

Forvaltningsrevisjonsrapport 4-2026

Fylkeskommunens klimaarbeid

Utarbeidet for kontrollutvalget i
Innlandet fylkeskommune

24. mars 2026
2026-270-3400

1 Forord

Denne rapporten er et resultat av forvaltningsrevisjonsprosjektet Fylkeskommunens klimaarbeid som er gjennomført på oppdrag av kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune.

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave som innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak jf. kommuneloven § 23-3.

Prosjektarbeidet er utført i perioden juni 2025 – mars 2026 av forvaltningsrevisor Line Marie Tholstrup og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Kaija Skaare Lier. Daglig leder og forvaltningsrevisor Anne Live Jensvoll har kvalitetssikret rapporten.

Utkast til rapport er sendt fylkeskommunedirektøren til uttalelse. Svaret fra fylkeskommunedirektøren er vedlagt rapporten.

Lillehammer, 24. mars 2026

Kaija Skaare Lier

Oppdragsansvarlig revisor

Line Marie Tholstrup

Prosjektansvarlig revisor

Innholdsfortegnelse

1	Forord	2
2	Sammendrag.....	5
3	Innledning	10
3.1	Formål og problemstillinger	10
3.2	Revisjonskriterier	11
3.3	Rapportens oppbygging	12
4	Metode	13
4.1	Dokumentanalyse	13
4.2	Intervjuer.....	15
4.3	Kvalitetssikring – pålitelighet og relevans	16
5	Klimautfordringen.....	18
5.1	Det globale utfordringsbildet	18
5.2	Parisavtalen.....	18
5.3	Fylkeskommunens ansvar innenfor klimaområdet.....	19
5.4	Klimautfordringen i Innlandet fylke	20
6	Problemstilling 1: Organisering av klimaarbeidet	22
6.1	Revisjonskriterier	22
6.2	Presentasjon av funn: Om ansvar, roller og oppgaver	23
6.3	Presentasjon av funn: Kunnskapsbasert klimaarbeid	29
6.4	Presentasjon av funn: Mål, tiltak, virkemidler og rapportering.	31
6.5	Revisjonens vurderinger	41
7	Problemstilling 2: Oppfølging av mål og vedtak i klimaarbeidet.....	44
	Underproblemstilling a: Oppfølging av regional plan for klima, energi og miljø	44
7.1	Revisjonskriterier	44
7.2	Presentasjon av funn: Om utarbeidelse og vedtak av handlingsprogram	46
7.3	Presentasjon av funn: Om gjennomføring av tiltak	48
7.4	Presentasjon av funn: Om involvering av eksterne.....	54

7.5	Revisjonens vurderinger	59
	Underproblemstilling b: Kobling mellom vedtatte klimamål og økonomiplan.....	60
7.6	Revisjonskriterier	60
7.7	Presentasjon av funn: Om klimamål i økonomiplan og årsbudsjett	61
7.8	Presentasjon av funn: Om klimabudsjettet.....	66
7.9	Revisjonens vurderinger	70
	Underproblemstilling c: Oppfølging av klimahensyn og klimamål i anskaffelser	71
7.10	Revisjonskriterier	71
7.11	Presentasjon av funn: Om kriterier, krav og oppnåelse av klimamål.....	74
7.12	Revisjonens vurderinger	91
8	Konklusjon	93
8.1	Hovedproblemstilling 1	93
8.2	Hovedproblemstilling 2.....	95
9	Anbefalinger.....	99
	Referanser.....	100
	Vedlegg 1: Hovedmål, delmål og resultatindikatorer i virksomhetsstyringsystemet .	104
	Vedlegg 2: Driftstiltak i klimabudsjettet 2025-2028	105
	Vedlegg 3: Investeringsiltak i klimabudsjettet 2025-2028.....	106
	Vedlegg 4: Reduksjon i direkte utslipp fra tiltak i klimabudsjettet 2025-2028	107
	Vedlegg 5: Fylkeskommunedirektørens uttalelse	108

2 Sammendrag

Innlandet revisjon har, på oppdrag fra kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune, undersøkt fylkeskommunes klimaarbeid.

To hovedproblemstillinger med tilhørende underproblemstillinger er besvart i forvaltningsrevisjonen:

1. Har fylkeskommunen organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning?
2. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp mål og vedtak i klimaarbeidet?
  - a. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp regional plan som forutsatt i årshjulet?
  - b. I hvilken grad knyttes vedtatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan?
  - c. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp klima- og miljøhensyn, samt egne vedtatte klimamål, i sine anskaffelser?

Problemstillingene er undersøkt gjennom dokumentgjennomgang, intervjuer og spørrebrev.

Vurderinger og konklusjoner

Hovedproblemstilling 1

På bakgrunn av datamaterialet i denne forvaltningsrevisjonen konkluderer revisjonen med at Innlandet fylkeskommune i ganske høy grad har organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til klimagassutslipp og klimatilpasning.

Ansvars-, rolle- og oppgavefordelingen i fylkeskommunens klimaarbeid vurderes i all hovedsak som avklart og kjent blant ansatte.

Revisjonens undersøkelser viser at fylkeskommunen har organisert klimaarbeidet med et tydelig skille mellom klimainnsatsen i egen organisasjon og klimainnsatsen i Innlandssamfunnet som helhet. Skillet gjenspeiles både i organiseringen av oppgaver og i oppfølging og finansiering av tiltak.

Fylkeskommunen har dessuten organisert klimaarbeidet med tverrsektorielle grupper som følger opp klimaarbeidet både i egen virksomhet og i Innlandssamfunnet som

helhet. Organiseringen legger til rette for bred forankring av klimaarbeidet både internt i fylkeskommunen og blant eksterne samarbeidspartnere.

Vår undersøkelse viser imidlertid at deltakernes ansvar i klimaressursgruppen kan oppleves som vanskelig å følge opp blant annet på grunn av usikkerhet knyttet til forventninger til deltakelsen. Datamaterialet tyder dessuten på at både toppledelsen og ledergruppen i større grad kunne ha sikret forankring av og vist retning i arbeidet med oppfølging av klimamålene i fylkeskommunen.

Klimabudsjett og klimaregnskap bidrar til å konkretisere og følge opp tiltak, særlig i egen virksomhet. Det er bred enighet i organisasjonen om at disse elementene har bidratt til å systematisere klimatiltak og synliggjøre effekter. Samtidig er det krevende å beregne effekten av flere tiltak.

Fylkeskommunen har lagt til rette for bruk av relevant og oppdatert kunnskap i klimaarbeidet, og revisjonen vurderer at **klimaarbeidet kan beskrives som kunnskapsbasert.**

Fylkeskommunen har fastsatt klimamål både for egen virksomhet og i regional plan for klima, energi og miljø. Målene dekker fylkeskommunens oppgaver bredt, og ambisjonene om utslippsreduksjoner innen 2030 og 2050 er i tråd med nasjonale utslippsmål.

Til både fylkeskommunale mål og til mål fra regionale planer er det vedtatte tiltak til oppfølging av målene, og plan- og styringssystemet har strukturer for å synliggjøre sammenhengen mellom mål, tiltak, finansiering av tiltak og rapportering. De enkelte avdelingene rapporterer på oppfølgingen av fylkeskommunale mål i tertial- og årsrapport. Oppfølgingen av klimamålene er i stor grad knyttet til enkelttiltak fremfor helhetlig integrering, selv om klimaarbeidet i økende grad inngår i ordinær drift.

Fylkeskommunen bruker virksomhetsstyringssystemet Framsikt hvor oppgaver, oppfølgingsansvar og rapportering koordineres. Vår undersøkelse peker på at tydeligere operasjonalisering av klimamålene vil kunne bidra til at avdelingene i fylkeskommunen kan jobbe mer målrettet i klimaarbeidet.

Hovedproblemstilling 2

På bakgrunn av datamaterialet i denne forvaltningsrevisjonen konkluderer revisjonen med at Innlandet fylkeskommune i høy grad følger opp vedtatte mål og vedtak i klimaarbeidet.

Innlandet fylkeskommune følger i høy grad opp Det grønne Innlandet- regional plan for klima, energi og miljø som forutsatt i årshjulet.

Årshjulet er en ramme for implementering og gjennomføring av regionale planer hvor aktivitetene i oppfølging av regional plan er systematisert gjennom året. Fylkeskommunen har utarbeidet handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø. Det pekes på at utarbeidelse av handlingsprogrammet på våren kunne ha gitt et bedre grunnlag for innspill til budsjettprosessen og muliggjort vedtak sammen med budsjett og økonomiplan.

Flere tiltak i handlingsprogrammene er igangsatt og følges opp i samarbeid med aktører i Innlandssamfunnet. Tiltakene finansieres gjennom fond og årsbudsjett, og det rapporteres på status for tiltaksoppfølgingen. Fylkeskommunen har dessuten lagt til rette for oppfølging gjennom tilskuddsordning til kommuner, frivillige organisasjoner og næringslivet.

Fylkeskommunen setter i noen grad fokus på regional plan i etablerte samarbeidsarenaer, og har formidlet en tydelig forventning om at regional plan skal speiles i Innovasjon Norge Innlandet og SIVAs aktiviteter ut mot arbeidslivet. Undersøkelsen tyder imidlertid på at koblingen mellom regional plan og tilbakemeldinger i regionalt planforum kan tydeliggjøres. Regionalt planforum er en arena for dialog mellom kommuner og regionale myndigheter, og kan være et forum for formidling av føringer fra blant annet regionale planer til kommunene.

Innlandet fylkeskommune knytter i ganske høy grad vedtatte mål for klimagassreduksjon og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan og årsbudsjett.

Det gjelder spesielt for de fylkeskommunale klimamål, og i noe mindre grad for mål fra regional plan for klima, energi og miljø. Klimabudsjettet inngår som et eget kapittel i økonomiplan og årsbudsjett, og synliggjør hvordan arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp i egen virksomhet følges opp, finansieres og hvilken klimaeffekt de kvantifiserbare tiltak forventes å ha. Budsjettet viser også behovet for utslippsreduksjoner i økonomiplanperioden og referansebaner for utslipp, i tråd med anbefalinger for innhold i klimabudsjettet.

Vår undersøkelse viser at fylkeskommunen jobber med å videreutvikle klimabudsjettet til også å omfatte tiltak rettet mot Innlandssamfunnet. Revisjonen vurderer at dette kan styrke den samlede synliggjøringen av hvordan både fylkeskommunale og regionale klimamål prioriteres økonomisk.

Revisjonens undersøkelser tyder på at **fylkeskommunen i høy grad har innarbeidet klima- og miljøhensyn samt fulgt opp egne vedtatte klimamål i sine anskaffelser.** I

anskaffelsene revisjonen har sett på, vurderer fylkeskommunen hvordan anskaffelsen kan innrettes for at klima- og miljøhensyn ivaretas. Her er klima- og miljøhensyn ofte ivaretatt gjennom krav i konkurransegrunnlaget, og dette er begrunnet i anskaffelsesdokumentene. Gjennomgangen viser at det brukes ulike typer krav, blant annet kvalifikasjonskrav, kontraktsbestemmelser, klimakrav til materialvalg og krav om klimaregnskap.

Anskaffelsene bidrar til fylkeskommunens arbeid for mer klimavennlig kollektivtransport, reduserte utslipp fra drift og vedlikehold av fylkesveier og lavere klimaavtrykk fra egen virksomhet.

Innen kollektivtransport er manglende ladeinfrastruktur en utfordring, men elektriske busser og busser på biodrivstoff utgjør om lag 75 prosent av ruteproduksjonen. Elektriske bybusser er innført i flere byer, og flere planlegges. Samtidig kan det oppstå dilemmaer mellom hensynet til beredskap ved redusert strømtilgang og målet om lavest mulig utslipp. I drift og vedlikehold av fylkesveinettet ivaretas klimahensyn blant annet gjennom krav i asfaltkontrakter. Det vurderes også om eksisterende veier kan forbedres fremfor å bygge nye, samtidig som veianlegg tilpasses et mer krevende klima. Innen eiendom arbeides det strukturert med vurdering av klimakonsekvenser og miljøprogram i større prosjekter, blant annet gjennom rehabilitering og ombruk.

I noen tilfeller har fylkeskommunen gjennom innledende analyser og markedsdialog skaffet seg innsikt i hvilke muligheter markedet har for å levere løsninger som minimerer den negative klimapåvirkningen ved anskaffelsen. Kunnskapsinnhenting i forberedelsen av anskaffelsen bidrar til at anskaffelsene rettes inn mot klima- og miljøhensyn som har relevans for hvert enkelt innkjøp.

Det er behov for økt kompetanse om klima- og miljøhensyn i anskaffelser. Det er igangsatt flere tiltak som vurderes å bidra til kompetanseheving. Fylkeskommunen har blant annet ansatt bærekraftsrådgiver, etablert fagnettverk og benytter eksterne arenaer for faglige oppdateringer.

Anbefalinger

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner, har revisjonen utformet følgende anbefalinger til Innlandet fylkeskommune:

- Innlandet fylkeskommune bør sørge for at organiseringen av klimaarbeidet gir god samhandling både vertikalt og horisontalt. Dette innebærer blant annet:

- å formalisere forventningene til deltakelsen i klimaressursgruppen og sikre rom for prioritering av denne oppgaven i avdelingene.
- å vurdere om arbeidet med handlingsprogram til regional plan bør flyttes til våren slik at det kan inngå som innspill til arbeidet med budsjett og økonomiplan.
- Innlandet fylkeskommune bør synliggjøre det helhetlige klimaarbeidet både internt i virksomheten og i innlandssamfunnet. En utvidelse av klimabudsjettet til også å inneholde tiltak rettet mot innlandssamfunnet som helhet kan være en del av dette arbeidet.
- Innlandet fylkeskommune bør operasjonalisere forventninger til utslippsreduksjoner av klimagass og, når det vurderes som relevant, gi avdelingsvis oppfølgingsansvar for de forventede utslippskutt. Utvikling av resultatindikatorer bør være en del av dette arbeidet.
- Innlandet fylkeskommune bør opprettholde oppmerksomheten rettet kompetanseheving innenfor ivaretagelse av klimahensyn i anskaffelser.

3 Innledning

Klimaarbeid er et tema som kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune (Sisdajven fylkhentjelle) har gitt prioritet i sin Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2027 (Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet, 2024).

I møte 20. mars 2025, sak 12/2025, vedtok utvalget å bestille en forvaltningsrevisjon om fylkeskommunens klimaarbeid. I saksutredningen ble det fremhevet at «prosjektet vil få en kobling mellom vedtatte klimamål og økonomiplanen, samt de enkelte avdelingens oppfølging av målene for klimaarbeidet. Med søkelys på organisering, styring av arbeidet og bruken av klimakrav i anskaffelser er det grunn til å tro at forvaltningsrevisjonen kan bidra til læring og forbedring i den operative delen av fylkeskommunens klimaarbeid. Prosjektet kan også avdekke om det er forhold som spesielt bør følges opp" (Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet, 2025).

3.1 Formål og problemstillinger

Formålet med prosjektet er å undersøke fylkeskommunens arbeid med å redusere klimagassutslipp og tilpasse Innlandet til klimaendringene. Revisjonen har to hovedproblemstillinger med tilhørende underspørsmål¹:

1. Har fylkeskommunen organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning?
2. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp mål og vedtak i klimaarbeidet?
  - a. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp regional plan som forutsatt i årshjulet?
  - b. I hvilken grad knyttes vedtatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan?
  - c. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp klima- og miljøhensyn, samt egne vedtatte klimamål, i sine anskaffelser?

---

¹ I prosjektplanen var det formulert én hovedproblemstilling og i alt fem underproblemstillinger. Vi har valgt å flytte én av disse underproblemstillingene om organisering av klimaarbeidet opp som hovedproblemstilling 1. Underproblemstillingen *I hvilken grad har de ulike avdelingene i fylkeskommunen innarbeidet vedtatte mål for klimaarbeidet i sine planer?* inngår i besvarelsen av hovedproblemstilling 1 om fylkeskommunens organisering av klimaarbeidet. Her vil blant annet eksempler på avdelingens strategier og handlingsplaner bli gjennomgått. I besvarelsen av hovedproblemstilling 2 fokuserer vi på prosjektplanens øvrige tre underproblemstillinger.

Innlandet fylkeskommune har gjennom regionale planer og fylkeskommunale mål vedtatt ambisjoner for klimaarbeidet både for innlandssamfunnet som helhet og for egen virksomhet. Forvaltningsrevisjonen vil undersøke hvordan fylkeskommunen organiserer, planlegger og prioriterer oppfølgingen av de vedtatte klimamålene både når det gjelder fylkeskommunale mål og mål fra *Det grønne Innlandet – regional plan for klima, energi og miljø*.

3.2 Revisjonskriterier

I en forvaltningsrevisjon skal revisjonen utlede revisjonskriterier. Disse kan utledes fra lover, forskrifter, retningslinjer, vedtak, faglige standarder med videre som sier noe om hvordan virksomheten skal drives. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisjonens vurderinger.

Kriteriene skal være **autoritative**, det vil si basert på anerkjente og etterprøvbare kilder, **relevante** for revisjonens problemstillinger og **gyldige** på det tidspunktet revisjonen gjennomføres. Kravet om autoritative kilder følger NKRFs standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001), som presiserer at revisjonskriterier skal ha klar forankring i formelt vedtatte eller allment anerkjente normer.

De sentrale kildene til revisjonskriterier for denne undersøkelsen er følgende:

- Plan- og bygningsloven
- Kommuneloven
- Lov om offentlige anskaffelser
- Forskrift om offentlige anskaffelser
- Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene
- Forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport
- Statlige planretningslinjer for klima og energi

I tillegg har vi inkludert disse kildene:

- KS: *Veileder om klimabudsjett som styringsverktøy*
- DFØ: *Veileder til regler om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser*
- DFØ: *Fagsider om offentlige anskaffelser*

Veiledere og fagsider har ikke samme formelle status som lover og forskrifter, men vurderes likevel som anerkjente kilder for å avklare god forvaltningspraksis. Veilederen om klimabudsjett som styringsverktøy er aktuell fordi fylkeskommunen

over flere år har hatt klimabudsjett, og anbefalinger om hvordan klimabudsjettet kan tas i bruk som styringsverktøy vurderes derfor som relevante.

Vi legger dessuten følgende styringsdokumenter og vedtak i Innlandet fylkeskommune til grunn for fastsettelsen av kriterier:

- Økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025
- Det grønne Innlandet - regional plan for klima, energi og miljø
- Sak 49/2024 – status og samordnet oppfølging av regionale planer for Inkludering, Samfunnssikkerhet og Klima, energi og miljø behandlet i fylkestinget i Innlandet fylkeskommune 18. juni 2024.
- Sak 217/2020 – innføring av klimabudsjett for Innlandet fylkeskommune og skisse til klimahandlingsprogram for 2021.

Gjennomgangen av revisjonskildene danner grunnlaget for å utlede revisjonskriterier for problemstillingene med tilhørende underspørsmål. Revisjonskriteriene er redegjort for innledningsvis i behandlingen av hovedproblemstilling 1 og hovedproblemstilling 2 gjennom de tilhørende tre underproblemstillingene a-c.

3.3 Rapportens oppbygging

Etter dette innledende kapitlet gjøres det i kapittel 4 rede for metodene som er brukt for å samle informasjon til forvaltningsrevisjonen. Kapittel 5 gir en kort beskrivelse av klimautfordringen samt fylkeskommunens rolle i klimaarbeidet. I kapittel 6 og 7 gjennomgås revisjonskriterier, funn og revisjonens vurdering av fylkeskommunens praksis opp mot revisjonskriteriene. Konklusjoner og anbefalinger presenteres i rapportens kapittel 8 og 9.

4 Metode

For å kunne besvare problemstillingene har revisjonen benyttet metoder som gjør at vi kan undersøke fylkeskommunens klimaarbeid på en åpen og utforskende måte. Dokumentanalyse og intervjuer er vurdert som egnede metoder. I tillegg har vi henvendt oss til enkelte informanter med skriftlige spørsmål gjennom et spørrebrev. Med disse ulike metodene vurderer vi at problemstillingene blir belyst fra flere vinkler, noe som styrker validiteten i datamaterialet. Validitet handler om hvor godt undersøkelsen faktisk måler det den har til hensikt å måle. Høy validitet betyr at resultatene gir et korrekt og dekkende bilde av fenomenet som studeres.

Det ble gjennomført oppstartsmøte med administrasjonen i Innlandet fylkeskommune 13. juni 2025. Fra Innlandet fylkeskommune deltok Arne Magnus Hekne, Kristin Stavnem og Trine Frisli Fjøsne fra samfunnsutviklingsavdelingen, seksjon klima, miljø og naturmangfold, samt Øystein Sætrang fra administrasjonsavdelingen, seksjon anskaffelser.

Fra Innlandet revisjon IKS deltok daværende oppdragsansvarlige forvaltningsrevisor Kristian Lein og prosjektansvarlig forvaltningsrevisor Line Marie Tholstrup. Kaija Skaare Lier har i etterkant overtatt rollen som oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for prosjektet.

4.1 Dokumentanalyse

Gjennom dokumentanalyse har vi sett på innholdet i sentrale fylkeskommunale dokumenter. Dette er overordnede relevante planer for fylkeskommunens klimaarbeid, økonomiplan og årsbudsjett samt rapporteringer. Gjennomgangen har gitt innsikt i mål og prioriterte tiltak for klimaarbeidet både i den fylkeskommunale virksomheten og i innsatsen rettet mot innlandssamfunnet som helhet. Rapportering gir innsikt i gjennomføring av tiltakene. I tillegg har vi gjennomgått en rekke politiske saker for å forstå vedtak knyttet til organisering og økonomisk prioritering av klimaarbeidet. Vi har også analysert klimaregnskap, statistikk om klimagassutslipp og sett på relevante møtereferater og skriftlig kommunikasjon med eksterne samarbeidspartnere.

Følgende dokumenter er gjennomgått:

- Plan- og styringsdokumenter:
  - Innlandsstrategien
  - Regional plan for klima, energi og miljø
  - Økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025

- Plan- og styringssystem for Innlandet fylkeskommune. Oppdatert januar 2024
- Årsberetning og årsregnskap 2024
- Rapport 1. tertial 2025
- Rapport 2. tertial 2025

- Politiske saker:
  - PS 13/2024: Fordeling av fondsmidler 2024 (nye regionale planer)
  - PS 49/2024: Status og samordnet oppfølging av regionale planer for Inkludering, Samfunnssikkerhet og Klima, energi og miljø
  - PS 124/2024: Tildeling av tilskudd til oppfølging av regionale planer
  - PS 4/2025: Kollektivtjenester 2026 – kostnadsutvikling og kostnadsreducerende tiltak
  - PS 25/2025: Handlingsprogram 2025 - Regionale planer vedtatt i 2023

- Øvrige dokumenter:
  - Mandat for klimaressursgruppe – kompetansegruppe for klimaarbeidet i fylkeskommunen
  - Klimaregnskap, klimabudsjett og tiltaksberegninger for Innlandet
  - Møtereferater regionalt planforum
  - Oppdragsbrev 2024 SIVA - Næringshage- og inkubasjonsprogram fra Innlandet fylkeskommune.
  - Oppdragsbrev 2025 SIVA - Næringshage- og inkubasjonsprogram fra Innlandet fylkeskommune.
  - Oppdragsbrev fra Innlandet fylkeskommune til Innovasjon Norge Innlandet for 2024
  - Oppdragsbrev fra Innlandet fylkeskommune til Innovasjon Norge Innlandet for 2025

- Statistikk:
  - Innlandsstatistikk om klima

Vi har avgrenset oss til å gjennomgå relevant dokumentasjon fra perioden etter Regional plan for klima, energi og miljø ble vedtatt i juni 2023. Hoveddelen av dokumentasjon er fra 2024 og 2025.

Vi har gjennomgått årsbudsjett 2025 og økonomiplan for 2025 -2028 som lå tilgjengelig i vedtatt versjon på fylkeskommunens hjemmeside på tidspunktet for revisjonen.

Revisjonen har dessuten analysert seks anskaffelser gjennomført i perioden 2024-2025. I bestillingen av dokumentasjonen fra Innlandet fylkeskommunen ba revisjonen om å få oversendt konkurransegrunnlag og tildelingsbrev for de 6-8 største anskaffelsene gjennomført i 2024 og 2025 innenfor følgende avdelinger og seksjoner:

- Eiendom
- Veg
- Kompetanse og tannhelse
- Kollektivtransport

Revisjonen mottok konkurransegrunnlag og tildelingsbrev fra følgende anskaffelser:

1. Utvidelse av verksted på Jønsberg videregående skole
2. Ombygging på Sentrum videregående skole
3. Dypstabilisering, tørrfresing og asfaltering i hele Innlandet
4. Drifts- og vedlikeholdsoppgaver på fylkesveger og fylkesgang- og sykkelveger
5. Dentale forbruksvarer
6. Kollektivtjenester for Glåmdalen, Valdres-Land og opsjon Gran²

Dokumentanalysen baserer seg på et utvalg av dokumenter som vi mener er relevante. Når det gjelder anskaffelser, har vi valgt å undersøke de største anskaffelsene fra ulike avdelinger i fylkeskommunen. Det er disse anskaffelsene som typisk har størst innvirkning på klimagassutslippene i fylkeskommunen.

4.2 Intervjuer

Gjennom intervjuene har vi ønsket å få relevant informasjon om

- fylkeskommunens organisering av klimaarbeidet, og
- oppfølging av fylkeskommunens vedtatte mål for klimagassreduksjoner og klimatilpasning

Det er gjennomført intervjuer med i alt ti informanter. Følgende er intervjuet:

1. fylkeskommunedirektør
2. avdelingssjef samferdsel

---

² Revisjonen har fått dessuten fått oversendt materialet fra anskaffelse av kollektivtjenester i Østerdalen. Denne konkurransen ble kunngjort 4.9.2023, - altså før ikrafttredelsen av klima- og miljøhensyn i forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene. Revisjonen har ikke brukt denne anskaffelsen som kilde i undersøkelsen siden den ikke har samme krav til ivaretagelse av klima- og miljøhensyn som øvrige anskaffelser.

3. avdelingssjef samfunnsutvikling
4. avdelingssjef næring og internasjonalt samarbeid
5. avdelingssjef eiendom
6. seksjonssjef klima, miljø og naturmangfold
7. seksjonssjef anskaffelser
8. fagansvarlig seksjon for anskaffelser
9. rådgiver seksjon for økonomi, budsjett og styringssystem
10. seniorrådgiver seksjon for klima, miljø og naturmangfold

Intervjuene har være semistrukturerte. Dette innebærer at intervjueren har styrt samtalen for å sikre at relevante temaer ble dekket. Samtidig åpnes det for at den intervjuede kan dele perspektiver og erfaringer som vedkommende vurderer som relevante for tematikken. Temaene ble oversendt til informantene før intervjuene, og intervjuene ble dels gjennomført fysisk og dels digitalt på Teams i desember 2025 og januar 2026. Det ble skrevet referat fra hvert intervju og alle intervjuene er verifisert. Den som er intervjuet har altså lest gjennom referatet fra intervjuet og bekreftet innholdet, rettet opp eventuelle misforståelser og utdypet sine forklaringer.

I tillegg er ansatte med sentrale roller i fylkeskommunens klimaarbeid kontaktet via e-post med skriftlige spørsmål. Dette er:

1. seksjonssjef kvalitet, sikkerhet og beredskap
2. deltaker i klimaressursgruppen fra kompetanse og tannhelse
3. deltaker i klimaressursgruppen fra kulturavdelingen

Seksjonssjef kollektivtransport har også besvart spørsmål underveis i utarbeidelsen av forvaltningsrevisjonen.

Vi vurderer at utvalget av informanter gir god innsikt i fylkeskommunens organisering og styring av klimaarbeidet samt i oppfølgingen av klimaarbeidet bredt i organisasjonen.

4.3 Kvalitetssikring – pålitelighet og relevans

Prosjektet er gjennomført i henhold til RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon som er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk fastsatt av NKRF. Innlandet Revisjon IKS har et internt kvalitetssikringssystem som er i samsvar med RSK 001.

Med pålitelighet menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Dette er blant annet ivare tatt ved verifisering av intervjureferater og ved innhenting av uttalelse fra fylkeskommunedirektøren på utkast til rapport.

Datas relevans er knyttet til om undersøkelsen representerer den virkelige situasjonen. Vi mener data som er samlet inn i denne undersøkelsen er egnet til å svare på problemstillingene. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at de opplysninger som framkommer i rapporten nødvendigvis er et utvalg av fakta.

Temaet for denne revisjonen er svært vidt. Formålet med prosjektet er å undersøke fylkeskommunens arbeid med å redusere klimagassutslipp og tilpasse Innlandet til klimaendringene. For å besvare revisjonens problemstillinger innenfor den tilgjengelige rammen for denne undersøkelsen, har det vært nødvendig å tilpasse detaljeringsnivået i besvarelsene. Problemstillingene er belyst ved et utvalg av eksempler som revisjonen har vurdert som relevante i undersøkelsen. Dette utvalget har vært nødvendig for å avgrense prosjektet tilstrekkelig, men er ikke fullstendig dekkende for tematikken³. Revisjonen legger dette forbeholdet til grunn i sine vurderinger.

---

³ Kontrollutvalget i Innlandet fylkeskommune har bestilt to forvaltningsrevisjoner om 1) innkjøp og anskaffelser og 2) avtaleoppfølging (jf. vedtak i sak 45/2025, 2. oktober 2025). Disse forvaltningsrevisjonsrapportene vil kunne bidra med et bredere innblikk i innkjøpsprosessene i Innlandet fylkeskommunen.

5 Klimautfordringen

5.1 Det globale utfordringsbildet

Klimaendringene beskrives ofte som en av de største utfordringene verdenssamfunnet står overfor (Regjeringen, 2025) (Miljødirektoratet, 2022). Menneskeskapte utslipp er den dominerende årsaken til at temperaturene har økt siden førindustriell tid og forventes å øke fremover (Regjeringen, 2025). Temperaturøkningen har allerede hatt store konsekvenser både for natur og samfunn globalt. I Norge har gjennomsnittstemperaturen økt med ca. 1,1 grad fra 1900 til 2016 og nedbøren har økt med ca. 20 prosent. Det er oftere episoder med styrtregn og flere varme døgn i Norge, og frem mot 2100 er det forventet at Norge får et varmere klima med mer nedbør, kortere sesong med snø, minkende isbreer og endret flommønster (Miljødirektoratet, 2024)

5.2 Parisavtalen

Parisavtalen er en global klimaavtale som er juridisk bindende og forpliktende. Avtalen har bestemmelser om utslippsreduksjoner, klimatilpasning og omstillingsstøtte til utviklingsland. Norge ratifiserte Parisavtalen i 2016, og innmeldingen av nasjonale utslippsmål er en sentral del av avtalens prosesser. Det er et kollektivt mål at verden skal bli klimanøytral i løpet av andre halvdel av dette århundret. De nasjonale utslippsmålene skal til sammen sikre at det kollektive målet blir nådd. Hvert land skal hvert femte år melde inn sine fastsatte klimamål med en beskrivelse av hvordan målene skal nås (Regjeringen, 2021).

Ved å slutte seg til Parisavtalen har Norge forpliktet seg til å bidra til avtalens mål om at den globale gjennomsnittlige temperaturøkningen holdes godt under to grader sammenlignet med før-industrielt nivå, og at det jobbes for å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader (Regjeringen, 2021) (Riksrevisjonen, 2024). Norges klimamål for 2030 er at klimagassutslippene er redusert med minst 55 prosent sammenlignet med 1990-nivået jf. klimaloven § 3.

Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet ble lagt frem i april 2025 og setter rammene for Norges klimapolitikk frem mot 2035, med mål om å nå lavutslippssamfunnet innen 2050. Regjeringen foreslår her å redusere klimagassutslippene med minst 70–75 prosent innen 2035, sammenlignet med 1990-nivå (Regjeringen, 2025). Dette målet er nå lovfestet i klimaloven § 4.

5.3 Fylkeskommunens ansvar innenfor klimaområdet

Fylkeskommunens klimaarbeid skjer både gjennom rollen som myndighetsutøver, regional planmyndighet og veileder, eier av bygg, anlegg og fylkesveier, regional samfunnsutvikler, tjenesteleverandør, ansvarlig for kollektivtransport, eier av kjøretøy og fartøy og som innkjøper (Miljødirektoratet, 2019).

Punktlisten under oppsummerer noen hovedelementer i det fylkeskommunale klimaarbeidet:

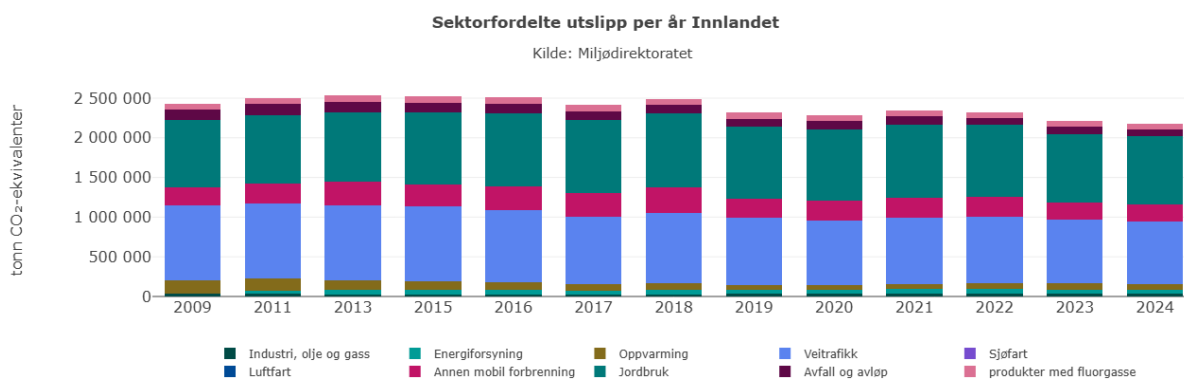
1. Innkjøp
  - a. Gjennom anskaffelser kan fylkeskommunen fremme klimavennlige løsninger. I regelverket for offentlige anskaffelser fremgår det at blant annet klimahensyn skal tillegges vekt i innkjøpene. Det kan skje gjennom krav til anskaffelsen og prioritering av leveranser med sterkest klimamessig bærekraftsprofil.
2. Kollektivtrafikk
  - a. Fylkeskommunen har ansvar for å tilby kollektivtransport i fylket enten gjennom egen drift eller ved å kjøpe tjenester fra eksempelvis eksterne busselskaper.
  - b. I anskaffelser som gjelder kollektivtransport, biler eller andre transporttjenester, kan fylkeskommunen stille krav om elektriske kjøretøy, biodrivstoff eller andre lavutslippalternativer.
3. Planlegging
  - a. Fylkeskommunen er regional planmyndighet og har ansvar for å utarbeide regionale planer etter plan- og bygningsloven, blant annet knyttet til klima og klimatilpasning.
  - b. Fylkeskommunen skal veilede kommunene i deres planarbeid både med hensyn til klimagassreduksjoner og klimatilpasning.
  - c. Fylkeskommunen har innsigelsesrett på kommunale planer dersom planene er i strid med regionale planer eller vesentlige nasjonale eller regionale interesser.
4. Beredskap og klimatilpasning
  - a. Fylkeskommunen har som vegeier et ansvar for å sikre vegene mot uønskede hendelser som følge av klimaendringene.
5. Regional utvikling og næringsliv

- a. Fylkeskommunen kan gjennom tilskuddsordninger gi støtte til klimavennlig forretningsutvikling, kompetanseheving og klimaprosjekter.

5.4 Klimautfordringen i Innlandet fylke

5.4.1 Klimagassutslipp

I 2024 var de direkte klimagassutslippene i Innlandet på 2.172.674 tonn CO₂-ekvivalenter⁴ (Miljødirektoratet, 2026). Direkte klimagassutslipp er de fysiske utslippene som skjer innenfor fylkets geografiske grense. Som figuren under viser, kommer størstedelen av utslippene i Innlandet fra jordbruket og veitrafikken:

Figur 1: Sektorfordelte utslipp per år Innlandet (Miljødirektoratet, 2026)

De samlede direkte klimagassutslippene i Innlandet ble redusert med 1,8 prosent fra 2023 til 2024.

5.4.2 Fremtidens klima

Fremtidens klima i Norge beskrives blant annet i regionale klimaprofiler. Her redegjøres det for forventede klimaendringer frem mot 2100. Vurderingene baserer

⁴ Det er flere klimagasser som bidrar til økte temperaturer i atmosfæren, og gassene har ulik evne til å bidra til global oppvarming. Derfor oppgis utslippene i CO₂-ekvivalenter som er en felles måleenhet som gjør det mulig å slå sammen utslipp av forskjellige gasser til ett samlet tall og sammenligne oppvarmingseffekten av ulike klimagasser (Miljødirektoratet, 2026).

seg på en situasjon med høye klimagassutslipp i Norge (Norsk klimaservicesenter, 2025b).

I klimaprofilen for Innlandet forventes gjennomsnittstemperaturen å øke med ca. tre grader frem mot år 2100. Størst økning er forventet om vinteren (ca. fire grader). Vintersesongen forventes å bli 1,5 måneder kortere og vi vil få flere sommerdager med mer enn 20 grader som middeltemperatur. Samtidig vil årsnedbøren øke med ca. 15 prosent med størst økning høst og vinter (20 prosent). Episoder med kraftig nedbør vil bli både hyppigere og mer intense og nedbørmengden for døgn med svært kraftig nedbør forventes å øke med 15 prosent.

Snøsesongen i lavereliggende områder forventes å bli kortere, med færre snødager og flere smelteperioder om vinteren. Mer nedbør som regn samt kraftigere nedbør vil påvirke risikoen for flom i Innlandet. Det forventes økt risiko for jord- og flomskred (Norsk klimaservicesenter, 2025a).

Dette er bakteppet for denne forvaltningsrevisjonen. Vi vil i de kommende kapitlene besvare forvaltningsrevisjonens problemstillinger.

6 Problemstilling 1: Organisering av klimaarbeidet

Vi vil i dette kapitlet besvare følgende hovedproblemstilling:

1. Har fylkeskommunen organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning?

Innledningsvis redegjør vi for sentrale perspektiver fra revisjonskildene og på den bakgrunn utleder vi revisjonskriteriene for problemstillingen. Deretter presenterer vi relevante funn fra undersøkelsen før vi vurderer funnene opp mot revisjonskriteriene.

6.1 Revisjonskriterier

Kommuneloven § 25 stiller krav til fylkeskommunens internkontroll.

Fylkeskommunedirektøren er ansvarlig for at internkontrollen gjennomføres. Det fremgår av § 25-1 at internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Loven krever blant annet at fylkeskommunedirektøren skal utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering. Dette innebærer også at klimaarbeidet er tydelig forankret i organisasjonen, med avklarte roller og ansvarsforhold.

Kommuneloven stiller også krav til at fylkeskommunen gjennom sin organisering sikrer at prioriteringen og oppnåelsen av vedtatte mål skal synliggjøres. I § 14-7 fremgår det at fylkeskommunen skal utarbeide en årsberetning for fylkeskommunens samlede virksomhet. Denne skal blant annet gjøre rede for måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller fylkeskommunen eller innbyggerne (punkt c).

Statlige planretningslinjer er føringer fra staten til kommuner og fylkeskommuner om hvordan ulike hensyn skal ivaretas i planleggingssammenheng. I **statlige planretningslinjer for klima og energi** fremgår det at fylkeskommunen skal ta oppdatert kunnskap i bruk i regional planlegging og veiledning, herunder kunnskap om direkte utslipp i kommunene, utslipp og opptak fra skog- og arealbrukssektoren i kommunene, energiregnskap, effektiv og fleksibel energibruk samt aktuelle klimatiltak og virkemidler.

Planretningslinjene forutsetter også at fylkeskommunen har oversikt over regionale aktiviteter og utviklingstrekk som kan medføre betydelige endringer i klimagassutslipp og energibruk. I tillegg stiller planretningslinjene krav til fylkeskommunens eget klimaarbeid. De spesifiserer at fylkeskommunen i sin regionale planstrategi eller i regional plan skal sette ambisiøse og konkrete klima- og energimål. Den skal videre vurdere hvordan klima- og energihensyn skal følges opp gjennom den regionale planleggingen. I planstrategien skal også klimaendringenes betydning for planbehovet vurderes.

Når det gjelder klimatilpasning, gir planretningslinjene føringer om at fylkeskommunen bør ta initiativ til samarbeid og læring om klimatilpasning i nettverk, herunder regionalt planforum. I likhet med planarbeidet, skal også arbeidet med klimatilpasning være kunnskapsbasert. I tillegg skal fylkeskommunen bidra med å tilrettelegge kunnskap om klimatilpasning for kommuner og andre aktuelle brukere av kunnskapen.

På bakgrunn av gjennomgangen av krav og anbefalinger knyttet til temaet organisering av klimaarbeidet, kan følgende revisjonskriterier fastsettes:

- A. Fylkeskommunen skal sikre at ansvar, roller og oppgaver i klimaarbeidet er avklart og kjent i virksomheten.**
- B. Fylkeskommunen skal sikre at klimaarbeidet er kunnskapsbasert.**
- C. Fylkeskommunen skal utvikle mål, tiltak og virkemidler i klimaarbeidet og følge dette opp med rapportering på måloppnåelse.**

6.2 Presentasjon av funn: Om ansvar, roller og oppgaver

Vi har undersøkt om ansvar, roller og oppgaver knyttet til klimaarbeidet er avklart og kjent i virksomheten. Beskrivelsen av funnene er basert på intervjuer og spørrebrev som hovedkilder, samt skriftlige plandokumenter, mandat for klimaressursgruppen og beskrivelse av klimanettverkets formål.

6.2.1 Organisering av klimaarbeidet

Fylkeskommunens klimaarbeid er dels rettet mot klimainnsats i egen organisasjon og dels mot innsats i innlandssamfunnet som helhet. Organiseringen gjenspeiler dette skillet.

Klimaarbeidet følges opp bredt i avdelingene i fylkeskommunen, men det er særlig følgende enheter/grupper som har en sentral funksjon i klimaarbeidet:

1. Seksjon for klima, miljø og naturmangfold og fylkeskommunens ledergruppe - disse jobber med klimaarbeid både i egen organisasjon og i Innlandet som helhet.
2. Klimaressursgruppen - gruppen jobber primært med klimaarbeidet internt i fylkeskommunen
3. Plangruppen og klimatilpasningsnettverket - disse nettverkene er i hovedsak orientert mot klimaarbeid i Innlandssamfunnet.

Vi vil i det følgende ha spesielt fokus på roller og ansvar innenfor disse strukturene. Også koordinerende team vil bli omtalt under.

Seksjon for klima, miljø og naturmangfold

Seksjon for klima, miljø og naturmangfold er plassert i avdeling for samfunnsutvikling og har ansvaret for det overordnede klimaarbeidet. Seksjonssjefen opplyser at det er ca. 1,5 årsverk til å følge opp klimaarbeid.

Seksjonssjefen sier at fylkeskommune siden 2020 har brukt klimabudsjett som styringsverktøy. Seksjonen koordinerer arbeidet med klimabudsjettet og bestiller klimaregnskapet som utarbeides av konsulenter. Seksjonen har også ansvar for oppfølging av regional plan for klima, energi og miljø. Videre har den ansvar for å rullere handlingsprogrammet til planen og sikre oppfølging av tiltakene fra handlingsprogrammet.

Seksjonen arbeider også med kunnskapsdeling om klimarelaterte tema. Seksjonssjefen nevner flere sentrale aktiviteter som gjennomføring av klima- og naturkonferansen, klimamesterskapet på videregående skole, innspill til kunnskapsgrunnlagene for regional planstrategi og regional plan og arbeidet i klimaressursgruppen.

Seksjonen bidrar også med innspill om klima og natur til høringsuttalelser. Dette kan både være statlige initiativ og kommunale planer. Seksjonen gjennomfører i liten grad klimatiltak i egen regi, men legger til rette for at andre avdelinger og seksjoner kan gjøre dette. Seksjonssjefen sier at seksjonen gjennom sine oppgaver bidrar til fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

Klimaressursgruppe

I 2020 ble det etablert en klimaressursgruppe til arbeidet med klimabudsjett i fylkeskommunen. I ressursgruppens mandat fremgår det at hensikten med klimaressursgruppen er «å jobbe med oppfyllelse av Innlandet fylkeskommunes mål

innen klima» (Innlandet fylkeskommune, 2024d). Det vises til hovedmål og delmål (nærmere omtalt i avsnitt 6.4.1) samt politisk vedtatte mål om reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning i Innlandet.

Mandatet spesifiserer at klimaressursgruppens oppgaver er:

- å bidra til utarbeidelse av klimabudsjettet gjennom blant annet forslag til tiltak og aktiviteter.
- å bidra til faglige diskusjoner og erfaringsutveksling knyttet til klimaarbeidet.
- å være kontaktpersoner og ressurspersoner i organisasjonens klimaarbeid.

Videre fremgår det at klimaressursgruppen ledes fra seksjon for klima og miljø i samarbeid med seksjon for økonomi og styring. Arbeidet planlegges i tilknytning til budsjettprosessen og klimabudsjettprosessen. Gruppen har møter ca. annenhver måned og fylkeskommunens avdelinger er representert med faste medlemmer i gruppen (Innlandet fylkeskommune, 2024d).

Per november 2025 hadde gruppen deltakere fra følgende avdelinger og seksjoner i fylkeskommunen:

- Administrasjon - anskaffelser
- Administrasjon - økonomi, budsjett og styringssystem
- Eiendom - drift og vedlikehold
- Kompetanse og tannhelse - regional kompetanseutvikling
- Kultur - bygg og landskap
- Kultur - idrett
- Næring - næring og omstilling
- Samferdsel - strategi og utvikling
- Samfunnsutvikling- klima, miljø og naturmangfold

Ledergruppe

Det fremgår av intervjuer at fylkeskommunedirektørens ledergruppe har et særskilt fokus på tverrsektorielle saker, herunder klima. Ledergruppen vurderer tiltak som foreslås til klimabudsjettet som en del av budsjett- og økonomiplanarbeidet, og konsulteres i arbeidet med oppfølging av regional plan.

Plangruppe

Det fremgår av intervjuer at det som en del av oppfølgingsarbeidet knyttet til regional plan, er etablert en plangruppe. Plangruppen er en administrativ arbeidsgruppe med deltakelse fra ulike avdelinger hos fylkeskommunen og

Statsforvalteren. Plangruppen er opprettet som et tiltak i handlingsprogrammet for regional plan for klima, energi og miljø for å følge opp regional plan. Det gjennomføres møter 4 – 6 ganger i året.

Koordinerende team

Det fremgår av intervjuer at koordinerende team består av de som har ansvar for oppfølgingen av hver av de regionale planene. Teamet har møter for å koordinere arbeidet med oppfølgingen. Det opplyses at det er ulik frekvens på møtene, men på revisjonstidspunktet foregår møtene i det koordinerende teamet annenhver uke. Ledere deltar ved behov for avklaringer.

Klimatilpasningsnettverk

Fylkeskommunen koordinerer et klimatilpasningsnettverk. Nettverket er en arbeidsgruppe med deltakelse fra KS, Statsforvalteren, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Kartverket og kommuner i tillegg til fylkeskommunen. Formålet med gruppen er å øke oppmerksomheten, heve kompetanse og forbedre samarbeidet om klimatilpasning lokalt og regionalt i Innlandet. Gruppen møtes og planlegger blant annet fysiske og digitale samlinger, faglige foredrag og diskuterer aktuelle problemstillinger (Innlandet fylkeskommune, 2023).

6.2.2 Erfaringer med organiseringen

I intervju og spørrebrev deler informantene erfaringer med klimaarbeidet i flere av de ovenfor beskrevne strukturene.

Klimaressursgruppe

Flere av informantene mener det er viktig å ha en tverrsektoriell gruppe og kontaktpunkter i avdelingene. Fylkeskommunedirektøren uttrykker også at det er viktig med tverrsektorielle organiseringer fordi det generelt kan være utfordrende å få vektlagt tverrsektorielle mål når man i hverdagen kjemper for egne avdelingsmål.

Samtidig peker en deltaker i klimaressursgruppen på utfordringer med uklare forventninger til deltakerne i gruppen. Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold forteller at ikke alle avdelinger har prioritert klimaressursgruppen like høyt. Dette bekreftes av rådgiver i enhet for budsjett og styringssystem, som opplyser at det kan det vært noe varierende oppmøte i klimaressursgruppen og at det typisk er de samme medlemmene som deltar. På tross av disse utfordringene forteller seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold at klimaressursgruppen er det lengstlevende tverrfaglige nettverket i organisasjonen, og informanten synes det er fremgang i gruppens arbeid.

Medlemmer i klimaressursgruppen opplever at deltakelsen i gruppen bidrar til oversikt over helheten i klimaarbeidet og innsikt i hvordan de enkelte avdelingene jobber med klimatiltak. En informant fremhever at lederen av gruppen sikrer god informasjon til deltakerne. Det nevnes samtidig at det er krevende å avsette tilstrekkelig ressurser til oppfølging av arbeidet i gruppen. Det vises også til at det er begrenset tid til å videreformidle gruppens arbeid i egen avdeling.

Klimabudsjett

Klimaressursgruppen er sentral i arbeidet med klimabudsjett i fylkeskommunen. Fylkeskommunedirektøren uttrykker at det er viktig å ha et system med klimabudsjett og -regnskap for å kunne følge med på utviklingen av klimatiltak og effektene av disse. Tiltakene i klimabudsjettet har tidligere vært finansiert gjennom et eget klimafond som fylkeskommunen har øremerket til egen virksomhet. I dag er tiltakene i klimabudsjettet en del av de samlede budsjettprioriteringene, opplyser rådgiver i enhet for budsjett og styringssystem.

Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold mener at fondet ga klimaarbeidet i egen virksomhet en veldig god start. Nå er det bare ett nytt klimatak i klimabudsjettet, men mye klimaarbeid er innlemmet i andre tiltak. Seksjonssjefen mener derfor det må vurderes om det er hensiktsmessig med et eget klimabudsjett for enkelttiltak når målet er å få hensynet implementert bredt i organisasjonen. Sjef for eiendomsavdelingen uttrykker at det ikke er en garanti for operasjonalisering av fylkeskommunens klimamål i avdelingene selv om man har et klimabudsjett med vedtatte tiltak.

Ledelse av klimaarbeidet

I dag tar ledergruppen del i arbeidet med å følge opp fylkeskommunale klimamål for egen organisasjon og mål fra regional plan for klima, energi og miljø.

Avdelingssjef for samferdsel opplever at målene i fylkeskommunen er tydelige nok, men peker på at ledelsen i fylkeskommunen kunne vært tydeligere på at klima skal trumfe andre hensyn:

«Jeg brenner for trafiksikkerhet og når vi snakker om liv og helse er det ikke vanskelig å prioritere. På dette området er det mye lettere å prioritere og sette av ressurser. Når vi snakker om klima, er det vanskeligere å prioritere. Vi venter ofte på en billigere løsning, eller nye metoder, men hvis vi ikke selv stiller kravene så blir bransjene ikke klare»

Informanten forteller videre at diskusjonene knyttet til prioriteringer burde ha vært tydeligere i toppledergruppa og at gruppen har for få strategiske diskusjoner også når det gjelder klima. Informanten forteller videre:

«Vi skulle ha vært tettere på også i arbeidet med regional plan. Vi burde gitt flere føringer. I stedet blir det opp til prosjektgruppa som legger fram og ledelsen tar til orientering. Da mister vi eierskapet, ansvaret og vi burde ha vist mer retning».

Da Hedmark og Oppland fylkeskommune ble slått sammen, ble det etablert en egen klimaledelse der fylkeskommunedirektøren, fylkesordføreren og klimaseksjonen var med. Klimaledelsen er nå lagt ned. Seksjon for klima, miljø og naturmangfold har fortsatt tett kontakt med fylkesordføreren, men har ikke lenger en fast arena for å drøfte klimaarbeidet med politisk toppledelse, sier seksjonssjefen. Klimaarbeidet er ikke godt nok forankret i toppledelsen, slik seksjonssjefen vurderer det.

Plangruppe og nettverk

Leder for plangruppen og seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturmangfold vurderer at plangruppen fungerer bra, men ønsker seg en bredere deltakelse i gruppa med deltaker fra KS eller fra kommunene.

Informanten opplever at klimatilpasningsnettverket fungerer godt, og at kunnskapen om temaet er godt oppdatert. Nettverket arrangerer noen aktiviteter i løpet av året, men det kunne ha vært gjort mer, vurderer informanten.

Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold mener at fylkeskommunens arbeid med klimatilpasning ikke er like strukturert som arbeidet med klimagassreduksjoner. Informanten sier også at klimatilpasningsarbeidet har en tendens til å havne mellom to stoler, og fordi flere aktører skal følge opp temaet kan arbeids- og ansvarsfordelingen bli noe uklar.

Generelle kommentarer til oppmerksomheten rundt klimaarbeid i organisasjonen

Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold vurderer at klima har mindre oppmerksomhet både administrativt og politisk nå enn tidligere. Informanten forklarer at det ikke nødvendigvis betyr at klimaarbeidet nedprioriteres, men at klimaarbeidet nå i større grad er innarbeidet i driften. Klimaarbeidet er ikke lenger en «tilleggsbestilling», men integrert i ordinær oppgaveløsning – der pengene uansett skal brukes.

6.3 Presentasjon av funn: Kunnskapsbasert klimaarbeid

Vi har sett nærmere på om fylkeskommunen baserer sitt arbeid på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Funnene er basert gjennomgang av skriftlig dokumentasjon fra Innlandsstrategien, regional plan for klima, energi og miljø samt klimabudsjett og klimaregnskap⁵.

6.3.1 Kunnskapsgrunnlag

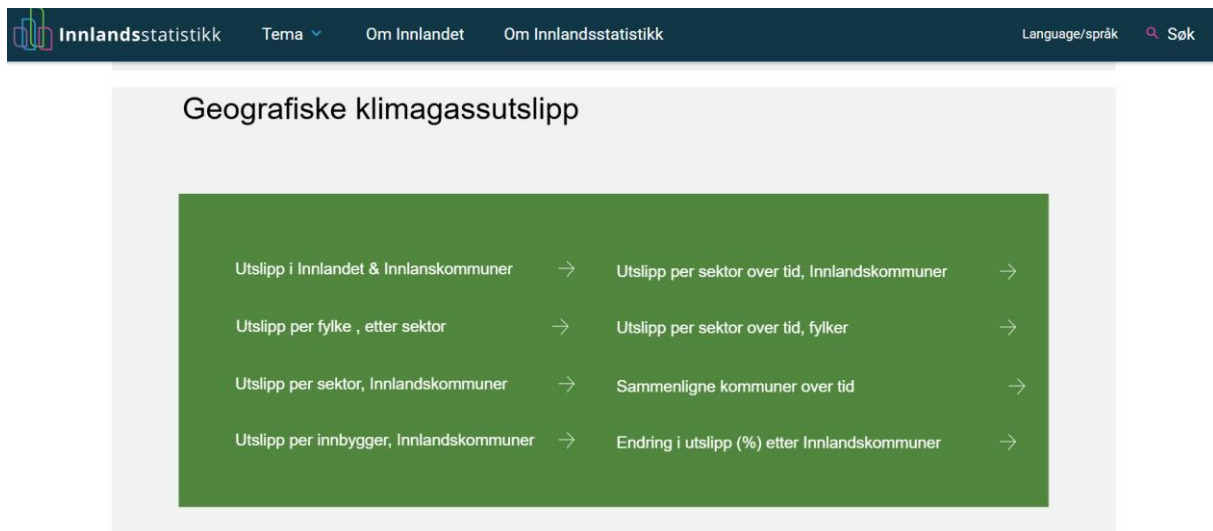
Innlandsstrategien 2024-2028 er vedtatt i fylkestinget 17. desember 2024 (PS 101/2024). Dette er fylkeskommunes planstrategi. Innlandsstrategien bygger på et kunnskapsgrunnlag bestående av en redegjørelse for utfordringer og muligheter innenfor miljømessig bærekraft samt informasjon om klimaendringer og klimagassutslipp med relevans for Innlandet (Innlandet fylkeskommune, 2024e).

I tillegg har fylkeskommunen utarbeidet et areal- og naturregnskap for Innlandet. Arealregnskapet viser hvordan arealene i Innlandet er brukt og planlegges brukt. I kunnskapsgrunnlaget vises det også til den regionale, digitale kunnskapssiden Innlandsstatistikk som har en egen temaside om klima, energi og miljø. Der er det oppdatert statistikk om blant annet direkte og geografiske klimagassutslipp, se figurene under.

Figur 2: Utklipp fra temaside om klima på kunnskapssiden Innlandsstatistikk (Innlandsstatistikk, 2025)

⁵ Revisjonen er kjent med det i *Saman for et tryggare fylke - regional plan for samfunnstryggleik* redegjøres for naturfare og klimaendringer i Innlandet og at FylkesROS utgjør kunnskapsgrunnlaget for denne regionale planen. Vi avgrensner oss generelt i forvaltningsrevisjonen til å se på regional plan for klima, energi og miljø jf. avsnitt 3.1.

Figur 3: Utklipp fra temaside om klima på kunnskapssiden Innlandsstatistikk (Innlandsstatistikk, 2025)

Også i regional plan for klima, energi og miljø er det en gjennomgang av utslippskilder for klimagassutslipp, det pekes på dilemmaer i klimaarbeidet og potensielle målkonflikter. Det vises også til FNs bærekraftsmål og til nasjonale føringer med relevans for klimaarbeidet.

I den regionale planen er det dessuten en beskrivelse av muligheter og utfordringer innenfor den regionale planens seks satsingsområder:

1. Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet
→ Her redegjøres det blant annet for sirkulærøkonomiske prinsipper
2. Arealbruk
→ Her redegjøres det blant annet for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og tap av naturmangfold
3. Redusere klimagassutslipp
→ Her redegjøres det blant annet for opptak av klimagasser og klimavennlig jordbruk
4. Klimatilpasning
→ Her redegjøres det blant annet for klimaendringer og naturfare
5. Natur- og kulturmiljø og naturmangfold
→ Her redegjøres det blant annet for forurensing
6. Omstilling til bruk av fornybar energi
→ Her redegjøres det blant annet for mulighet for utfasing av fossil energi
(Innlandet fylkeskommune, 2025n)

I fylkeskommunens klimabudsjett og klimaregnskap er det en redegjørelse for klimafotavtrykk fra egen virksomhet, det vil si fylkeskommunens totale mengde av klimagassutslipp gjennom egne aktiviteter, energiforbruk og anskaffelser. Klimaregnskapet utarbeidet i 2024 viser i tillegg hvilke tiltak som gjør det mulig å nå det nasjonale og regionale målet om 55 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030 sammenlignet med utslippsnivået i 1990 (Asplan Viak, 2024).

6.4 Presentasjon av funn: Mål, tiltak, virkemidler og rapportering.

Vi har undersøkt om fylkeskommunen har utviklet mål, tiltak og virkemidler i klimaarbeidet og fulgt dette opp med rapportering på måloppnåelse. Vi har basert funnene nedenfor på økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025, regional plan for klima, energi og miljø, plan og styringssystem for Innlandet fylkeskommune fra 2024 og supplert med datamateriale fra intervjuer.

6.4.1 Mål for klimaarbeidet

Innlandet fylkeskommune har både fylkeskommunale mål og mål vedtatt i regionale planer. De fylkeskommunale målene gjengis blant annet i økonomiplan og årsbudsjett. Målene i regionale planer retter seg i hovedsak mot innlandssamfunnet.

Fylkeskommunale mål

I den innledende delen av økonomiplanen 2025-2028 er det et eget avsnitt med redegjørelse for fylkeskommunale mål og regionale planer. Her illustreres også fylkeskommunens målstruktur. Målstrukturen består av:

- Satsingsområder – mål med utgangspunkt i satsingsområdene i Innlandsstrategien
  - Hovedmål – mål som kobles mot FNs bærekraftsmål
  - Delmål – detaljering av hovedmålene
  - Resultatindikatorer – gir indikasjoner på om man når de fastsatte målene
- (Innlandet fylkeskommune, 2024o)

Figur 4: Utklipp av målstrukturen i Innlandet fylkeskommune (Innlandet fylkeskommune, 2024o)

I økonomiplanen redegjøres det for at fylkeskommunen har fire satsingsområder med ni tilhørende hovedmål. Satsingsområdene er:

1. Det skal være godt å bo, utdanne seg og arbeide i Innlandet.
2. Innlandet skal utvikles gjennom nyskaping, innovasjon og økt kompetanse.
3. Innlandet skal ha velfungerende og sikker infrastruktur som fremmer bosetting og arbeidsplassutvikling.
4. Alle skal kjenne tilhørighet og trygghet og ha like muligheter i Innlandet.

Hovedmålene kan i ulik grad vurderes å ha klimarelevans, men mest aktuelle er hovedmål nummer fem og åtte med tilhørende delmål:

Hovedmål 5: Tilrettelegge for grønn og innovativ verdiskaping og arbeidsplassutvikling

Delmål 5.1: Innovasjonssystemer som fremmer grønn omstilling og konkurransekraft

Delmål 5.2: Utnytte internasjonale muligheter for utvikling og innovasjon i innlandssamfunnet innenfor regionale fortrinn

Hovedmål 8: Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp

Delmål 8.1: Bidra til et klimatilpasset samfunn

Delmål 8.2: Klimavennlig kollektivtilbud

- Delmål 8.3: Reduksjon av klimagassutslippene fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesvegnettet
- Delmål 8.4: Bevaring og gjenbruk av bygninger som klimatiltak
- Delmål 8.5: Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet
- Delmål 8.6: Bevaring av habitater og biologisk mangfold
- Delmål 8.7: God vannkvalitet og bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer

(Innlandet fylkeskommune, 2024o)

I økonomiplanen redegjør hver avdeling i fylkeskommunen for hvilke hovedmål og delmål avdelingen har ansvar for å følge opp og hvordan oppfølgingen skjer.

Et konkret eksempel på oppfølging av virksomhetsmålet «lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet» er eiendomsavdelingens styringsanlegg som viser all strømbruk. Eiendomssjefen forteller at avdelingen jobber med å optimalisere driften og med det senke strømbruket i eiendomsmassen. Det skjer eksempelvis gjennom nattesenkning av temperaturen og at ventilasjonen stoppes når det ikke er folk i bygningen. Man har dessuten en energimiks hvor 41 prosent består av fjernvarme.

Mål i regional plan for klima, energi og miljø

Innlandet fylkeskommune vedtok den 13. juni 2023 (PS 32/2023) *Det grønne Innlandet - regional plan for klima, energi og miljø*. Den regionale planen har følgende hovedmål innen klima:

- Innlandet er forberedt på et klima i endring og skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050.

Til hovedmålet er følgende delmål formulert:

- Innen 2030 har Innlandet redusert direkte klimagassutslipp med 55 prosent i forhold til utslippene i 1990.
- Karbonrike arealer er ivaretatt og netto-opptaket av klimagasser er økt.
- Innlandet er forberedt på, og er mest mulig tilpasset, klimaendringene.

Også hovedmålet innen energi har klimarelevans:

- Innlandet har en ledende posisjon i omstillingen til, og bruken og produksjonen av, fornybar energi

Følgende delmål er formulert:

- I Innlandet er energieffektivisering et ledende premiss i den grønne omstillingen.
- Energiproduksjonen i Innlandet har økt, og fornybarandelen er minst 80 prosent av Innlandets samlede energiforbruk.
- Innlandet har distribusjonsnett av energi som er pålitelig, nødvendig oppgradert og riktig dimensjonert.

Planen peker videre på seks satsingsområder med tilhørende strategier for å nå hovedmålene:

1. Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet, herunder:
  - a. omstilling av næringslivet for å opprettholde konkurransekraft, verdiskaping og gi grunnlag for bosetting i hele fylket med sirkulærøkonomiske prinsipper lagt til grunn.
  - b. utvikling av ny teknologi som bidrar til effektiv bruk og gjenvinning av energi.
  - c. aktiv bruk av offentlige innkjøp og gjennom klima- og miljøkrav bidra til grønn innovasjon.
  - d. satsing på lokale ressurser og fortrinn og på mulighetene som klimaendringene gir blant annet innenfor bioøkonomien.
2. Arealbruk, herunder:
  - a. innarbeide areal- og naturregnskap i forvaltningen.
  - b. ha en samordnet, bolig-, areal- og transportplanlegging.
  - c. unngå så vidt mulig å ta i bruk ubebygde arealer og heller fortette allerede bebyggede områder.
3. Redusere klimagassutslipp, herunder:
  - a. heve kompetansen innenfor innsatsen for å redusere klimagassutslipp.
  - b. være pådriver for halvering av utslipp fra vegtrafikk i fylket.
  - c. sikre fossilfrie bygg- og anleggsplasser.
  - d. satse på rehabilitering før nybygging.
  - e. legge til rette for at målene i landbrukets klimaplan nås.
  - f. endre forbruksmønstre i hele innlandssamfunnet for å redusere forbruksbaserte utslipp.
  - g. øke andelen av ombruk og materialgjenvinning.
  - h. redusere nedbygging og omdisponering av skog, myr og andre karbonrike arealer.
  - i. øke den offentlige innkjøpskompetansen innen klima, miljø og energibruk for å gjøre innkjøpene mer klima- og miljøvennlige.
4. Klimatilpasning, herunder:
  - a. ha kunnskap om lokale og regionale utfordringer og konsekvenser slik at sektorene er best mulige på å håndtere klimautfordringen.

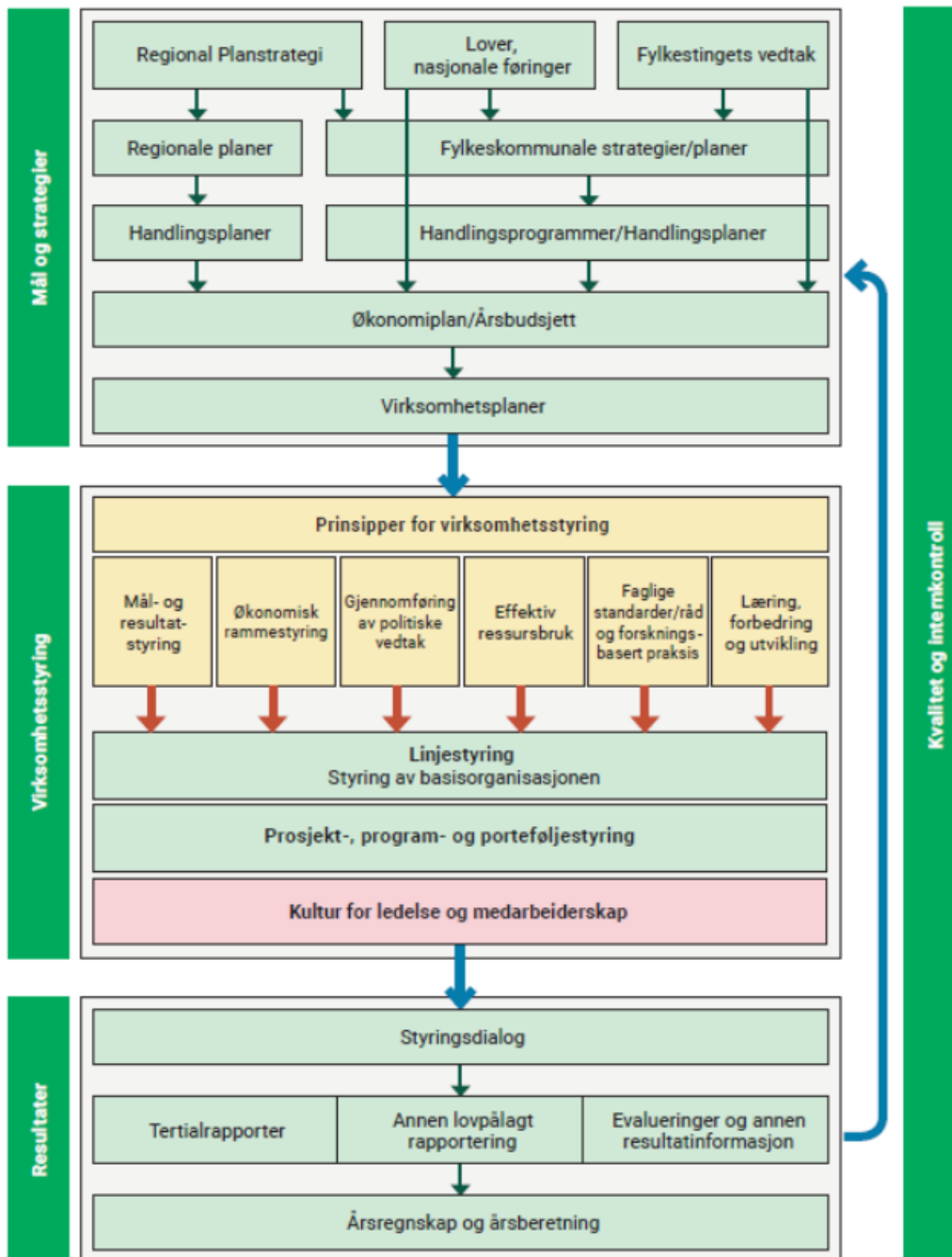
- b. sikre at arealplanleggingen bidrar til reduksjon av negative konsekvenser av naturfarer og klimaendringer.
- c. avklare muligheter for ny verdiskaping som følge av klimaendringene.
- 5. Natur- og kulturmiljø og naturmangfold, her under:
  - a. ivaretagelse av naturlige bestander av arter.
  - b. ivaretagelse og restaurering av karbonrike arealer som skog, myr- og våtmarksområder sikring av kulturhistoriske verdier og naturverdier i landskapet.
  - c. vern av natur generelt og skog spesielt i tråd med nasjonale målsettinger.
  - d. minske forsøpling og forurensing.
- 6. Omstilling til og bruk av fornybar energi, herunder:
  - a. øke energieffektiviseringen.
  - b. øke kompetansen på energieffektivisering og omstilling til fornybar energi.
  - c. øke produksjonen av lokal fornybar energi og prioritere effektivisering av eksisterende kraftanlegg.

(Innlandet fylkeskommune, 2023a)

6.4.2 Plan- og styringssystem

Plan- og styringssystemet i Innlandet fylkeskommune har tre hovedelementer:

1. Mål og strategier:
  - Fylkeskommunens mål og strategier er forankret i regional planstrategi, lover og nasjonale føringer samt fylkestingets vedtak og er tydelig knyttet til økonomiplan og årsbudsjett samt virksomhetsplaner.
2. Virksomhetsstyring:
  - Bygger på prinsipper om mål- og resultatstyring, økonomisk rammestyring, gjennomføring av politiske vedtak, effektiv ressursbruk, faglige standarder/råd og forskningsbasert praksis samt læring, forbedring og utvikling.
3. Resultater:
  - Formidles gjennom styringsdialog, tertialrapporter, annen lovpålagt rapportering og evalueringer og annen resultatinformasjon. Dette oppsummeres i årsregnskap og årsberetning

Figur 5: Utklipp av plan og styringssystemet i Innlandet fylkeskommune (Innlandet fylkeskommune, 2024i).

Som en del av plan- og styringssystemet finner vi regionale strategier og handlingsprogrammer/handlingsplaner som oppfølging av blant annet regional planstrategi og fylkestingets vedtak.

Flere strategier og handlingsprogram viser til klimarelevante fylkeskommunale mål og/eller regional plan.

Eiendomsstrategien

Eiendomsstrategien ble vedtatt i fylkestinget 20. februar 2026 (PS 4/2024). I innledningen vises det til at strategien er innordnet etter blant annet Innlandsstrategien, regionale planer og fylkeskommunale satsingsområder.

Det er fem strategier for styring av eiendomsporteføljen. Størst klimarelevans har strategien om ivaretagelse av bærekraft med følgende relevante delstrategier:

- *Vi skal ivareta sosiale forhold, miljøet og benytter livsløpskostnader ved tiltak i eiendom og bygg*
- *Vi bygger robuste og klimatilpassede eiendommer og bygg som ivaretar bruker og samfunnssikkerheten*
- *Vi skal søke å renovere våre bygg fremfor å bygge nytt*

(Innlandet fylkeskommune, 2024a, s. 4)

Det spesifiseres at eiendomsforvaltningen skal bidra til å redusere klimagassutslipp ved forvaltning, drift, nybygg og renoveringsprosjekter og at eiendommer tilpasses et endret klima slik at beredskapshensyn ivaretas. Det kommer også frem at de største klimautslippene knyttet til bygg oppstår i forbindelse med materialproduksjon og selve byggeprosessen. Av den grunn kan det være mer bærekraftig å rehabilitere og energieffektivisere eksisterende bygninger fremfor å rive dem og oppføre nye. Følgende tiltak skal blant annet bidra til realisering av strategien:

- *Mulighetsstudier: vurdere renovering og transformasjon av eksisterende bygg før nybygg*
- *Rehabiliteringsprosjekter skal minimum tilfredsstillende gjeldende forskriftskrav med hensyn på energiklasse og miljøpåvirkning.*
- *Nybygg og tilbygg oppføres fortrinnsvis med minimum passivhusstandard*

(Innlandet fylkeskommune, 2024a, s. 8)

Handlingsprogram for fylkesveger 2026-2029

Handlingsprogram for fylkesveger i Innlandet 2026–2029 ble vedtatt i fylkestinget 21. oktober 2025 (PS 76/2025). Målet med programmet er å vise hvordan fylkeskommunen skal utvikle fylkesvegnettet frem mot 2029, herunder gi oversikt over prioriterte investeringer. Innledningsvis vises det til de tre vedtatte regionale planene i Innlandet. Handlingsprogrammet presenterer detaljerte mål for utviklingen av fylkesvegnettet 2026-2029.

Tre mål har tydelig klimarelevans:

- *Flere velger gåing, sykling og kollektivtransport.*
- *Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet.*
- *Bidra til et klimatilpasset samfunn.*

Målet fra regional plan for klima, energi og miljø om å redusere klimagassutslippene med 55 prosent innen 2030 nevnes eksplisitt i handlingsprogrammets kapittel om klimafotavtrykket fra fylkesvegene. I handlingsprogrammet er det vedtatt prioriteringer for perioden 2026-2029, blant annet er følgende vedtatt:

- *Ved å ta vare på eksisterende infrastruktur framfor å bygge nytt, er det store potensielle klimagassutslipp som unngås.*
- *Stille miljø- og klimakrav i anskaffelser.*
- *Opprette et årlig klimagassregnskap for fylkesvegene gjennom rapporteringsdata fra kontraktene, for å få en god oversikt over det faktiske klimautslippet, og styre mot riktige tiltak for å redusere utslippet.*
- *Bidra til oppfølging av Regional plan for klima, energi og miljø, herunder tiltak 28, klimahandlingsplan i samferdselsavdelingen.*

(Innlandet fylkeskommune, 2025d)

I handlingsprogrammet behandles også klimaendringenes betydning for samfunnssikkerheten, og det vises til at årsnedbøren er beregnet til å øke med 15–20 prosent og øke i intensitet. I handlingsprogrammet fremgår det at fylkeskommunen har utarbeidet en kartløsning hvor både aktsomhetskart for flom, jord- og flomskred, skredfare og 200-års flomsone samt Nasjonal vegdatabank er knyttet sammen. Kartløsningen gir mulighet for å identifisere sårbare områder på vegnettet med tanke på naturfare.

Handlingsprogrammet fastsetter følgende prioriteringer frem mot 2029:

- *Videreføre arbeidet med å utvikle naturfareplaner og VegROS for hele fylkesvegnettet.*
- *Utbedre kritiske VegROS-punkter på fylkesvegnettet.*
- *Samarbeide med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om gjennomføring av klimatilpasningstiltak i områder som berører flere ulike samfunnsinteresser.*
- *Ta hensyn til klimatilpasning ved gjennomføring av investeringstiltak, for eksempel tilpasse bruer og kulverter for dimensjonerende flomstørrelser.*

(Innlandet fylkeskommune, 2025d)

6.4.3 Rapportering

De enkelte avdelingene rapporterer på oppfølgingen av fylkeskommunale mål i tertial- og årsrapport. Samfunnsutviklingsavdelingen følger opp den avdelingsvise rapporteringen.

I både årsberetning for 2024 og første og andre tertialrapportering for 2025 er det rapportert på oppfølging av klima. Her presenteres status på klimaoppdrag i klimabudsjettet. Figuren under viser et eksempel på statusoppdateringen fra årsberetningen.

Oppdrag	Status	Statusbeskrivelse
Utskifting til LED-belysning	Iht. plan	Det ble i 2024 skiftet ut totalt 2 114 stk armaturer langs fylkesveger. Utskiftningen sørger for en markant nedgang i strømforbruket på de berørte strekningene. I snitt en reduksjon på 65 %. Når alle armaturene er skiftet ut vil det være en besparelse på 46 440 kg CO ₂ e, en nedgang mellom 62-65 %.

Figur 6: Utklipp fra Årsberetning 2024 om oppfølging av klima (Innlandet fylkeskommune, 2024p)

I tertialrapportene fra 2025 er det lagt til en kolonne hvor det kommer frem hvilket fylkeskommunale hovedmål og delmål tiltaket svarer på.

Oppdrag	Delmål	Hovedmål	Status	Statusbeskrivelse
Kompetanseheving for klimagassreduksjoner i kommuner	Bidra til et klimatilpasset samfunn	8. Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp	Iht. plan	Fokus på å skaffe relevant faglig innhold med tema målkonflikter mellom arealbruk, næringsutvikling, klima og miljø til årets Natur- og klimakonferanse. IFK har blitt invitert til delta i referansegruppe for å evaluere Miljødirektoratets støtteordning "Klimasats", som skal fremme måloppnåelse i form av utslippskutt og raskere omstilling i kommunene.
Miljøfyrtårnsertifisering	Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	8. Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp	Forsinket	Sertifiseringen skulle vært ferdig i 2024, men det gjenstår fortsatt to lokasjoner. Organisasjonen er i gang med resertifisering av de første lokasjonene som ble sertifisert. Dette er et kontinuerlig løp i årene fremover.
Natur- og klimakonferansen i Innlandet	Bidra til et klimatilpasset samfunn	8. Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp	Iht. plan	Hoveddrømmene for konferansen i november er ferdig planlagt. Noe detaljplanlegging gjenstår.
Nettverk for klimatilpasning i Innlandet	Bidra til et klimatilpasset samfunn	8. Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp	Iht. plan	Nettverket følges opp som planlagt og det er jevnlig arbeid i arbeidsgruppa for å planlegge aktivitet for kommunene i Innlandet.

Figur 7: Utklipp fra 2. tertialrapport om oppfølging av klima (Innlandet fylkeskommune, 2025p)

I tillegg har både årsberetningen fra 2024 og tertialrapporteringene fra 2025 spesifisert hvordan fylkeskommunale hovedmål og delmål er fulgt opp innenfor de ulike rammeområdene/avdelingene.

6.4.4 Virksomhetsstyringssystem

Fylkeskommunen bruker virksomhetsstyringssystemet Framsikt. Når klimabudsjettet vedtas, legges oppgavene inn i systemet. Her knyttes tiltakene til fylkeskommunale mål, forteller rådgiver i seksjon for økonomi, budsjett og styringssystem. I klimabudsjettet ser man hvilke rammeområder som budsjettet har gitt penger.

I virksomhetsstyringsverktøyet vil avdelingen som har ansvar for tiltaket ha oversikt over hvilke klimatiltak de skal følge opp og rapportere på. Politisk sekretariat legger inn øvrige oppgaver som følger av politiske vedtak. Seksjon for klima, miljø og naturmangfold legger inn klimatiltak som det ikke er et direkte politisk vedtak på.

Eiendomsavdelingen har jobbet med utvikling av resultatindikatorer. Nå skal også øvrige avdelinger og seksjoner i gang med dette arbeidet, forteller sjef for eiendomsavdelingen. Det pågående arbeidet med resultatindikatorer i eiendomsavdelingen er eksemplifisert i rapportens vedlegg 1.

Fra 2025 er også tiltakene i handlingsprogrammet til regional plan for klima, energi og miljø lagt inn i Framsikt. Det rapporteres også på status for tiltakene, og en fullstendig oversikt vil komme i årsberetningen for 2025. Da innhentes også status på tiltak som berører eksterne aktører. Dette er en del av implementeringen av de regionale planene i fylkeskommunens arbeid, forteller seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturforvaltning.

Erfaringer med virksomhetsstyringssystemet

Fylkeskommunedirektøren mener virksomhetsstyringssystemet Framsikt sikrer koblingen mellom tiltak og mål. Seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturmangfold sier det slik:

«Vi har jobbet mye de siste to årene med den interne oppfølgingen av regionale planer - få planene til å synke inn i organisasjonen og få tiltakene inn i Framsikt og tilpasse dem til økonomiplanprosessen».

Rådgiver i enhet for budsjett og styringssystem bekrefter at man i arbeidet med å legge inn tiltak i klimabudsjettet, knytter tiltakene til relevante mål, men legger til at det ikke alltid er like enkelt å avgjøre hvilket mål tiltakene hører under. Det er informantens inntrykk at avdelingene ikke nødvendigvis velger sine tiltak med en klar oppfatning av hvilke mål som tiltakene bidrar til å oppfylle.

Eiendomsavdelingen er pilot i Framsikt. Avdelingssjef for eiendom forteller at avdelingen er vant med å jobbe med virksomhetsplaner, men opplever at Framsikt har sine utfordringer. Systemet har ikke bidratt til å forbedre oversikten over oppgavene. Avdelingssjefen forteller videre at selv om avdelingen har resultatindikatorer i Framsikt, har den ikke et samlet krav om reduksjon av klimagassutslipp. I resultatindikatorene setter man opp indikatormål (for eksempel kwh-reduksjon), men det er eiendomsavdelingen selv om setter dem.

6.5 Revisjonens vurderinger

6.5.1 Vurdering av kriterium a: Fylkeskommunen skal sikre at ansvar, roller og oppgaver i klimaarbeidet er avklart og kjent i virksomheten

Klimaarbeidet følges opp bredt i avdelingene i fylkeskommunen, men seksjon for klima, miljø og naturmangfold, fylkeskommunens ledergruppe, klimaressursgruppen, plangruppen og klimatilpasningsnettverket har sentrale funksjoner i klimaarbeidet.

Revisjonen viser at klimaressursgruppen er en tverrsektoriell arena som bidrar til oversikt over klimaarbeidet i fylkeskommunen. Samtidig har vi merket oss utfordringer knyttet til at deltakernes ansvar i klimaressursgruppen kan oppleves noe vanskelig å følge opp. Det vises til usikkerhet knyttet til forventninger, manglende prioritering både på ledernivå og i avdelingene, og begrenset tid til oppfølging i avdelingene. Vi vurderer derfor at forventningene til deltakerne i klimaressursgruppen med fordel kunne ha vært tydeligere, og ikke minst tydeligere kommunisert til overordnede på avdelingene.

Revisjonens inntrykk er at klimatilpasningsarbeidet fremstår svakere organisert enn arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp. Det tverrsektorielle klimatilpasningsnettverket fyller likevel en rolle som legger til rette for anbefalt samarbeid og læring i arbeidet.

Funnene våre viser videre at klimabudsjettet og klimaregnskapet oppfattes som et viktig verktøy i klimaarbeidet som har bidratt til å systematisere og synliggjøre klimatiltak i egen virksomhet. Flere informanter peker imidlertid på at klimabudsjettet kan bidra til et sterkt fokus på enkelttiltak, og i mindre grad til en helhetlig integrering av klimahensynet i virksomheten.

Funn tyder på at klimaarbeidet i økende grad integreres i ordinær drift. Dette vurderer revisjonen som positivt.

Selv om det kan være enkelte utfordringer knyttet til forventninger og prioritering av deltakelse i enkelte grupper, er det revisjonens vurdering at ansvar, roller og oppgaver i klimaarbeidet i stor grad er avklart og kjent i virksomheten.

6.5.2 Vurdering av kriterium b: Fylkeskommunen skal sikre at klimaarbeidet er kunnskapsbasert

Undersøkelsen viser at fylkeskommunen har tilgang til flere oppdaterte kunnskapsgrunnlag med relevans for klimaarbeidet. Dette gjelder blant annet kunnskapsgrunnlaget i Innlandsstrategien, herunder areal- og naturregnskap for Innlandet og Innlandsstatistikk. Også regional plan for klima, energi og miljø inneholder redegjørelser som gir et faglig grunnlag for klimaarbeidet. For fylkeskommunens egen virksomhet bidrar det årlige klimabudsjettet og klimaregnskapet til oppdatert kunnskap om klimagassutslipp og effekten av klimatiltak.

Revisjonen vurderer på denne bakgrunn at fylkeskommunen har lagt til rette for bruk av relevant og oppdatert kunnskap i klimaarbeidet. Vi mener derfor klimaarbeidet kan beskrives som kunnskapsbasert

6.5.3 Vurdering av kriterium c: Fylkeskommunen skal utvikle mål, tiltak og virkemidler i klimaarbeidet og følge dette opp med rapportering på måloppnåelse

Undersøkelsen viser at fylkeskommunen har utarbeidet klimamål både som fylkeskommunale mål og som mål i regional plan for klima, energi og miljø. Målene omfatter både fylkeskommunens egen virksomhet og rollen som regional samfunnsutvikler. Målet om at Innlandet skal redusere direkte klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030 sammenlignet med 1990-nivået, og bli et lavutslippssamfunn innen 2050, er i tråd med nasjonale klimamål.

Til de fylkeskommunale målene og målene i regionale planer er det knyttet strategier og tiltak. Fylkeskommunens plan- og styringssystem har strukturer for å synliggjøre sammenhengen mellom mål, tiltak, finansiering og rapportering. Flere strategier og handlingsprogrammer, blant annet innen eiendomsforvaltning og samferdsel, viser hvordan klimahensyn følges opp i ulike deler av virksomheten.

De enkelte avdelingene rapporterer på oppfølgingen av fylkeskommunale mål i tertial- og årsrapport.

Fylkeskommunen bruker virksomhetsstyringssystemet Framsikt for å registrere tiltak, oppfølgingsansvar og rapportering. Datamaterialet vårt tyder på at Framsikt i hovedsak bidrar til å synliggjøre koblingen mellom blant annet klimamål og klimatiltak. Likevel viser intervjuene at det ikke alltid er tydelig for avdelingene hvilke mål de enkelte tiltakene bidrar til å oppnå.

Eiendomsavdelingen har jobbet med utvikling av resultatindikatorer i Framsikt. Samtidig peker avdelingen på at de savner et samlet krav om utslippskutt å styre etter. Revisjonen støtter vurderingen av at tydeligere operasjonalisering av klimamålene vil kunne bidra til at avdelingene i fylkeskommunen får et klarere grunnlag for å arbeide målrettet med klimaarbeidet.

På denne bakgrunn vurderer revisjonen samlet sett at fylkeskommunen har etablert mål, tiltak og styringsstrukturer for oppfølging av klimaarbeidet. Datamaterialet tyder imidlertid på at sammenhengen mellom overordnede klimamål og tiltak i avdelingene kan tydeliggjøres ytterligere.

7 Problemstilling 2: Oppfølging av mål og vedtak i klimaarbeidet

---

Vi vil i dette kapitlet besvare følgende hovedproblemstilling med tilhørende underproblemstillinger:

2. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp mål og vedtak i klimaarbeidet?
  - a. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp regional plan som forutsatt i årshjulet?
  - b. I hvilken grad knyttes vedtatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan?
  - c. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp klima- og miljøsensyn samt vedtatte klimamål i sine anskaffelser?

Hovedproblemstillingen vil bli besvart gjennom de tre underproblemstillingene a-c. For hver av de tre underproblemstillingene vil vi Innledningsvis redegjøre for sentrale perspektiver fra revisjonskildene og på den bakgrunn utlede revisjonskriterier. Deretter presenterer vi relevante funn fra undersøkelsen før vi vurderer funnene opp mot revisjonskriteriene. Det foreligger vurderinger for hver enkelt underproblemstilling.

Underproblemstilling a: Oppfølging av regional plan for klima, energi og miljø

Vi vil i dette kapitlet besvare følgende problemstilling:

- a. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp Det grønne Innlandet- regional plan for klima, energi og miljø som forutsatt i årshjulet?

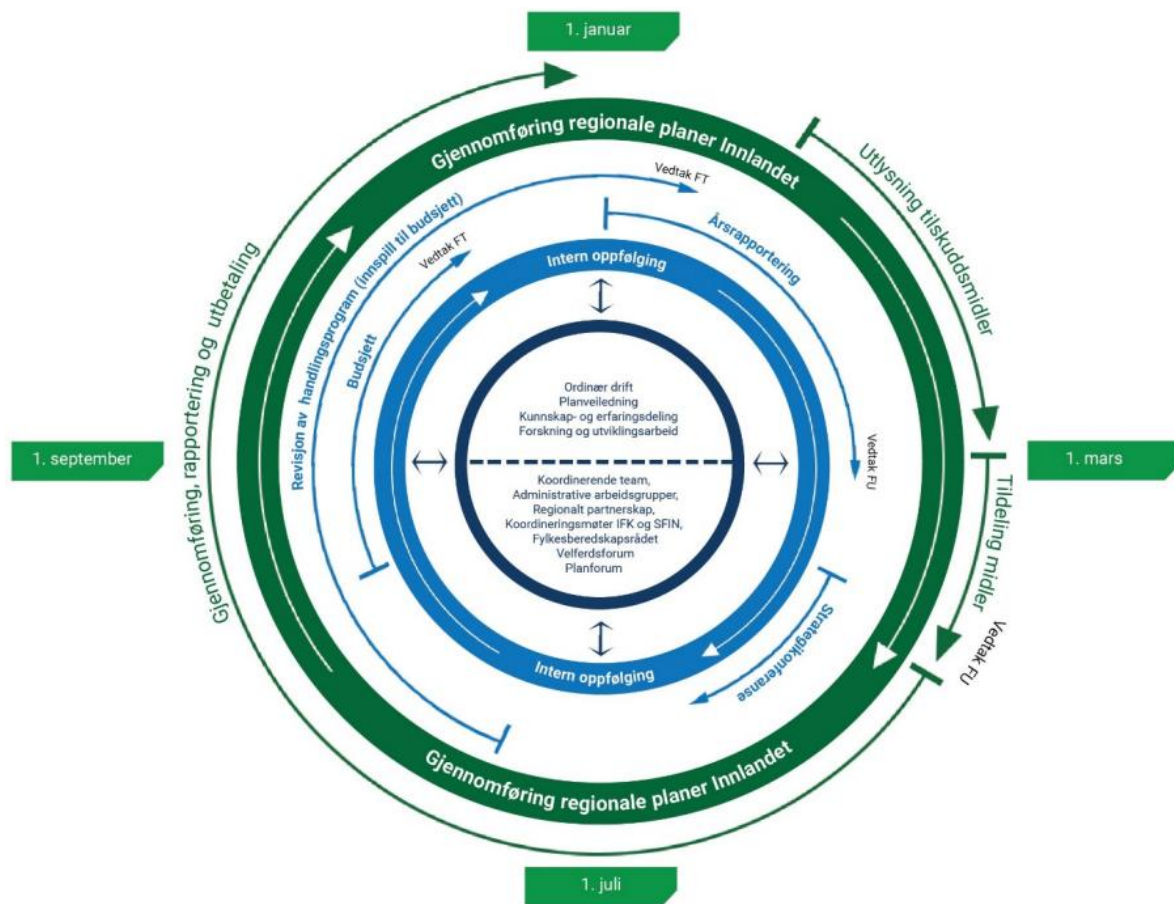
7.1 Revisjonskriterier

Vi vil her se nærmere på krav og føringer i revisjonskildene knyttet til temaet oppfølging av regional plan. Vi vil ha fokus på både lovkrav og fylkeskommunens egne vedtatte rammer for hvordan regional plan skal følges opp.

I **plan- og bygningsloven** § 8-1 fremgår det at fylkeskommunen skal utarbeide regionale planer som oppfølging av den regionale planstrategien. Videre spesifiseres det at det, som en del av de regionale planene, skal utarbeides et

handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av den regionale planmyndigheten. Behovet for rullering skal vurderes årlig.

I Innlandet fylkeskommune inngår arbeidet med handlingsprogrammet i det vedtatte årshjulet for oppfølging av regional plan. I **sak 49/2024 Status og samordnet oppfølging av regionale planer for Inkludering, Samfunnssikkerhet og Klima, energi og miljø** vedtok fylkestinget i Innlandet fylkeskommune et årshjul som ramme for implementering og gjennomføring av regionale planer. Årshjulet er gjengitt i figuren under.

Figur 8: Utklipp av årshjul for oppfølging av regionale planer i Innlandet (Innlandet fylkeskommune, 2024k)

Det fremgår av saken at god gjennomføring av de regionale planene krever at ansvar for tiltak forankres i de ordinære beslutningslinjene og styringssystemene i fylkeskommunen. Rapportering og økonomioppfølging knyttes derfor til fylkeskommunens årshjul for budsjett, økonomiplan og rapportering.

Årshjulet viser blant annet tidspunkter for politisk involvering. Det er fylkesutvalget (FU) som orienteres om, og gjør vedtak i forbindelse med, årsrapporteringen i perioden

januar til mars. I perioden fra mars til juli skal det ifølge årshjulet arrangeres strategikonferanse.

På høsten skal handlingsprogrammene for de regionale planene revideres, og eventuelle innspill til den parallelle budsjettprosessen skal avklares. Både handlingsprogrammer og budsjett vedtas i fylkestinget. Det fremgår av sak 49/2024 at handlingsprogrammene til regional plan for klima, energi og miljø skal vurderes for rullering årlig med første gjennomgang høsten 2024.

Saksutredningen beskriver hvordan kommuner, næringsliv og frivillig sektor har viktige roller i oppfølgingen av de regionale planene. Tiltak som gjennomføres utenfor fylkeskommunen kan blant annet finansieres gjennom regionale tilskuddsordninger. Årshjulet viser at utlysning av tilskuddsmidler skal gjøres i perioden februar-mars, tildeling av midler skal gjøres tidlig på våren med vedtak i fylkesutvalget og at gjennomføring, rapportering og utbetaling av tilskudd skjer fra våren til årsslutt.

Saksutredningen beskriver at de regionale planene blant annet skal gjøres kjent gjennom bruk av etablerte arenaer som planveiledning, regionalt planforum, nettverk, konferanser, interkommunale politiske råd, Fylkesberedskapsrådet, Velferdsforum og Regionalt partnerskap, samt fylkeskommunens kommunikasjonskanaler.

På bakgrunn av gjennomgangen av krav og mål knyttet til temaet oppfølging av regional plan for klima, energi og miljø i årshjulet kan følgende revisjonskriterier fastsettes:

- A. Fylkeskommunen skal utarbeide et handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø. Handlingsprogrammet skal vedtas i fylkestinget og behovet for rullering skal vurderes årlig.**
- B. Fylkeskommunen skal gjennom året jobbe med gjennomføring av tiltak forankret i handlingsprogrammet til regional plan for klima, energi og miljø.**
- C. Fylkeskommunen skal involvere kommuner, næringsliv og frivillighet samt ta i bruk etablerte samarbeidsarenaer i fylket i oppfølgingen av regional plan.**

7.2 Presentasjon av funn: Om utarbeidelse og vedtak av handlingsprogram

Vi har undersøkt om fylkeskommunen har utarbeidet et handlingsprogram til de regionale planene, om handlingsprogrammet er vedtatt i fylkestinget og om behovet for rullering er vurdert. Beskrivelsen av funnene er basert på regional plan for

klima, energi og miljø, politiske vedtak knyttet til regional plan for klima, energi og miljø, i tillegg til opplysninger fra intervjuer.

7.2.1 Handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø

Regional plan for klima, energi og miljø ble vedtatt av fylkestinget 13. juni 2023 (PS 32/2023). Plandokumentet inneholder mål og delmål, et kapittel som beskriver hvordan fylkeskommunen skal nå målene, samt et handlingsprogram med tiltak. Det er ikke utarbeidet indikatorer til mål eller delmål. I handlingsprogrammet er tiltakene knyttet til strategiene i planen og dernest kategorisert utfra status.

Fylkesutvalgets vedtok revidert handlingsprogram for 2025 i sak 25/2025 den 18. februar 2025. I saksutredningen kommer det fram at fylkeskommunen har hensyntatt ny kunnskap.

I handlingsprogrammet for 2025 er tiltak knyttet til overordnede satsingsområder, det er synliggjort hvilke strategier tiltaket følger opp og det er spesifisert hvem som har hovedansvar for oppfølging og relevante samarbeidspartnere. Et eksempel er prosjektet Klimanøytrale naturbruksskoler:

31. Prosjektet Klimanøytrale naturbruksskoler. ^

Andre satsningsområder: Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet

Strategi: 3.3.1

Hovedansvar: Innlandet fylkeskommune

Relevante samarbeidspartnere: Landbruksnæringa, NIBIO

Figur 9: Utklipp med eksempel fra vedtatt handlingsprogram for regional plan for klima, energi og miljø. Tiltaket er sortert under satsingsområdet «reduere klimagassutslipp», men med relevans også for satsingsområdet «innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet (Innlandet fylkeskommune, 2025o)

Flere informanter peker på at det er behov for en justering av årshjulet for oppfølging av regional plan. Blant annet sier samfunnsutviklingsjefen følgende:

«Vi må justere det slik at handlingsprogrammet vedtas samtidig som budsjett og økonomiplan i desember slik at tiltakene kommer inn i handlingsprogrammene direkte og kobles til en prioriteringsdiskusjon».

Også seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturmangfold mener at man med fordel kunne ha flyttet arbeidet med handlingsprogram fra høsten til våren for å kunne spille inn behov til budsjettet på bakgrunn av et ferdig utkast til handlingsprogram.

7.3 Presentasjon av funn: Om gjennomføring av tiltak

Vi har undersøkt om fylkeskommunen gjennom året jobber med gjennomføring av tiltak forankret i handlingsprogrammet til regional plan for klima, energi og miljø. Vi har sett nærmere på om fylkeskommunen har fremdrift i tiltaksoppfølgingen. Dette er gjort ved å se på statusbeskrivelse av tiltaksoppfølgingen i politiske sakspapirer supplert med informasjon fra intervjuer

7.3.1 Fylkeskommunale tiltak for oppfølging av regional plan – handlingsprogram 2023-2024

I sak 13/2024 *Fordeling av fondsmidler 2024 (nye regionale planer)* behandlet i fylkesutvalget 6. februar 2024 er fordeling av fondsmidler til tiltak knyttet til regionale planer for 2024 vedtatt.

I fordelingen av midler til tiltak i 2024 fremgår det at følgende kriterier er vektlagt:

- Tiltaket/prosjektet skal bidra til gjennomføring av satsninger og tiltak vedtatt i de regionale planene.
- Tiltaket/prosjektet skal ikke være finansiert via ordinær drift.
- Tiltaket/prosjektet skal ikke erstatte tidligere politiske vedtatte nedprioriteringer.
- Tiltaket/prosjektet skal kunne startes opp i nær framtid.

(Innlandet fylkeskommune, 2024j)

I vedlegg 1 til sak 13/2024 fremgår det at 4.150.000 kr er fordelt til oppfølging av handlingsprogram for regional plan for klima, energi og miljø.

Følgende tiltak har fått tildelt midler:

Forvaltningsrevisjon om Innlandet fylkeskommunens klimaarbeid

Tiltak	Beskrivelse	Begrunnelse	Tildeling 2024
(5.1) Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet			
5.1.3a	Spesifisere og velge leverandører, produkter og løsninger som bidrar til å redusere klima- og miljøbelastningen, og til det grønne skiftet.	Midler dekker egeninnsats i søknad om prosjektstilling gjennom Klimasats for å jobbe med oppfølging av tiltaket i fylkeskommunen.	500 000
(5.2) Arealbruk			
2.6.1	Lage en veileder for utbygging av fritidsbebyggelse i Innlandet. Veilederen skal ta utgangspunkt i Nasjonal veileder for fritidsbebyggelse, samt prosjektet Klimavennlig stedsutvikling i hyttekommuner.	Utarbeidelse av veileder. Føringer fra regional plan for klima, energi og miljø og samfunnsikkerhet legges til grunn sammen med nasjonal veileder for fritidsbebyggelse og prosjektet klimavennlig stedsutvikling i hyttekommuner.	150 000
(5.3) Redusere klimagassutslipp			
5.3.1b	Tilrettelegge og gjøre det enkelt å ta klima- og miljøvennlige valg i hverdagen.	Prosjekt for intern og ekstern miljø-kommunikasjon.	200 000
5.3.4a	Jobbe for å få en fossilfri maskinpark i landbruket. Erstatte fossilt drivstoff med biodrivstoff eller maskiner som går på elektrisitet, biogass eller hydrogen.	Tverrfaglig samarbeid med egen prosjektleder der man setter seg noen ambisjoner for naturbruksskolene som forbilder og spydspisser i klimaarbeid i landbruket (inkl. energiløsninger, men også alt annet innenfor klimaområdet på et gårdsbruk). Dette er i tråd med Bondelagets klimaveileder. Koble tiltaket under (5.3.4 b) til dette.	250 000
5.3.4b	Fase ut energiforbruk basert på fossil fyringsolje i driftsbygninger i landbruket innen 1.1.2025.	Se begrunnelse over. Se 5.3.4 a.	-
5.3.7a	Areal- og naturregnskap skal benyttes som grunnlag for å redusere nedbygging og omdisponering av karbonrike arealer som skog og myr.	Innholdet i InnlandsGIS tilpasses nye regionale planer, særlig knyttet til temaene klimatilpasning, naturfare og arealbruk. Oppdatert og nye kartgrunnlag er viktig for gjennomføringa av flere tiltak i planene. Tiltaket tildeles også midler fra samfunnsikkerhetsplanen.	350 000
(5.4) Klimatilpasning			
5.4.1 a	Klimarelaterte risiko og sårbarheter må kartlegges	Midlene i 2024 går til kartlegging av eiendommer og bygg ved fylkeskommunale skoler for geologisk, klimatisk og meteorologisk risiko. Videre vil fylkeskommunen også prioritere dette i arbeidet med revisjonen av Handlingsprogram for fylkesveg. En slik kartlegging vil ha overføringsverdi til andre aktører i Innlandssamfunnet. Tiltaket tildeles også midler fra samfunnsikkerhetsplanen.	375 000
5.4.3a	Vurdere støtte til tiltak som utnytter mulighetene klimaendringene gir.	Implementere i felles støtteordning. Se 5.7.1 a.	-
(5.5) Natur- og kulturmiljø og naturmangfold			
5.5.1a	Vi utarbeider et areal og naturregnskap for bruk hos regionale, statlige og kommunale myndigheter	Midler til oppdrag for kartlegging av aktuelle områder for restaurering av natur i Innlandet, lages i en form som kan knyttes til pågående og presenteres i naturregnskapet.	500 000
5.5.5a	Følge opp kravene i EUs vanddirektiv, vannforvaltningsplanene og Oslofjordplanen slik at dette blir en naturlig del av kommunene og fylkeskommunenes fokus i plansaker og tiltak. Støtte opp om, og stimulere til søppelaksjoner langs vassdragene våre.	Midler til å støtte opp om ryddeaksjoner langs vassdragene.	100 000
5.5.5c	Bidra til prosjekter som legger til rette for å opprettholde økosystemenes struktur,	Støtteordning. Se 5.7.1 a	-

	virkeemåte, produktivitet, samfunnskritisk infrastruktur og naturmangfold på land og i vann.		
(5.6) Omstilling til og bruk av fornybar energi			
5.6.1b	Lage en veileder for økt fornybar energiproduksjon og energieffektivitet.	Det er nødvendig med ekstern bistand for å skrive ut en veileder til kommunene.	200 000
5.6.1c	Opprette et regionalt energiforum for å samordne og utvikle produksjon av og omstilling til fornybar energi og infrastruktur.	Regionalt energiforum etableres i januar 2024. Midler er ment å dekke møtekostnader.	25 000
5.6.2b	Gjennomføre en kunnskapskampanje om energieffektivisering rettet mot privat energibruk.	Det er nødvendig med ekstern bistand for å gjennomføre tiltaket.	500 000
(5.7) Temaovergrepene tiltak			
5.7.1a	Øke kompetansen innen temaene i planen.	Finansielle virkemidler, herunder støtteordninger, er vesentlige for at fylkeskommunen skal være en innovativ samfunnsutvikler og en attraktiv samarbeidspartner for staten, kommunene, næringslivet og frivilligheten i oppfølgingen av regionale planer. Fylkeskommunale tilskuddsordninger går gjennom for å implementere de nye regionale planene på en hensiktsmessig måte. Midler settes av til støtteordninger. Tiltaket gis også tilsvarende støtte fra samfunnsikkerhetsplanen. Tiltaket følges opp i egen sak til Fylkesutvalget.	1 000 000
Disponert i 2024 (mill. kr)			4 150 000

Figur 10: Utklipp fra Vedlegg 1 til PS 13/2024: Tiltak som prioriteres med avsatte fondsmidler i 2024 (Regional plan for klima, energi og miljø og Regional plan for samfunnsryggleik) (Innlandet fylkeskommune, 2024).

I tillegg er flere av disse tiltakene tildelt midler også for perioden 2025-2027. Det utgjør i alt 4.775.000 kr (Innlandet fylkeskommune, 2024).

Statusredegjørelse januar 2024

I vedlegg 2 til PS 13/2024 *Fordeling av fondsmidler 2024 (nye regionale planer)* er det en statusredegjørelse for tiltakene i regional plan for klima, energi og miljø per januar 2024. Her fremgår det at det i 2023 ble vedtatt 74 tiltak fra handlingsprogrammet. Ingen av disse er gjennomført per januar 2024, men 56 tiltak pågår og 18 tiltak ikke er igangsatt. Det fremgår av statusbeskrivelsen at status «pågå» kan bety at tiltaket inngår i ordinær drift eller skjer fortløpende i øvrig arbeid.

I statusredegjørelsen er det systematisert hvilke tiltak som følger opp de enkelte strategiene fra regional plan. Man ser også hvem som er ansvarlig for oppfølging, forventede samarbeidspartnere og status for tiltaket. I tabellen under har revisjonen sammenfattet denne oversikten for å synliggjøre hvor mange tiltak som er vedtatt til hver enkelt strategi og status for tiltakene i januar 2019.

Strategi	Status
Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet	I alt tjue tiltak hvorav femten tiltak pågår, og fem tiltak ikke er igangsatt

Arealbruk	I alt åtte tiltak hvorav seks tiltak pågår, og to tiltak ikke er igangsatt
Redusere klimagassutslipp	I alt sytten tiltak hvorav seksten tiltak pågår, og ett tiltak ikke er igangsatt
Klimatilpasning	I alt sju tiltak hvor alle er pågående
Natur- og kulturmiljø og naturmangfold	I alt tretten tiltak, hvorav tolv tiltak pågår, mens ett tiltak ikke er igangsatt på rapporteringstidspunktet
Omstilling til og bruk av, fornybar energi	I alt tolv tiltak hvorav åtte tiltak pågår, mens fire tiltak ikke er igangsatt
Temaovergrepene tiltak	I alt fem tiltak hvorav fire tiltak pågår, og ett tiltak ikke er igangsatt

Tabellen er utarbeidet på bakgrunn av fordeling av fondsmidler 2024 (Innlandet fylkeskommune, 2024n)

Statusredegjørelse mai 2024

I vedlegg til sak 49/2024 *Status og samordnet oppfølging av regionale planer for Inkludering, Samfunnsikkerhet og Klima, energi og miljø* behandlet i fylkestinget 18. juni 2024, er det en oversikt over tiltak i regional plan for klima, energi og miljø med tilhørende status for oppfølgingen per mai 2024. Seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturmangfold opplyser at denne statusbeskrivelsen fungerer som rapporteringen for tiltaksoppfølgingen for planene i 2024.

I statusbeskrivelsen for regional plan for klima, energi og miljø ser vi at 62 tiltak fra handlingsprogrammet pågår. Ingen er ferdig gjennomført og 12 tiltak ikke er igangsatt.

Strategi	Status
Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet	I alt tolv tiltak hvorav ni tiltak pågår, og tre tiltak ikke er igangsatt
Arealbruk	I alt åtte tiltak hvorav seks tiltak pågår, og to tiltak ikke er igangsatt
Redusere klimagassutslipp	I alt sytten tiltak hvorav seksten tiltak pågår, og ett tiltak ikke er igangsatt
Klimatilpasning	I alt sju tiltak hvor alle er pågående
Natur- og kulturmiljø og naturmangfold	I alt tretten tiltak, hvorav tolv tiltak pågår, mens ett tiltak ikke er igangsatt
Omstilling til og bruk av, fornybar energi	I alt tolv tiltak hvorav åtte tiltak pågår, mens fire tiltak ikke er igangsatt

Temaovergripende tiltak	I alt fem tiltak hvorav fire tiltak pågår, og ett tiltak ikke er igangsatt
-------------------------	--

Tabellen er utarbeidet på bakgrunn av oversikt over tiltak i *Regional plan for klima, energi og miljø* (Innlandet fylkeskommune, 2024m)

Sammenligner man statusbeskrivelsen fra januar 2024 til mai 2024 ser man at det er seks flere tiltak som er igangsatt i mai enn i januar.

Det gjelder følgende tiltak:

- Lage en veileder for økt fornybar energiproduksjon og energieffektivitet.
  - Innlandet fylkeskommune er hovedansvarlig
- Areal- og naturregnskap skal benyttes som grunnlag for å redusere nedbygging og omdisponering av karbonrike arealer som skog og myr
  - Kommunene er hovedansvarlige.
- Opprette et regionalt energiforum for å samordne og utvikle produksjon av og omstilling til fornybar energi og infrastruktur
  - Innlandet fylkeskommune er hovedansvarlig
- Lage en veileder for økt fornybar energiproduksjon og energieffektivitet. Veilederen bygger blant annet på regionale føringer for behandling av vindkraftsaker i Hedmark. Veilederen skal bidra til at det blir gjort gode avveininger i potensielle målkonflikter.
  - Innlandet fylkeskommune er hovedansvarlig
- Innlandet skal være offensive for fremtidig bruk av hydrogen, bidra inn i diskusjonen om kjernekraft og legge til rette for at geotermisk energi kan tas mer i bruk for å dekke energibehovet.
  - Innlandet fylkeskommune er hovedansvarlig

Prioriterte tiltak i 2025

Det fremgår av sak 25/2025 *Handlingsprogram 2025 – Regionale planer vedtatt i 2023* behandlet i fylkesutvalget 18. februar 2025 at flere av tiltakene som ble tildelt fondsmidler i 2024 videreføres i 2025. For regional plan for klima, energi og miljø er det i handlingsprogrammet for 2025 avsatt 3.315.000 kroner av tilgjengelige fondsmidler og budsjettmidler til nye tiltak. De tildelte midlene tilsvarer dette beløpet.

Satsning/tiltak	Midler i 2025	Merknad
1 Systematisere og forbedre kunnskapsgrunnlaget relevant for regional plan i Innlandsstatistikk, temadata Innlandet og InnlandsGis	300 000	I arbeidet med digitalt kunnskapsgrunnlag, vil arealregnskapet tas inn som temadatasett for kommunene. Dette tilrettelegges og formidles gjennom temadata Innlandet og InnlandsGIS.
8 Jobbe aktivt med planveiledning til kommunene om planens satsningsområder.	150 000	Midler til kompetanseheving innen klima, energi og miljø relatert til plan og veiledning
15 Gjennom Matfylket Innlandet bidra til mer mat fra Innlandet på bordet i Innlandet og reduksjon av matsvinn.	300 000	Lede og koordinere det regionale virkemiddelapparatets bidrag inn i matfylkesatsinga.
16 Følge opp og utarbeide ny tiltaksplan for skog og tre-sektoren i Innlandet.	300 000	Midler til innkjøp av tjenester i forbindelse med utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag til ny tiltaksplan for skog- og tresektoren i Innlandet.
28 Klimahandlingsplan for samferdselsavdelinga	600 000	Som vegeier skal samferdselsavdelingen i Innlandet fylkeskommune utarbeide en handlingsplan for å kutte klimagassutslipp. Midler til leie av konsulent til å bistå med dette arbeidet. Tiltak skal synliggjøres i klimabudsjettet.
29 Bidra til økt kunnskap om gjenbruk og energieffektivisering.	500 000	Midler til prosjektet INNotrad - Innovativ tresatsing i Innlandstradisjon.
32 Kartlegging av klimarelaterte risiko og sårbarheter	665 000	Midler til oppstart av arbeidet med en helhetlig klimasårbarhetsanalyse for Innlandet.
34 Forsterket innsats for Klimapark 2469 som formidlingsareana for klimaendringer	500 000	Midler til Klimapark 2469 sitt arbeid med formidling av brearkeologien og klimaendringene til publikum.
Sum	3 315 000	Kr

Figur 11: Utklipp av tilskuddstildeling for 2025 vedtatt av fylkesutvalget i sak 25/2025 den 18. februar 2025 (Innlandet fylkeskommune, 2025).

Seniorrådgiver i seksjon for klima, miljø og naturmangfold opplyser at tiltakene fra det reviderte handlingsprogrammet 2025 er lagt inn i virksomhetsstyringsverktøyet Framsikt i kategorien «oppgaver/oppdrag uten frist». Man kan følge med på om de som er tildelt ansvar har vært inne og fulgt opp oppdraget, forteller informanten.

Det rapporteres også på status i Framsikt. Informanten legger til at dette er en del av implementeringen av de regionale planene i fylkeskommunens arbeid. Det hentes også inn status på tiltak som berører eksterne aktører. En fullstendig oversikt over status på tiltakene vil komme i årsrapporten for 2025.

Årsrapporteringen for 2025 er ikke tilgjengelig på tidspunktet denne revisjonen er utarbeidet.

7.4 Presentasjon av funn: Om involvering av eksterne

Vi har undersøkt i hvilken grad fylkeskommunen har involvert kommuner, næringsliv og frivillighet samt tatt i bruk etablerte samarbeidsarenaer i fylket i oppfølgingen av regionale planer. Vi har valgt å se på om tilskuddsordningen er tatt i bruk og hvordan etablerte samarbeidsarenaer benyttes i oppfølgingen av regional plan.

Vi har gjennomgått relevante politiske vedtak, møtereferater og tildelingsbrev og supplert med informasjon fra intervjuer.

7.4.1 Tilskuddstildeling

Fylkesutvalget vedtok den 11. juni 2024 (PS 77/2024) å etablere en ny tilskuddsordning for oppfølging av Regional plan for samfunnstryggleik og Regional plan for klima, energi og miljø. Den økonomiske rammen for 2024 ble fastsatt til 2,1 mill. kroner, med første søknadsfrist 1. september 2024.

Den 15. oktober 2024 behandlet fylkesutvalget forslag til fordeling av tilskuddene (PS 124/2024). Følgende tiltak knyttet til regional plan for klima, energi og miljø fikk tilskudd:

Søker	Tittel	Søknads beløp	Forslag til tildeling	
Trysil kommune	Etablering av grønn energistasjon for tungtransport i Trysil	200 000	200 000	RP Klima, energi og miljø
Skjåk kommune	Haldningsskapende arbeid i Skjåk kommune	100 000	100 000	RP Klima, energi og miljø
Framtiden i våre hender, Innlandet	Sirkulær økonomi i praksis	600 000	490 000	RP Klima, energi og miljø
Hold Innlandet Rent	Penger til frivillige som rydder avfall på avveie	100 000	100 000	RP Klima, energi og miljø
Valdres Natur- og kulturpark	Kompetanseløft for Festivalnettverket i Valdres	90 000	90 000	RP Samfunnstrygleik
Vågå kommune	Korleis gjere klima, energi og miljøplanen kjent til tilsette og innbyggjarar i Vågå kommune	100 000	100 000	RP Klima, energi og miljø
Sel sanitetsforening	Beredskapsmøter for innbyggere i Sel kommune /Samarbeid ved kriser og leteaksjoner	77 000	77 000	RP Klima, energi og miljø

Figur 12: Utklipp av vedtak fra fylkesutvalget i sak 124/2024 den 15. oktober 2024 om tilskuddstildeling for oppfølging av regional plan (Innlandet fylkeskommune, 2024c).

I vedtaket synliggjøres søker, tittel på tiltaket som gis tilskudd, tilskuddsbeløp og hvilken regional plan som tiltaket knyttes til. Vedtaket tilsvarer fylkeskommunedirektørens innstilling.

I 2025 var søknadsfristen for midler 1. februar. Tildelingsfordelingen ble behandlet i fylkesutvalget den 2. april 2025, sak 41/2025. I saken framgår det at kommuner i Innlandet, interkommunale politiske råd i Innlandet, frivillige organisasjoner og frivillige beredskapsaktører i Innlandet kan søke tilskuddsmidler. Aktører fra næringslivet kan inngå i samarbeid med søkere til tilskuddsmidlene og på den måten bidra i prosjekter som støttes.

I saksutredningen fremgår det at muligheten for å søke tilskudd har vært gjort kjent gjennom informasjon på fylkeskommunens hjemmeside, annonsering i sosiale media samt brev til alle kommuner, interkommunale politiske råd i Innlandet, Frivillighet Norge, Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum og Forum for natur og friluftsliv.

I 2025 fikk følgende tildelt tilskudd med forankring i regional plan for klima, energi og miljø:

Tittel	Søker	Søknads- beløp	Tildeling	Plan
Ombruksplattform i Nord-Østerdal	Rendalen kommune	445 000	330 000	RP KEM
Byttebod Løten	Framtiden i våre hender Region Innlandet	290 000	200 000	RP KEM
Ren kjærlighet til Glomma	Plastpiratene Innlandet	23 000	23 000	RP KEM
Bygge og bo: Samfunnssikkerhet, klima, energi og miljø	Foreningen Minihus Gudbrandsdalen	93 750	50 000	RP KEM
Ombruksplattform Sør-Østerdal	Elverum kommune	492 100	330 000	RP KEM
Dagsopplegg for elever på 9. trinn om sirkulærøkonomi, gjenvinning, ombruk og bærekraftig utvikling	Hamar Naturskole	200 000	200 000	RP KEM
Totalt RP klima, energi og miljø		2 343 850	1 133 000	

2. Udisponerte midler videreføres og legges til utlysningen for ordningen i 2026. Søknadsfristen for denne blir 1. februar 2026.

Figur 13: Utklipp av vedtak fra fylkesutvalget i sak 41/2025 den 2. april 2025 om tilskuddstildeling for oppfølging av regional plan for klima, energi og miljø (Innlandet fylkeskommune, 2025f)

Som det fremgår av figurene over har både kommuner, frivillige organisasjoner og interesseorganisasjoner fått tilskudd til tiltak som kan bidra til oppfølging av regional plan gjennom tildelingene i 2024 og 2025.

7.4.2 Etablerte arenaer for oppfølging av regional plan

Seniorrådgiver fra seksjon for klima, miljø og naturforvaltning forklarer at det er flere organiseringer/samarbeidsarenaer som bidrar til oppfølging av regional plan. Her nevnes blant annet regionalt partnerskap og regionalt planforum.

Regionalt partnerskap er en arena hvor KS, Statsforvalteren, NHO, LO og NAV møter regionalpolitisk ledelse og bistår i oppfølgingen av Innlandsstrategien og planporteføljen, forteller rådgiveren. Det opplyses videre at administrasjonen i fylkeskommunen inviterer seg inn for å orientere og få innspill, for eksempel i forbindelse med handlingsprogram for regional plan.

Partnerskapet organiseres ikke av fylkeskommunen og revisjonen har derfor ikke sett møtereferater.

Regionalt planforum er «en arena for dialog mellom kommuner og regionale myndigheter. Kommuneplaner, kommunedelplaner og større reguleringsplaner kan meldes inn for å få innspill fra fylkeskommunen og statlige fagetaten» (Innlandet fylkeskommune, 2026). Regionalt planforum er derfor også en arena for fylkeskommunen til å formidle føringer fra regionale planer til kommunene.

Revisor har gått igjennom referater fra behandling av saker om kommuneplanens arealdel og samfunnsdel i planforum i 2025 og januar 2026⁶. I referatene er regional plan for klima, energi og miljø i liten grad nevnt. Revisjonen ser at de refererte tilbakemeldingene til kommunene i størst grad handler om konkrete innretninger i planene som behandles, og at det sjeldent skriftlig er referert et overordnet fokus på føringer fra regionale planer. Likevel kan tilbakemeldinger leses som en oppfølging av regional plan. For eksempel i tilbakemelding i møte 8. april 2025 til Sør-Fron kommunes arbeid med arealdelen, påpeker fylkeskommunen at en planlagt plassering av boligområder kan medføre at det blir en utfordring med avstand til skole. Dette følger opp regional plans fokus på samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (Innlandet fylkeskommune, 2025-2026).

Avdeling for næring og internasjonalt samarbeid jobber også med eksterne miljøer som kan bidra til måloppnåelse for regional plan. Avdelingssjefen forteller i intervju at en viktig del av avdelingens arbeid er å forvalte og gi oppdrag knyttet til statlige midler til Innovasjon Norge og SIVA (selskapet for industrivekst). Midlene tildeles gjennom et oppdrag utarbeidet av fylkeskommunen. I forbindelse med oppfølgingen av oppdragene har fylkeskommunen faste dialogmøter med Innovasjon Norge og SIVA, både nasjonalt og regionalt. «Vi forsøker å være tydelige i oppdragsbrevene på tilknytningen til regionale planer», forteller avdelingssjefen. Det kan være utfordrende å rapportere på og vurdere direkte klimaeffekt av de tiltakene som finansieres gjennom oppdragene til Innovasjon Norge og SIVA, opplyser avdelingssjefen.

I oppdragsbrevene til Innovasjon Norge for 2024 og 2025 har fylkeskommunen likelydende krav om at deres aktivitet skal speile mål i regionale planer (Innlandet fylkeskommune, 2024h) (Innlandet fylkeskommune, 2025g).

---

⁶ Revisjonen har valgt å se på saker med behandling av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel siden dette er overordnede styringsdokumenter for kommunene hvor oppfølgingen av blant annet regionale føringer tydeliggjøres. Revisjonen har sett på referater fra følgende møtedatoer: 28. januar 2025, 19. februar 2025, 8. april 2025, 13. mai 2025, 14. mai 2025, 11. juni 2025, 16. september 2025, 6. november 2025, 25. november 2025 og 14. januar 2026 (Innlandet fylkeskommune, 2025-2026)

Regionale planer legger en overordnet føring for utvikling i Innlandssamfunnet og derav også fylkeskommunens rolle og mål som samfunnsutvikler. Dette må/skal speiles hos Innovasjon Norges aktivitet i fylket.

De regionale planer hos Innlandet fylkeskommune er:

- Regional plan for det inkluderende innlandet
- Regional plan klima, energi og miljø
- Regional plan for samfunnstryggleik

Det er god sammenheng mellom prioriteringer i de vedtatte regionale planer og Innovasjon Norges 3 hovedmål:

Delmål 1: Flere gode gründere

Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter

Delmål 3: Flere innovative næringsmiljøer

Figur 14: Fra oppdragsbrev fra Innlandet fylkeskommune til Innovasjon Norge Innlandet for 2024 (Innlandet fylkeskommune, 2024h)

Også i oppdragsbrevene til SIVA formidles det en forventning om at de regionale planene skal følges opp i SIVAs aktiviteter (Innlandet fylkeskommune, 2024g) (Innlandet fylkeskommune, 2025h).

Et eksempel på konkret oppfølging av regional plan (og fylkeskommunale mål) er fylkeskommunens arbeid med næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet. Avdelingssjefen for næringsutvikling og internasjonalt samarbeid fremhever i denne sammenhengen Innlandsporteføljen. Innlandsporteføljen er en strategi som eies av Innlandet fylkeskommune, Statsforvalteren i Innlandet og Innovasjon Norge og er, ifølge informanten, den viktigste strategien for nærings- og industriutvikling i Innlandet. Innlandsporteføljen har grønn omstilling og reduserte klimautslipp som overordnet ambisjon for arbeidet. Det er på tidspunktet for revisjonen 14 prosjekter som alle skal løfte og fremme sirkulærøkonomi. Ett eksempel er Tine meierier på Frya som har overskuddsvarme som skal brukes til fiskeoppdrett. Et annet eksempel er Raufoss-miljøets prosjekt «Planet 2030», der et viktig mål er å få ned klimagassutslipp samtidig som en skaper arbeidsplasser, forteller avdelingssjefen.

Det er dessuten flere tilskuddordninger som fylkeskommunen forvalter. Ett eksempel er ordningen Grønn Framtid, som er en lavterskelordning, som tildeler midler til mindre klima- og miljøprosjekter som er i en tidlig utviklingsfase.

7.5 Revisjonens vurderinger

7.5.1 Vurdering av kriterium a: Fylkeskommunen skal utarbeide et handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø. Handlingsprogrammet skal vedtas i fylkestinget og behovet for rullering skal vurderes årlig.

Undersøkelsene våre viser at fylkeskommunen har utarbeidet handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø. Første handlingsplan ble vedtatt i fylkestinget som del av den regionale planen i juni 2023. Handlingsprogrammet ble rullert og nytt program ble vedtatt av fylkesutvalget i februar 2025. Revisjonens vurdering er at dette i all hovedsak er i tråd med årshjulet og oppfyller revisjonskriteriet.

Samtidig viser undersøkelsen at flere ansatte mener tidspunktet for arbeidet med handlingsprogrammet kan gjøre det vanskelig å koble tiltakene til budsjettprosessen. Informanter peker på at et tidligere arbeid med handlingsprogrammet kunne gjort det enklere å spille inn behov i budsjett- og økonomiplanarbeidet. Etter revisjonens vurdering kan fylkeskommunen med fordel vurdere om årshjulet for oppfølging av regional plan bør justeres, slik at arbeidet med handlingsprogrammet i større grad samordnes med budsjettprosessen.

7.5.2 Vurdering av kriterium b: Fylkeskommunen skal gjennom året jobbe med gjennomføring av tiltak forankret i handlingsprogrammet til regional plan for klima, energi og miljø.

En rekke tiltak forankret i handlingsprogrammene til regional plan for klima-, energi og miljø er igangsatt, og undersøkelsen viser at andelen av tiltak som er igangsatt har økt fra rapportering i januar 2024 til mai 2024. Status for tiltak fra handlingsprogram for 2025 vil inngå i årsberetning 2025, som ikke er tilgjengelig på undersøkelsestidspunktet for revisjonen.

Det er på denne bakgrunnen revisjonens vurdering at fylkeskommunen gjennom året jobber med og har fremdrift i gjennomføringen av tiltak forankret i handlingsprogrammet til regional plan for klima, energi og miljø. Vi mener fylkeskommunen derfor oppfyller revisjonskriteriet.

7.5.3 Vurdering av kriterium c: Fylkeskommunen skal involvere kommuner, næringsliv og frivillighet samt ta i bruk etablerte samarbeidsarenaer i fylket i oppfølgingen av regional plan.

Fylkeskommunen har gjennom tilskuddsordningen knyttet til regional plan for klima, energi og miljø lagt til rette for at kommuner og frivillige organisasjoner kan bidra i

arbeidet med å følge opp regional plan i innlandssamfunnet. Tilskuddsordningen har blant annet finansiert ombruksplattformer, beredskapsmøter for innbyggere og holdningsskapende arbeid i kommunene.

Fylkeskommunen har i noen grad formidlet innhold i arbeidet med regional plan i etablerte samarbeidsarenaer som Regionalt partnerskap og Regionalt planforum. Revisjonens funn viser at det er rom for tydeligere kobling mellom tilbakemeldinger på kommunenes plansaker og regional plan for klima, energi og miljø i Regionalt planforum.

Fylkeskommunen har formidlet en tydelig forventning om at regional plan skal speiles i Innovasjon Norge Innlandet og SIVAs aktiviteter ut mot næringslivet i Innlandet. Også arbeidet med Innlandsporteføljen og tilskuddsordninger rettet mot klimaprojekter i næringslivet vurderes å bidra til oppnåelse av klimamålene.

Revisjonen vurderer på denne bakgrunnen at fylkeskommunen har involvert kommuner, næringsliv og frivillighet samt tatt i bruk etablerte samarbeidsarenaer i fylket i oppfølgingen av regional plan, og oppfyller revisjonskriteriet. Spesielt tydelig er oppfølgingen gjennom tilskuddsordninger og i føringer for næringsutviklingen i Innlandet.

Underproblemstilling b: Kobling mellom vedtatte klimamål og økonomiplan

Vi vil i dette kapitlet besvare følgende underproblemstilling:

b. I hvilken grad knyttes vedtatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan?

7.6 Revisjonskriterier

I **kommuneloven** § 14-4 fremgår det at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp. I annet ledd står det at økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premisene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på.

Det fremgår av KS-veilederen **«Veileder om klimabudsjett som styringsverktøy»** at klimabudsjettet kan være et verktøy for å for å løse utfordringer knyttet til

gjennomslag for klimatiltak. Ved å lage et klimabudsjett kobles klimamål og -tiltak tettere opp mot handlings- og økonomiplanarbeidet. I veilederen beskrives det at arbeidet med klimabudsjettet består av fire faser:

1. Oppstart
  - Organisering avklares og klimabudsjettet integreres i fylkeskommunens budsjettprosess og økonomiplan.
2. Utarbeide og effektberegne tiltak
  - Kunnskap om de største utslippssektorene og -kildene innhentes og det utarbeides en referansebane⁷ for utslipp.
  - Det synliggjøres hvor store utslippsreduksjoner som kreves i økonomiplanperioden for å nå målet om utslippsreduksjon og effekten av tiltak som foreslås i klimabudsjettet beregnes. Også resultatindikatorer avklares og tiltakenes effekt frem mot målåret analyseres.
3. Utarbeide klimabudsjettkapitlet til fylkeskommunebudsjettet
  - Her kan fylkeskommunens klimamål, historiske utslipp, status, referanse- og tiltaksbane, tiltak og finansiering og ansvar presenteres.
4. Rapportering og oppfølging
  - Det gjøres rede for om tiltakene gjennomføres som planlagt og arbeidet og effekten evalueres.

(KS, 2025)

På bakgrunn av gjennomgangen av krav og mål knyttet til kobling mellom vedtatte mål og økonomiplan, kan følgende revisjonskriterium fastsettes:

- A. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal synliggjøre oppfølging og prioritering av mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning.**
- B. Klimabudsjettet bør inngå i fylkeskommunens økonomiplan og årsbudsjett, foreslå tiltak for utslippsreduksjoner og vurdere tiltakenes effekt**

7.7 Presentasjon av funn: Om klimamål i økonomiplan og årsbudsjett

Vi har undersøkt hvordan oppfølging og prioritering av mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning er synliggjort i økonomiplanen og årsbudsjettet.

Beskrivelsen av funnene er basert på økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025 supplert med datamateriale fra intervjuer.

---

⁷ Referansebanen viser framskrevne utslipp dersom utviklingen fortsetter uten nye tiltak.

Det vises til gjennomgangen av mål i økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025 samt i regional plan for klima, energi og miljø i rapportens avsnitt 6.4.1.

7.7.1 Prioritering av fylkeskommunale mål

Som nevnt i rapportens avsnitt 6.4.1 har de fylkeskommunale hovedmålene ulike klimarelevans. De mest aktuelle hovedmål er nummer fem og åtte med tilhørende delmål. I økonomiplanen redegjør hver avdeling i fylkeskommunen for hvilke hovedmål og delmål avdelingen har ansvar for å følge opp og hvordan oppfølgingen skjer.

I tabellen under er har revisjonen, på bakgrunn av informasjon i økonomiplan 2025-2028 (Innlandet fylkeskommune, 2024o), sammenstilt hvilket rammeområde (avdeling) som skal bidra til oppfølgingen av hovedmål 5 og 8 med delmål samt planlagt aktivitet.

5. Tilrettelegge for grønn og innovativ verdiskaping og arbeidsplassutvikling		
Rammeområde	Delmål	Aktivitet
Næring og internasjonalt samarbeid	<p>5.1: Innovasjonssystemer som fremmer grønn omstilling og konkurransekraft</p> <p>5.2: Utnytte internasjonale muligheter for utvikling og innovasjon i innlandssamfunnet innenfor regionale fortrinn</p>	<p>Innlandet fylkeskommune skal bidra til bærekraftig næringsutvikling og nye arbeidsplasser gjennom satsing på bioøkonomi, sirkulær økonomi og grønn omstilling. Innlandets råvarer og industrimiljøer gir gode forutsetninger for bærekraftige løsninger, økt kompetanse og verdiskaping.</p> <p>En egen reiselivsstrategi er under arbeid og planlegges vedtatt i 2025. Fokus er et mer bærekraftig reiseliv.</p> <p>Videre følges grønn omstilling opp gjennom virkemidler, samarbeid med nasjonale myndigheter og satsing på bioøkonomi og fornybar</p>

		<p>energi, blant annet via Interreg Sverige–Norge.</p> <p>Innlandsporteføljen er fylkeskommunens viktigste strategiske grunnlag for industriutvikling og prioriterer prosjekter med høyt potensial innen bærekraft, verdiskaping og sysselsetting, med særlig vekt på industrielle symbioser og sirkulære verdikjeder.</p>
--	--	--

8: Bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp

Rammeområde	Delmål	Aktivitet
Kultur	8.4 Bevaring og gjenbruk av bygninger som klimatiltak	Gjennom flere prosjekter har fylkeskommunen bygd opp kompetanse på sammenhengene mellom skogskjøtsel, hogstformer, og kvalitetsvirke. Dette videreutvikles blant annet med oppmerksomhet på sammenhengene mellom hogstformer, naturmangfold og godt trevirke.
Fylkesveger	8.3: Reduksjon av klimagassutslippene fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesvegnettet	<p>Innlandet fylkeskommune skal forvalte fylkesvegnettet på en bærekraftig måte i tråd med nasjonale mål. De største klimagassutslippene kommer fra materialproduksjon, massetransport og bruk av anleggsmaskiner, der asfalt, betong og stål er de viktigste klimadrivere.</p> <p>Ved å følge materialbruk og tilhørende utslipp i CO₂-</p>

		<p>ekvivalenter kan fylkeskommunen på sikt stille krav om utslippstak i anbud, noe som vil redusere utslipp og stimulere bransjen. For å nå nasjonale forventninger til reduksjon av klimagassutslipp må klimahensyn vektas betydelig sterkere fra 2025. Dette kan gi økte kostnader.</p>
Kollektivtransport	8.2: Klimavennlig kollektivtilbud	<p>Innlandet fylkeskommune følger nasjonale mål om nullutslipps bybusser og fossilfri kollektivtransport. Gjennom krav i anskaffelser og kontrakter skal persontransporten bidra til lavere klima- og miljøbelastning. Fra 1.1.2025 gjelder forskrift om utslippskrav for alle offentlig anskaffede busser.</p> <p>Fossilfri transport vektlegges i både konkurranseutsatte og direkte tildelte kontrakter. Av om lag 600 busser i 2024 er 35 utslippsfrie, økende til 98 fra 1.7.2025.</p> <p>Andelen fossilfri/utslippsfri ruteproduksjon er ca. 62 % i 2024, hvorav 9 % er utslippsfri (22 % fra 1.7.2025). Andelen nullutslipps bybusser er ca. 38 %.</p>
Samfunn, plan og miljø	8.1: Bidra til et klimatilpasset samfunn 8.5: Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	<p>Innlandet fylkeskommune arbeider for bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp gjennom kunnskapsbasert planlegging, veiledere og klimatilpassningsprosjekter i tråd med nasjonale mål. Arbeidet støttes av sentrale planer og strategier.</p>

		Klimaarbeidet i egen virksomhet følges opp gjennom klimabudsjett, miljø- og klimakrav i anskaffelser, deltakelse i Klimapartnere Innlandet og bruk av leasede nullutslippsbiler i sentraladministrasjonen.
Administrasjon og fellestjenester	8.5: Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Innlandet fylkeskommune skal redusere klimaavtrykket fra egen virksomhet gjennom miljø- og klimakrav i anskaffelser. Som stor byggherre og innkjøper skal kontrakter bidra til lavere utslipp og mindre lokal miljøbelastning. For sentraladministrasjonen er det etablert en kjøretøyordning med leasede nullutslippsbiler til arbeidsreiser.

7.7.2 Oppfølging av mål fra de regionale planene

De regionale planene omtales i økonomiplanen og årsbudsjettet. Det fremgår at fylkeskommunens finansiering av tiltak fra handlingsprogrammene skjer gjennom ordinært driftsbudsjett for de ulike rammeområdene. Det er i økonomiplanen satt av 4,5 mill. kroner årlig til oppfølging av de tre regionale planene⁸.

Ser man på de avdelingsvise budsjettene kan enkelte tiltak fra handlingsprogrammene identifiseres. Et eksempel på at et tiltak fra handlingsprogrammet gjenfinnes i økonomiplanen, er tiltaket om areal- og naturregnskap for Innlandet. I figuren under er det et utsnitt fra handlingsprogrammet for regional plan for klima, energi og miljø (Innlandet fylkeskommune, 2025n).

⁸ De tre regionale planene er *Det grønne Innlandet – regional plan for klima, energi og miljø*, *Saman for eit tryggara fylke – regional plan for samfunnstryggleik* og *Regional plan for det inkluderende Innlandet*.

Arealbruk

21. Videreutvikle og bruke areal- og naturregnskapet for Innlandet. ^

Andre satsningsområder: Redusere klimagassutslipp, natur- og kulturmiljø og naturmangfold

Strategi: 3.2.1, 2.5.1

Hovedansvar: Innlandet fylkeskommune

Relevante samarbeidspartnere: Statlige og regionale myndigheter og kommuner

Figur 15: Utklipp fra handlingsplan for regional plan for klima, energi og miljø (Innlandet fylkeskommune, 2025n)

I budsjettet for samfunn, plan og miljø finner man igjen dette tiltaket med vedtatt budsjett på 175.000 kr i henholdsvis 2025 og 2026.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
KLIMA - utvikling av areal- og naturregnskap for Innlandet	175	175	0	0

Figur 16: Driftsbudsjett med endringer for rammeområde samfunn, plan og miljø (Innlandet fylkeskommune, 2024o)

7.8 Presentasjon av funn: Om klimabudsjettet

Vi har undersøkt om klimabudsjettet inngår i økonomiplan og årsbudsjett, foreslår tiltak for utslippsreduksjoner og vurderer tiltakenes effekt. Beskrivelsen av funnene er basert på gjennomgang av klimabudsjettet for 2025-2028 supplert med informasjon fra intervjuer.

7.8.1 Klimabudsjett 2025-2028

Klimabudsjettet for 2025-2028 er fylkeskommunens femte klimabudsjett og inngår som et eget kapittel i økonomiplan 2025-2028.

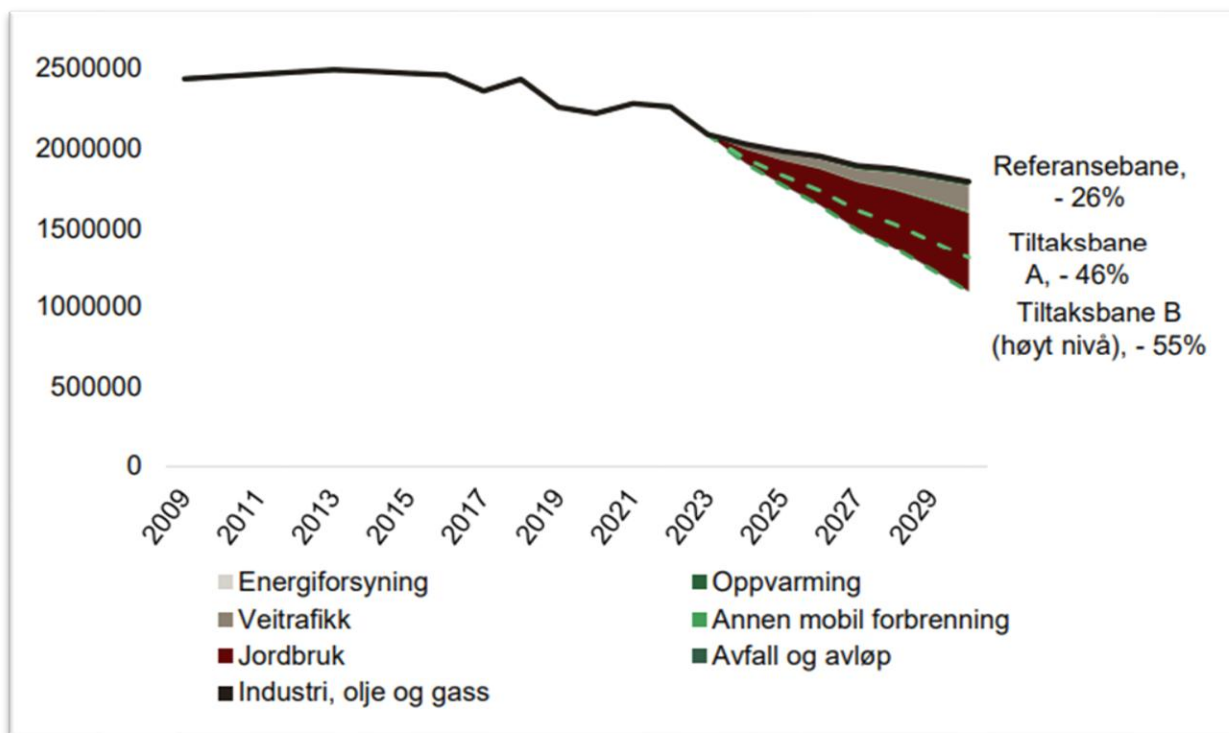
Klimabudsjettet har siden det ble innført vært rettet mot å redusere klimagassutslipp fra egen virksomhet og følger derfor opp virksomhetsmål og i mindre grad klimamål forankret i regional plan.

Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold forteller at klimabudsjettet bidrar til at klimatiltak avklares, effekten vurderes og tiltaket finansieres. Klimabudsjettet plasserer dessuten oppfølgingsansvar for tiltakene. Seksjonssjefen legger til at årshjulet til økonomiplanen også følges i arbeidet med klimabudsjettet.

I klimabudsjettet gjøres det rede for utslipp i Innlandet sortert på ulike sektorer, og det gjøres en vurdering av hvordan fylkeskommunen ligger an med hensyn til å nå virksomhetsmålet om at klimagassutslippene i Innlandet skal reduseres med minst 55 prosent innen 2030 sammenlignet med referanseåret 1990.

Det fremgår av klimabudsjettet at fylkeskommunen ikke kan slippe ut mer enn 1,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2030 for at klimamålet skal oppfylles. Klimabudsjettet kvantifiserer klimafotavtrykket fra fylkeskommunens virksomhet i 2023 målt i CO₂-ekvivalenter. Det fremgår at dersom fylkeskommunen fortsetter med tiltak som allerede er vedtatt, vil utslippsreduksjonen være på 26 prosent i 2030, og dermed vil ikke det regionale utslippsmålet bli nådd.

Rapporten *Klimaregnskap, klimabudsjett og tiltaksberegninger for Innlandet (Asplan Viak, 2024)* er utarbeidet som et supplement til klimabudsjettet i økonomiplanen. Rapporten bidrar til ytterligere konkretisering av målene for klimagassreduksjoner, redegjør for historiske utslipp i Innlandet fylke, synliggjør hvilken andel av de samlede klimagassutslippene hver sektor har, og presenterer fremskrevne referansebaner frem mot 2030 (se figur 17).

Figur 17: Referansebane og fremskrevet tiltaksbane for geografiske utslipp i Innlandet (Asplan Viak, 2024, s. 15)

Det fremgår av klimabudsjettet at fylkeskommunen prioriterer 18 tiltak for å redusere klimagassutslipp. Effekten av tiltakene er beregnet til å være en reduksjon på 450 tonn CO₂-ekvivalenter i perioden. Tiltakene som er planlagt i 2025 er beregnet til å koste 40,4 millioner kroner å gjennomføre. Tiltakene finansieres enten gjennom ordinær driftsramme eller investeringsbudsjettet.

Tabellene i rapportens vedlegg 2, 3 og 4 viser disponeringer i økonomiplanperioden. I 2025 er tiltak for 6.824.000 kr finansiert gjennom ordinære driftsmidler og klimasatmidler (se vedlegg 2). Sju tiltak skal følges opp innenfor rammeområdet for «samfunn, plan og miljø», ett tiltak skal følges opp innenfor rammeområdet «fylkesvegen», ett tiltak følges opp innenfor rammeområdet «kollektivtransport» og tre tiltak følges opp gjennom rammeområdet «kompetanse».

I tillegg er det budsjettert med fem investeringstiltak - totalt 33.579.000 kr i 2025 (se vedlegg 3). Her er tre tiltak innenfor rammeområdet «kompetanse», ett tiltak innenfor rammeområdet «administrasjon og fellesområden» og ett tiltak innenfor rammeområdet «fylkesveg».

Klimabudsjettet synliggjør noen av tiltakenes antatte bidrag til klimagassreduksjoner (se vedlegg 4). På denne måten viser klimabudsjettet sammenheng fra hovedmål og delmål til økonomisk prioritering og forventet klimaeffekt.

I intervju forklarer seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold at kvantifiseringen av tiltak i forventet klimaeffekt og pris kan være krevende å gjennomføre, og at det er spesielt vanskelig å få til når det gjelder utviklingsoppgaver. I klimabudsjettet er det ikke anslått klimaeffekt i CO₂-ekvivalenter for tiltak som handler om kompetanseheving, nettverksarbeid og miljøfyrtårnsertifisering.

I klimabudsjettet er det i tillegg redegjort for andre klimatiltak som allerede er igangsatt. Det gjelder følgende:

Tiltak	Beskrivelse
Gjenbruk og resirkulering av IKT-utstyr	Faste rutiner for gjenbruk og resirkulering av IKT-utstyr har gitt en samlet klimabesparelse på over 62 tonn CO ₂ -ekvivalenter per oktober 2024.
Bærekraftig rehabilitering eller bygging av anlegg for idrett eller annen fysisk aktivitet	Fylkeskommunen styrker arbeidet med bærekraftig bygging og rehabilitering av idrettsanlegg gjennom rådgivning og tiltakspakker, med 500. 000 kroner avsatt over to år.
Klimakrav i anskaffelser – fylkesveger i Innlandet	En klimarådgiver ansettes i en prosjektstilling for å sikre bedre etterlevelse av klima- og miljøkrav i anskaffelser for fylkesvegnettet, delfinansiert av Klimasats.
Klimavennlig kollektivtilbud	Andelen fossilfri og utslippsfri kollektivtransport øker. I 2024 er 62 % av ruteproduksjonen fossilfri/utslippsfri, og fra juli 2025 vil om lag 22 % være nullutslipp.
Areal- og naturregnskap for Innlandet	Areal- og naturregnskapet for Innlandet viser at utbygging av planreserven kan gi store klimagassutslipp, og er et viktig verktøy for å redusere utslipp gjennom bedre arealplanlegging.

Seksjonssjefen forteller at det ikke er en fast standard på hvordan klimabudsjettet skal utformes. Klimabudsjettet må tilpasses organisasjonen. Seksjonssjefen sier at administrasjonen har fått mye skryt fra politisk nivå på utformingen og formidlingen av klimabudsjettet i økonomiplanen.

Rådgiver i enhet for budsjett og styringssystem forteller at fylkeskommunen fra 2026 har endret navnet på klimabudsjettet til «miljømessig bærekraft» i økonomiplanen og

årsbudsjettet. Det er tenkt at klimabudsjettet skal ha en litt annen innretning og det skal ha mer fokus på klimatiltak i innlandssamfunnet og ikke kun i egen virksomhet. Her bør tiltakene knyttes opp mot regional plan, forklarer informanten.

«Vi har slitt litt med om tiltakene hører hjemme i klimabudsjettet eller i oppfølgingen av regional plan. Det er egne fond til oppfølging av regional plan, men her brukes det også andre penger fra hvert område. Tiltakene som hører hjemme i klimabudsjettet har ikke lenger eget fond. Derfor er skillet viktig»,

Rådgiveren legger til at en endret innretning av klimabudsjettet kan styrke klimaarbeidet. Det kan være vanskelig å formidle klimaarbeidet og det savnes en mer helhetlig rapportering på det. Rapporteringen handler slik den gjøres i dag om budsjettet og ivaretar ikke dette helhetsblikket på klimaarbeidet, vurderer rådgiveren.

7.9 Revisjonens vurderinger

7.9.1 Vurdering av kriterium a: Økonomiplanen og årsbudsjettet skal synliggjøre oppfølging og prioritering av mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning

Fylkeskommunale satsingsområder, hovedmål og delmål med relevans for klimaarbeidet omtales i økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025. Økonomiplanen synliggjør hvordan de fylkeskommunale hovedmålene og delmålene følges opp gjennom tiltak og finansiering, og det vises hvilke rammeområder som skal bidra til oppfølgingen.

Oppfølgingen og prioriteringen av mål fra regional plan for klima, energi og miljø vurderes som mindre tydelig i økonomiplanen.

Revisjonen vurderer på denne bakgrunnen at økonomiplanen og årsbudsjettet synliggjør oppfølging og prioritering av klimarelaterte mål, og at dette fremstår tydeligst når det gjelder de fylkeskommunale målene.

7.9.2 Vurdering av kriterium b: Klimabudsjettet bør inngå i fylkeskommunens økonomiplan og årsbudsjett, foreslå tiltak for utslippsreduksjoner og vurdere tiltakenes effekt

Revisjonens undersøkelser viser at klimabudsjettet inngår i økonomiplan og årsbudsjett og at det viser hvordan fylkeskommunale virksomhetsmål innenfor klima

følges opp gjennom tiltak med tilhørende finansiering, ansvarsfordeling og klimaeffektvurdering.

Klimabudsjettet synliggjør også hvor store utslippreduksjoner som kreves i økonomiplanperioden for å nå målet om utslippskutt og viser til referansebaner for utslipp.

Revisjonen vurderer på denne bakgrunnen at kriteriet er oppfylt.

Datamaterialet viser at fylkeskommunen jobber med å utvikle klimabudsjettet ved å utvide det til også å inneholde tiltak rettet mot innlandssamfunnet som helhet. Revisjonen vurderer at dette er et grep som vil kunne styrke økonomiplanens helhetlige synliggjøring av hvordan både fylkeskommunale klimamål og klimamål fra regional plan gis økonomisk prioritering.

Underproblemstilling c: Oppfølging av klimahensyn og klimamål i anskaffelser

Vi vil i dette kapitlet besvare følgende spørsmål:

c. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp klima- og miljøhensyn, samt egne klimamål, i sine anskaffelser?

7.10 Revisjonskriterier

Vi ser her nærmere på krav og retningslinjer i revisjonskildene knyttet til temaet om oppfølging av klima- og miljøhensyn og klimamål i anskaffelser. Vi vil ha fokus på lov- og forskriftskrav og oppfølging av relevante fylkeskommunale mål.

Det fremgår av **lov om offentlige anskaffelser** (§ 5) at oppdragsgiveren kan stille krav og kriterier til ulike deler av anskaffelsesprosessen for blant annet å ta klimahensyn.

Det er fire hovedkategorier av krav/kriterier:

1. Kvalifikasjonskrav
  - Krav leverandørene må oppfylle for å få delta i konkurransen.
  - Skal sikre at leverandøren har nødvendig kompetanse, kapasitet og systemer.
2. Minimumskrav (kravspesifikasjoner)
  - Obligatoriske krav til produktet, tjenesten eller leveransen.
  - Alle tilbud må oppfylle disse for å bli vurdert.
3. Tildelingskriterier
  - Brukes til å rangere tilbudene som oppfyller minimumskravene.

- Vanlige kriterier er pris, kvalitet og miljø, med ulik vektning.

4. Kontraktsvilkår

- Krav som skal oppfylles i løpet av kontraktperioden.
- Brukes til å følge opp de øvrige kravene og tildelingskriteriene.

(Innlandet revisjon, 2025) (Oslo kommunerevisjon, 2024)

Forskrift om offentlige anskaffelser gjelder blant andre når fylkeskommuner inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 100.000 kroner ekskl. mva. jf. § 1-1. I forskriftens § 7-9 er klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser spesifisert. Målet med klima- og miljøkrav og -kriterier er å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

Med virkning fra 1. januar 2024 ble kravene for å ivareta klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser skjerpet. Hovedregelen er at oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent i tildelingskriteriene (§ 7-9 andre ledd), alternativt at klima- og miljøhensyn bør være blant de tre høyest prioriterte tildelingskriteriene (§ 7-9 tredje ledd).

På **DFØs fagsider** fremgår det at tildelingskriteriene er de faktorene oppdragsgiver bruker for å vurdere og rangere tilbudene i en konkurranse. Det er leverandøren som etter oppdragsgivers vurdering oppnår best samlet score på disse kriteriene, som skal tildeles kontrakten. For at tildelingskriteriene skal være lovlige, stiller regelverket flere krav. De skal blant annet være objektive og saklige. I tillegg må de ha en klar tilknytning til den leveransen kontrakten omfatter. Oppdragsgiver må også beskrive tildelingskriteriene klart og tydelig, slik at leverandørene forstår hva som vil bli vektlagt ved evalueringen. Kriteriene må samtidig være egnet til å skille tilbudene fra hverandre og gjøre det mulig å sammenligne dem. Videre skal oppdragsgiver angi hvilke dokumentasjonskrav som gjelder for hvert kriterium, og dokumentasjonen må kunne verifiseres på en effektiv måte (DFØ, 2025a).

Ifølge forskrift om offentlige anskaffelser § 7-9 fjerde ledd, kan klima- og miljøhensyn som tildelingskriterium erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen dersom effekten klart vurderes å være bedre med dette grepet. For å benytte unntaket må oppdragsgiver kunne begrunne at klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen gir bedre effekt enn bruk av tildelingskriterier. **Veileder til regler om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser** beskriver at hva som anses som en bedre effekt må vurderes konkret i hver enkelt anskaffelse (DFØ, 2025b). Det er den samlede klima- og miljøeffekten som skal vurderes. Klima- og miljøkravene som tas inn i kravspesifikasjonen må derfor gi en bedre effekt enn aktuelle klima- og miljøkriterier. Mens tildelingskriterier er relative, er krav absolutte. Å stille krav kan derfor være den

eneste måten å sikre at et bestemt klima- eller miljøhensyn faktisk oppnås, forutsatt at markedet kan levere på kravet.

Ifølge forskrift om offentlige anskaffelser § 7-9 kan bestemmelsen om klima- og miljøkrav fravikes dersom anskaffelsen har et uvesentlig klimaavtrykk eller miljøbelastning.

For kollektivtransportanskaffelser er det **forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene** (forsyningsforskriften) som gjør seg gjeldende. Ifølge § 1-6 gjelder forskriften for «aktiviteter som har til formål å stille til rådighet eller drive rutenett beregnet på å yte transporttjenester til offentligheten med jernbane, automatiserte systemer, sporvei, trolleybuss, buss eller kabel». Også i denne forskriften er det vedtatt en egen paragraf for klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. Forskriftens § 7-9 handler om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser og er likelydende med § 7-9 i forskrift om offentlige anskaffelser og trådte i kraft 1. januar 2024.

I **forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport** § 3 stilles det krav om at offentlig oppdragsgiver, operatør og deres underleverandører skal stille konkrete miljøkrav til ulike typer kjøretøy ved transportanskaffelser.

I forskriftens § 4 punkt b framgår det at miljøkravene i § 3 kan fravikes dersom eksempelvis tilstrekkelig ladeinfrastruktur ikke er tilgjengelig.

I **Økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025** vises det blant annet til det fylkeskommunale hovedmål nummer 8 som omhandler bærekraftig naturforvaltning og reduserte klimagassutslipp. Her er følgende delmål spesielt relevante i anskaffelsessammenheng:

8.2: Et klimavennlig kollektivtilbud

8.3: Reduksjon av klimagassutslipp fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesveinettet

8.5: Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet

(Innlandet fylkeskommune, 2024f)

I **Regional plan for klima, energi og miljø** er det vedtatt seks satsingsområder med strategier for å nå planens hovedmål. Spesielt relevant for anskaffelser i fylkeskommunen er satsingsområdet «Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling i Innlandet» og satsingsområdet «Redusere klimagassutslipp». Det er strategier til hvert satsingsområde. Strategiene om aktiv bruk av offentlige innkjøp gjennom klima- og miljøkrav, bidra til grønn innovasjon samt strategien om å øke den

offentlige innkjøpskompetansen innen klima, miljø og energibruk er spesielt aktuelle (Innlandet fylkeskommune, 2025n)⁹.

På bakgrunn av gjennomgangen over, kan følgende revisjonskriterium fastsettes:

Fylkeskommunen skal stille relevante klima- og miljøkriterier eller krav i anskaffelser som kan bidra til oppnåelse av fylkeskommunale klimamål.

7.11 Presentasjon av funn: Om kriterier, krav og oppnåelse av klimamål

Vi har undersøkt om fylkeskommunen stiller relevante klima- og miljøkriterier eller krav i anskaffelser gjennom å se nærmere på hvordan:

- fylkeskommunen har vurdert bruken av kriterier eller krav som tildelingsgrunnlag
- anskaffelsene kan bidra til oppnåelse av fylkeskommunale klimamål
- fylkeskommunen arbeider med å sørge for innkjøpskompetansen innen klima, miljø og energibruk.

Funnene som presenteres er basert på gjennomgang av seks utvalgte anskaffelser (konkurransesgrunnlag og meddelelsesbrev) samt datamateriale fra intervjuer med ansatte i fylkeskommunen.

7.11.1 Kriterier og krav i anskaffelser

Vi har sett på følgende anskaffelser:

---

⁹ Revisjonen inkluderer ikke fylkeskommunens anskaffelsesstrateg *Eventyrlige muligheter. Vi fant, vi fant – de gode løsningene* vedtatt i juni 2020. Med skjerpede krav til ivaretagelse av klima- og miljøhensyn i anskaffelseslovverket 1. januar 2024, vurderes strategien som mindre relevant innenfor denne tematikken i dag.

Type anskaffelse	Oppgave	Kontraktstype	Gjennomføringsform	År for utlysning av anskaffelse
Bygg- og anleggsarbeider	Utvidelse av verksted på Jønsberg videregående skole	Totalentreprise ¹⁰	Åpen tilbudskonkurranse	2025
Bygg- og anleggsarbeider	Ombygging på Sentrum videregående skole	Totalentreprise	Åpen tilbudskonkurranse	2025
Bygg- og anleggsarbeider	Dypstabilisering, tørrfresing og asfaltering i hele Innlandet	Utførelses-entreprise	Åpen anbudskonkurranse	2024
Tjeneste	Drifts- og vedlikeholdsoppgaver på fylkesveger og fylkesgang- og sykkelveger	Drift- og vedlikeholds-entreprise	Åpen anbudskonkurranse	2025
Varer	Dentale forbruksvarer	Rammeavtale	Åpen anbudskonkurranse	2025
Tjeneste	Kollektivtjenester for Glåmdalen, Valdres-Land og opsjon Gran	Tjeneste-/driftsentreprise	Konkurranse med forhandlinger i to trinn: 1. Kvalifisering 2. Tilbud fra kvalifiserte leverandører og eventuelle forhandlinger	2025

Som det fremgår av gjennomgangen av revisjonskildene, kan klima- og miljøhensyn som tildelingskriterium erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen dersom effekten vurderes å bli bedre med dette grepet.

Fagansvarlig i seksjon for anskaffelser forteller at man i forberedelsen av anskaffelser ser på hva som vil monne mest med hensyn til klima- og miljøhensyn i anskaffelsen. Som oftest vurderes det som mest virkningsfullt å ivareta klima og miljø i kravspesifikasjonen.

¹⁰ Totalentreprise er når én entreprenør har ansvar for både planlegging og utførelse.

I anskaffelsene som revisjonen har gjennomgått, er det i fem av seks tilfeller brukt krav for å ivareta klima- og miljøhensyn.

I bygg- og anleggsanskaffelsene til Jønsberg videregående skole og Sentrum videregående skole har fylkeskommunen valgt krav fremfor tildelingskriterier. I begge konkurransegrunnlagene er dette begrunnet i avsnitt under tildelingskriteriene. Se begrunnelsene i figurene under.

Begrunnelse for bruk av FOA § 7-9 (4)

Oppdragsgiver har i denne Del II anskaffelsen (hvor tildelingskriteriene angis i prioritert rekkefølge) besluttet å stille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, fremfor å ha klima- og miljøhensyn som et tildelingskriterium. Bakgrunnen for dette valget er anskaffelsens karakter og omfang, da det dreier seg om et mindre tilbygg. Tilbygget skal også tilpasses eksisterende bebyggelse med tanke på utrykk, materialvalg og byggeteknikk. Oppdragsgiver anser det derfor, i denne anskaffelsen, som mer hensiktsmessig å stille tydelige krav og kriterier til gjennomføringen av prosjektet i kravspesifikasjonen. Herunder blant annet ved at byggeplassen skal være fossilfri, kjøretøy som benyttes til transport og avfall skal benytte fossilfritt drivstoff og minst være euroklasse 6/VI, høy kildesorteringsgrad og klimagasskrav til byggematerialer, fremfor å ha klima- og miljøhensyn som et tildelingskriterium. I tillegg er det også stilt krav knyttet til klima og miljø både som kvalifikasjonskrav og i kontraktsbestemmelsene.

Unntaksbestemmelsen i FOA § 7-9 (4) andre punktum kommer derfor til anvendelse.

Figur 18: Eksempel fra konkurransegrunnlag, begrunnelse for ikke å ha klima- og miljøhensyn som tildelingskriterium. Fra åpen tilbudskonkurranse, totalentreprise for utvidelse av verksted ved Jønsberg videregående skole (Innlandet fylkeskommune, 2025k)

Begrunnelse for bruk av FOA § 7-9 (4)

Oppdragsgiver har i denne Del II anskaffelsen (hvor tildelingskriteriene angis i prioritert rekkefølge) besluttet å stille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, fremfor å ha klima- og miljøhensyn som et tildelingskriterium. Bakgrunnen for dette valget er anskaffelsens karakter og omfang, da det dreier seg om et mindre påbygg over eksisterende kjeller og første etasje. Dermed er omfanget av massetransport lite og det er et redusert behov for bruk av anleggsmaskiner og utstyr. Påbygget skal også tilpasses eksisterende bebyggelse med tanke på utrykk, materialvalg og byggeteknikk. Oppdragsgiver anser det derfor, i denne anskaffelsen, som mer hensiktsmessig å stille tydelige krav og kriterier til gjennomføringen av prosjektet i kravspesifikasjonen. Herunder blant annet fossilfri byggeplass, høy kildesorteringsgrad og klimagasskrav til byggematerialer, fremfor å ha klima- og miljøhensyn som et tildelingskriterium. I tillegg er det også stilt krav knyttet til klima og miljø både som kvalifikasjonskrav og i kontraktsbestemmelsene.

Unntaksbestemmelsen i FOA § 7-9 (4) andre punktum kommer derfor til anvendelse.

Figur 19: Eksempel fra konkurransegrunnlag, begrunnelse for ikke å ha klima- og miljøhensyn som tildelingskriterium. Fra åpen tilbudskonkurranse, totalentreprise for ombygging ved Sentrum vgs. (Innlandet fylkeskommune, 2025j).

I de samme anskaffelsesdokumentene er de fastsatte kvalifikasjonskravene spesifisert. Kravene er likelydende for de to anskaffelsene.

Følgende krav er satt til leverandøren:

- «Leverandørens miljøfokus
  - Det kreves at leverandøren skal ha et miljøledelsessystem for å sikre en lav miljøbelastning ved utførelse av aktuell kontrakt.
- Dokumentasjonskrav:
  - Sertifikat for Miljøfyrtårn, ISO 14001, EMAS eller tilsvarende tredjepartsverifisert system som er relevant for utførelse av aktuell kontrakt.
  - Alternativt kan det dokumenteres med beskrivelse av miljøledelsessystem som minimum består av følgende elementer:
    - Virksomhetens miljømål og miljøpolitikk
    - Strategi på miljøområdet
    - Utførelse av tjenestene på en miljømessig forsvarlig måte, f.eks. avfallssortering og transport»

(Innlandet fylkeskommune, 2025k, s. 13) (Innlandet fylkeskommune, 2025j, s. 14)

Videre er det i anskaffelsene formulert kontraktsbestemmelser. Under presenteres et utvalg av disse som er relevante for klima- og miljø:

- «Miljø:
  - Alle bygge- og anleggsplasser (nybygg og rehabiliteringsprosjekter) skal være fossilfri, dette innebærer:
    - Det tillates ingen utslipp av fossil CO₂ på byggeplassen innenfor byggeplassgjerdet.
    - Maskiner skal benytte biodrivstoff, strøm eller hydrogen.
    - Energikilde for bygg-varme og bygg-tørk under byggetiden skal være fjernvarme, elektrisitet eller bioenergi.
  - Alle kjøretøy som benyttes til transport av masser og avfall som hentes og leveres til bygge- /anleggsplassen skal minst være euroklasse 6/VI, og benytte fossilfritt drivstoff.
  - Det skal velges materialer som medfører lav miljøbelastning gjennom hele livsløpet og med lokal tilvirkning så langt det er mulig innenfor konkurransemessige vilkår».

(Innlandet fylkeskommune, 2025k, ss. 21-22) (Innlandet fylkeskommune, 2025j, ss. 22-23)

Fylkeskommunen har også formulert klimakrav til materialvalg. Figurene nedenfor er eksempler på klimagasskrav til materialvalg hvor det i begge eksemplene er spesifisert at betong skal være lavkarbonklasse. For anskaffelsen på Jønsberg videregående skole er det krav om at stålkonstruksjoner inneholder definerte minimumsandeler av resirkulert materiale.

Ved bruk av betong skal det velges lavkarbonklasse B, ref. publikasjon nr 37 fra Norsk betongforening.
Stålkonstruksjoner skal tilfredstille utslippsgrensene i tabellen nedenfor:

Innkjøpt konstruksjonsstål skal bestå av minimum 70 % resirkulert materiale, armeringsstål 100 % resirkulert materiale og aluminium i fasadeplater 80 % resirkulert materiale. Betong skal være lavkarbon klasse B

EPS/XPS isolasjonen skal være sirkulær(lagd av gjenbruksmateriale)

Figur 20: Eksempel fra teknisk funksjonsbeskrivelse for prosjekt om utvidelse av verksted ved Jønsberg vgs. Klimagasskrav til materialvalg i bygningen (Innlandet fylkeskommune, 2025k)

For anskaffelsen på Sentrum videregående skole skal stålkonstruksjoner tilfredstille spesifiserte utslippsgrenser målt i CO₂-ekvivalenter.

Ved bruk av betong skal det velges lavkarbonklasse B eller bedre klasse, ref. publikasjon nummer 37 fra Norsk Betongforening.

Stålkonstruksjoner skal tilfredsstill utslippsgrensene i tabellen nedenfor 1:

Materialgruppe	Materiale	Enhet	Utslippskrav	Inkluderte faser
Konstruksjonsstål	Valsede profiler, bl.a. I,H,U,L,T	kg CO2 ekv/kg	1,1	A1-A3
	Hulprofiler og HSQ	kg CO2 ekv/kg	2,6	A1-A3
Armeringsstål	Slakkarmering	kg CO2 ekv/kg	0,4	A1-A3
	Spennarmering	kg CO2 ekv/kg	1,87	A1-A3

Beskrivelse av materialene og dokumentasjon på at de tilfredsstill kravene i tabellen kan skje ved EPDer utført i henhold til ISO 14025 og EN 15804 (alternativt ISO 21930) for materialer og produkter, der dette finnes.

Figur 21: Eksempel fra teknisk funksjonsbeskrivelse for prosjekt om ombygging ved Sentrum vgs. Klimagasskrav til materialvalg i bygningen (Innlandet fylkeskommune, 2025j)

For Jønsberg videregående skole fremgår det at det skal «benyttes lavemitterende bygningsmaterialer i alle nye bygningsdeler. (...) Kun dokumenterte materialer tillates benyttet. Det henvises også til Byggforskblad 421.522 hvor grenseverdier er gitt)» (Innlandet fylkeskommune, 2025k, s. 13).

Også i teknisk funksjonsbeskrivelse for ombyggingen ved Sentrum videregående skole stilles det krav om lav miljøbelastning. «Det skal velges materialer som medfører lav miljøbelastning gjennom hele livsløpet og med lokal tilvirkning så langt det er mulig innenfor konkurransemessige vilkår. Materialer som er fortrinnsvis merket med miljøsertifikater skal prioriteres (svanemerke/EU-blomsten, SINTEF Teknisk Godkjenning, SINTEF Miljøsertifikat og lignende)» (Innlandet fylkeskommune, 2025j, s. 10).

I **anskaffelsen av drift og vedlikehold av fylkesvegene i søndre Hedmarken** er også bruken av krav fremfor tildelingskriterier begrunnet. I begrunnelsen konkluderer fylkeskommunen med at de relevante klimatiltakene er ivaretatt i kravene. Fylkeskommunen skriver følgende:

«Ved å stille kravene som er stilt i kravspesifikasjonen reduseres klimagassutslippene i større grad enn ved å ha tildelingskriterier på de samme forholdene. Det er vurdert at leverandørmarkedet ikke kan levere bedre klimagassreducerende tiltak enn hva som er fastsatt som krav i konkurransen, uten at dette ville gå på bekostning av beredskap og tjenestene som skal leveres».

(Innlandet fylkeskommune, 2025e, s. 3)

Som grunnlag for anskaffelsen foreligger det en foranalyse med en større redegjørelse for klimadrivene i driften av fylkesvegene. I foranalysen foreslås det tiltak som kan gjennomføres for å minske klimapåvirkningen fra driften av fylkesvegene. I begrunnelsen gjennomgås de foreslåtte tiltakene og relevans vurderes.

Også kontraktstypen er innrettet slik at fylkeskommunen kan bidra til at klima- og miljøhensyn ivaretas i gjennomføringen av driftsoppgavene. I begrunnelsen formuleres det slik:

«Videre er kontraktmodellen Innlandet fylkeskommune bruker tilpasset for å ivareta klima og miljøhensyn i gjennomføringen, ved at oppdragsgiver har stor påvirkning i gjennomføringen og har mulighet til å styre dersom det vurderes nødvendig. Modellen legger opp til bidrag fra leverandøren gjennom blant annet krav til fremdriftsplanlegging, og planene gjennomgås i fellesskap.»

(Innlandet fylkeskommune, 2025e, s. 3)

Avdelingssjef for samferdsel har opplyst at samferdselsavdelingen de siste 5-6 årene har brukt en type kontrakter der fylkeskommunen tar større risiko og mer ansvar i gjennomføring av kontrakten, såkalte byggherrestyrte kontrakter. «Her sparer fylkeskommunen penger. Rammen er fast, men tiltak i gjennomføringen kan justeres. Dette skjer i tett dialog og samhandling mellom byggherre og entreprenør. På den måten kan vi planlegge smart med flere oppgaver som løses på samme tid. Det kan også bety at vi reduserer utslipp», forteller samferdselsjefen.

I anskaffelsens begrunnelse fremheves det også at det ble gjennomført markedsdialog¹¹ i forbindelse med en tilsvarende anskaffelse i 2024. Her ble aktuelle leverandører spurt hvilke klima- og miljøvennlige løsninger de kan levere, og hvilke eventuelle tildelingskriterier som vurderes som relevante. I begrunnelsen gjennomgår fylkeskommunen tilbakemeldingene fra markedsdialogen og argumenterer for hvorfor de mener at klima og miljø best ivaretas i kravspesifikasjonen.

På denne bakgrunn har fylkeskommunen stilt en rekke krav til tjenesten. Hvert enkelt krav må være oppfylt for at tilbudet skal bli vurdert/akseptert. Under vises et utvalg av klima- og miljøkrav fra kravspesifikasjonen:

- «Krav til motor på kjøretøyene (lastebiler med euro 6) og 75 prosent av alle traktorer med steg 5
- Krav til minimum to elektriske grunnbemanningsbiler innen kontraktens start som skal brukes fremfor fossile biler når det er hensiktsmessig
- Krav til elektrisk vibrasjonsplate til komprimering av asfalt
- Entreprenøren skal i størst mulig grad ombruke/gjenbruke materialer fra samme vegarbeid, bl.a. gravemasser, asfalt, betong, kantstein, skilffundamenter, skiltmateriell og lignende
- Leverandøren skal unngå unødig tomgangskjøring.
- Leverandøren skal utarbeide sine fremdriftsplaner på en slik måte at de bidrar til å redusere klimagassutslipp, redusere forbruk av drivstoff og minimere miljøbelastning ved arbeidene som skal utføres. Grunnbemanning som er ute på tilsyn skal gjennomføre mindre arbeider som kan utføres på stedet».

(Innlandet fylkeskommune, 2025c)

I anskaffelsens kontraktsinformasjon fremgår det dessuten at Innlandet fylkeskommune forutsetter at leverandøren følger med på aktuelle klima- og

---

¹¹ Markedsdialog er dialog mellom oppdragsgiver og leverandørmarkedet før konkurransen lyses ut, for å få kunnskap om behov og mulige løsninger i markedet (DFØ, 2023)

miljøvennlige løsninger som kan minske driftens negative påvirkning på klima og miljø, se eksempel i figuren under:

A3-8.5   Forskning og utvikling (FOU)

Innlandet fylkeskommune ønsker å være aktive på forskning og utvikling (FOU). Det er ønskelig at entreprenørene er aktive i slikt arbeid, og det forventes at entreprenøren foreslår FOU-prosjekter som del av kontrakten.

Entreprenørens gevinst ved deltakelse i prosjektene vil være:

- Økt kompetanse i bedriften
- Eventuelle maskiner og utstyr som beholdes etter forsøkene
- Interessante arbeidsoppgaver for de ansatte
- Kunnskapsmessige fortrinn i forhold til konkurrentene

Entreprenøren skal holde seg oppdatert om utvikling av mer klima- og miljøvennlige alternativer til dagens materialer og metoder og på eget initiativ fremme løsninger som kan bidra til en bedre miljøprofil i kontrakten. Byggherre vil kunne bidra med økonomisk støtte til utviklingsprosjekter som bidrar til reduksjon i klimagassutslipp. Se nærmere kap. C2 pkt. 38.

Figur 22: Kontraktinformasjon om forskning og utvikling i driftskontrakt av fylkesvegene i Søndre Hedmarken (Innlandet fylkeskommune, 2025b, s. 10)

I **anskaffelsen av dentale forbruksvarer** til fylkeskommunens tannhelsetjenester har fylkeskommunen også vurdert at klima- og miljøhensyn best hensyntas gjennom krav fremfor tildelingskriterier. Vurderingen er begrunnet slik:

9.2 Ad Klima og miljø – begrunnelse for å ikke benytte 30 % regelen

Klima- og miljøpåvirkningen for denne avtalen kommer fra produksjon av varene, transport og emballasje og avfall.

Dentale forbruksvarer oppfyller per i dag ikke krav som kreves for miljøsertifisering. Dette skyldes at produktene er underlagt omfattende reguleringer som sikrer pasientsikkerhet og produktkvalitet, hvilket begrenser muligheten for å oppnå miljøsertifiseringer. Dette er bekreftet av leverandørmarkedet i markedsdialog. Det vil på denne bakgrunn ikke gi en bedre klima- og miljøeffekt å ha tildelingskriterium som premierer produkter som er miljøsertifisert.

Gjennom markedsdialog har det kommet frem at samtlige leverandører som er aktuelle i denne avtalen benytter samme transportører. Det vil derfor ikke gi en bedre klima- og miljøeffekt å ha tildelingskriterium som f.eks. premierer bruk av nullutslippskjøretøy. Det er stilt krav om bruk av Euro 6 kjøretøy, som vil gi den største reduksjonen i klimagassutslipp som markedet er modent for.

For å forbedre kontrollen og effektiviteten i anskaffelsen, oppretter oppdragsgiver et lagerbeholdningssystem. Dette systemet vil gi bedre oversikt over forbruk og behov, samt redusere antall leveranser ved å samle større bestillinger. Dette vil bidra til å minimere miljøpåvirkningen knyttet til transport og emballasje.

Figur 23: Begrunnelse for ikke å benytte 30 prosent regelen i anskaffelse av dentale forbruksvarer (Innlandet fylkeskommune, 2025a, s. 30)

I begrunnelsen over for bruk av krav fremfor kriterier i anskaffelsen av dentale forbruksvarer, fremgår det at det er gjennomført markedsdialog. Dialogen har bekreftet fylkeskommunens vurdering av at det ikke vil gi en bedre klima- og miljøeffekt å ha tildelingskriterium som premierer produkter som er miljøsertifisert, da varene har begrenset mulighet for å oppnå miljøsertifisering (Innlandet fylkeskommune, 2025a, s. 31). Markedsdialogen har også bekreftet at det ikke vil gi en bedre klima- og miljøeffekt å ha tildelingskriterium som f.eks. premierer bruk av nullutslippskjøretøy, men derimot krav om Euro 6 kjøretøy.

Fylkeskommunen beskriver at de vil opprette et lagerbeholdningssystem for å minimere miljøpåvirkningen fra transport og emballasje. Fylkeskommunen stiller følgende krav i konkurransen:

- Lagerstyringssystem
- Medlem av Grønt Punkt Norge AS
- 3. parts miljøsertifisering av bedriften
- Utslippskrav til transport
- Leverandørens Code of Conduct

(Innlandet fylkeskommune, 2025a, s. 31)

Anskaffelser av kollektivtransporttjenester (persontransport) for henholdsvis Glåmdalen og Valdres-Land ble gjennomført som en konkurranse med forhandlinger. Anskaffelsen av kollektivtransport i dette området ble avsluttet i desember 2024 som følge av for høy pris for nullutslipps-kjøretøy. Det ble på den bakgrunn gjort et vedtak om *Kollektivtjenester 2026 – kostnadsutvikling og kostnadsreducerende tiltak* i fylkestinget (PS 4/2025, 11. februar 2025) med følgende utvalgte vedtakspunkt:

«Valg av type drivstoff vurderes i den enkelte kontrakt. Våre bybusser skal gå på nullutslipp. Der infrastrukturen ikke er etablert for nullutslipp utenfor byene, gis det åpning for bruk av alternativer til nullutslipp».

(Innlandet fylkeskommune, 2025m)

Vedtaket bygger på unntaksregelen i Forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport § 4 punkt b. Denne åpner for at offentlig oppdragsgiver kan fravike miljøkravene i § 3 dersom tilstrekkelig ladeinfrastruktur ikke er tilgjengelig.

Også i anskaffelsene av kollektivtransport i Glåmdalen og Valdres-Land ivaretas klima- og miljøhensyn gjennom krav til leverandøren. Konkurransesgrunnlaget begrunner hvorfor:

9.2.3 Begrunnelse iht. § 7–9 (4)

I henhold til § 7-9 i Forsyningsforskriften skal oppdragsgiveren vekte klima- og miljøhensyn med minst 30 prosent. Tildelingskriterier kan erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, forutsatt at dette klart gir en bedre klima- og miljøeffekt og begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Det er oppdragsgivers vurdering at den største klimadrivere i kollektivtjenestekontrakten er forbrenning av drivstoff

Med en vekting av klima- og miljøhensyn på minst 30 prosent, overlates det til leverandørene å presentere løsninger. Kriterier er i sin karakter relative, mens krav er absolutte. Dermed vil det å stille krav være den eneste måten å sikre at et gitt klima- og miljøhensyn oppnås. Det foreligger mao. en risiko for at en tilbyder med lav oppnåelse på klima- og miljøhensyn kan vinne anbudet, ettersom andre variabler (pris, kvalitet osv.) også påvirker det endelige resultatet.

Minimumskrav til klima og miljø i denne anskaffelsen:

- Utslippsfrie busser i by (jf. Nullutslippsforskriften, klasse I busser)
- Motorteknologi minimum Euro VI, eller nyeste EU-norm
- Regelmessig rapportering av benyttede energibærers klimagassreduksjon
- Regelmessig rapportering om forbruk av drivstoff og energi per måned, samt rapportering på livssyklus klimagassutslipp.
- En ny buss satt inn i løpet av kontraktperioden kan ikke øke klima- og miljøbelastningen
- Vaskehaller som oppfyller kravene til Svanemerket eller tilsvarende merkeordning premieres under kvalitet.
- Det skal benyttes miljømerkede vaskemidler ved vask i egen regi (jf. Produktforskr.)
- Operatøren skal utføre vask av sine kjøretøy på en miljøvennlig måte.
- Operatør har mulighet for å tilby brukte busser, da produksjon av nye busser er en stor klimadrivere
- Operatør har mulighet til å redusere tomkjøringen ved å rutesette denne kjøringen

Det er oppdragsgivers vurdering at det ikke er mulig å overoppfylle kravene uten at dette går på bekostning av tjenesteleveransen. Tildelingskriterium på de samme forholdene kan dermed kun medføre dårligere klima- og miljøeffekt.

IFK mener derfor at miljøkrav vil gi en bedre klima- og miljøeffekt som er i tråd med formålet i § 7-9 (1), og benytter seg derfor av unntaksbestemmelsen i §7-9(4).

Utover bestemmelsen i § 7-9, har Innlandet fylkeskommune andre tiltak for å redusere klimagassutslipp i regionen:

Det mest effektive klima- og miljøtiltaket er å maksimere ruteproduksjonen for pengene. Erfaringsmessig er det kostnadsdrivende å inkludere klima og miljø som et tildelingskriterium. Dette gjelder i større grad jo høyere man vektet dette i evalueringen. Denne økningen i kostnad kan gå på bekostning av rutetilbudet, noe som kan føre til at befolkningen velger bil fremfor buss.

Figur 24: Eksempel fra konkurransegrunnlag, begrunnelse for ikke å ha klima- og miljøhensyn som tildelingskriterium. Fra anskaffelse av kollektivtjenester i Glåmdalen og Valdres Land (Innlandet fylkeskommune, 2025i, s. 22)

I den undersøkte **anskaffelsen av dypstabilisering, tørrfresing og asfaltering i hele Innlandet** er det satt som kvalifikasjonskrav at leverandøren «skal ha et godt og

velfungerende miljøstyringssystem, basert på ISO 14001 (2015), EMAS (EU Eco-Management and Audit Scheme for environmental management), Miljøfyrtårn, eller tilsvarende, med relevans for tilsvarende samferdselsprosjekter. Systemet skal være gjenstand for jevnlig revisjon» (Innlandet fylkeskommune, 2024b, s. 16).

Som grunnlag for tildeling av kontrakt er det tildelingskriterier, hvor kontrakten tildeles den leverandøren som har lavest konkurransesum. Konkurransesummen¹² tar hensyn til pris i tillegg til utslipp av CO₂-ekvivalenter. Klima- og miljø har andre prioritet i tildelingskriteriene, forklarer seksjonssjef for anskaffelser.

I konkurransegrunnlaget stilles det krav om at leverandøren må dokumentere miljøpåvirkningen for hver type masse som leveres gjennom livsløpet, for eksempel klimagassutslipp, energibruk og ressursforbruk (EPD- environmental product declaration). Dokumentasjonen må være utarbeidet etter riktig og oppdatert standard.

Konkurransegrunnlaget har dessuten kontraktsbestemmelser med relevans for klima og miljø. Det stilles krav om at leverandøren leverer klimaregnskap når kontrakten er gjennomført, se figur 2 under:

C.2.29.1 Rapportering klimaregnskap

Entreprenøren skal rapportere hvor mye CO₂eq som er sluppet ut ved gjennomføring av kontrakten. Det skal rapporteres for hvert punkt i kontrakten, og punktene skal omfatte A1-A5, se vedlegg «Klimaregnskap».

Samlet rapport for kontrakten skal oversendes byggherren senest 1 uke etter siste utførte arbeid på veg.

Figur 25: Kontraktsbestemmelser om rapportering på klimaregnskap etter gjennomført kontrakt om asfaltarbeid (Innlandet fylkeskommune, 2024b, s. 61)

I tildelingsbrevet går det frem at leverandøren som vant konkurransen hadde det beste forholdet mellom kostnad og kvalitet og fikk lavest konkurransesum. Leverandøren hadde ikke lavest gjennomsnittsutslipp av CO₂-ekvivalenter og fikk et

---

¹² Konkurransesummen «beregnes ved at tilbudsprisen gis et påslag ut fra mengde utslipp av CO₂eq. Leverandøren med lavest samlet CO₂eq-utslipp får ingen påslag i konkurransesummen. For de øvrige leverandørene beregnes differansen i utslipp mellom deres tilbud og tilbudet med laveste utslipp. Denne differansen prises med 7,50 kr/kg CO₂eq. Påslaget vil altså bli differansen gitt i kg CO₂eq multiplisert med 7,50 kr/kg» (Innlandet fylkeskommune, 2024b, s. 20)

påslag på konkurransesummen, men prisen på tilbudet var så mye lavere enn konkurrentene at leverandøren fortsatt fikk laveste konkurransesum.

7.11.2 Erfaringer med anskaffelsesarbeidet

Bruken av kriterier og krav

De intervjuede fra seksjon for anskaffelser forteller at § 7-9 i anskaffelsesforskriften har fått mye kritikk. Svakheten er at den går langt inn i oppdragsgivers styringsrett. Paragrafen pålegger 30 prosent vektning av klima og miljø eller begrunnelse for hvorfor man prioriterer krav fremfor kriterier. Informantene mener at man med denne regelen ikke oppnår formålet om reduksjon av anskaffelsenes klimaavtrykk og miljøbelastning, da det finnes andre og bedre metoder for å oppnå dette.

Et eksempel er bygging av en ny bru. Der kan man være tidlig inne å ivareta klima og miljø i utviklingen av prosjektet. Da gjør man detaljprosjektering på bakgrunn av disse vurderingene og har allerede sikret at prosjektet ivaretar klima- og miljøhensyn før det legges ut på anbud. Ev. ytterligere krav/kriterier i konkurransegrunnlaget vil i slike tilfeller kun være fordyrende uten reell klima- og miljøeffekt.

Markedsdialog

For å avklare mulighetene i markedet, er markedsdialog et relevant grep. Som nevnt, er det i de undersøkte anskaffelsene eksempler på gjennomført markedsdialog. Dette gjelder anskaffelsen av dentale forbruksvarer og anskaffelsen av drift og vedlikehold av fylkesvegene.

De intervjuede fra seksjon for anskaffelser forteller at markedsdialog er ressurskrevende og kan gå ut over kontraktsoppfølgingen i andre prosjekter. Derfor må det vurderes når det er hensiktsmessig å gjennomføre. Det vises til et eksempel hvor man først fikk vite om ny tilgjengelig teknologi med betydning for klima da konkurransen allerede var utlyst. Det gjaldt en ny rammeavtale for geotekniske undersøkelser. Mens konkurransen var kunngjort fikk fylkeskommunen informasjon om at det nå er flere leverandører som har elektriske borerigger. Da stoppet fylkeskommunen konkurransen og la elektrifiserte borerigger inn i tildelingskriteriene før ny utlysning.

Dilemmaer knyttet til vektning av ulike hensyn

Ansatte i seksjon for anskaffelser peker på at dersom klima- og miljøhensyn ivaretas som tildelingskriterium gjennom vektning, er det som oftest fortsatt prisen som er mest avgjørende i vurderingen av hvem som vinner anbudet. Seksjonssjef for klima, miljø og naturmangfold underbygger dette med at mange klimatiltak er dyre og

leverandørene trenger midler til klimainvesteringene sine. Derfor blir prisen på mange klimavennlige anskaffelser høy.

Også samferdselssjefen forteller om utfordringene når eksempelvis mindre entreprenører ikke har det nødvendige utstyret til å kunne levere tjenester med lavest mulig klimapåvirkning. Da må entreprenøren nedskrive investeringer i løpet av kontraktperioden, og det øker risikoen for at kontrakten blir dyr. Samferdselssjefen forteller videre at det er krevende hvis fylkeskommunen alene skal ta denne kostnaden for å bidra til grønn utvikling i markedet.

Både samferdselssjefen og fylkeskommunedirektøren peker på utfordringer knyttet til vektingen av klima og miljø opp mot kostnad. Begge viser til et eksempel hvor fylkeskommunen ønsket seg en utslippsfri anleggsplass. De forteller at prosjektet ble planlagt og lagt ut som konkurranse på Doffin. Med utslippsfri anleggsplass økte prisen fra ca. 18 millioner i beregnet pris til ca. 40 millioner i anbudspris. «*Da måtte vi gjennomføre anlegget på ordinært vis – altså ikke utslippsfritt*», forteller samferdselssjefen. «*Det var ikke det vi opprinnelig ønsket*», forteller fylkeskommunedirektøren.

Intern kompetanse om klima- og miljøhensyn i anskaffelser

De intervjuede fra seksjon for anskaffelser mener at det er behov for kunnskapsheving i organisasjonen på hvordan klima- og miljøhensyn kan ivaretas i anskaffelser. Regelverket beskrives av flere informanter som krevende.

Flere fremhever viktigheten av at seksjon for anskaffelser nå styrker veiledningsressursene gjennom å ansette en bærekraftsrådgiver. Vedkommende får et spesifikt ansvar for å følge arbeidet med klima og miljø i seksjonen og i organisasjonen som helhet.

Ansatte i anskaffelsesseksjonen forteller at de deltar på webinarer for å holde seg faglig oppdatert. Seksjonen har også etablert et fagnettverk for de som har interesse for innkjøp. Her deltar blant annet Innlandstrafikk aktivt. Nettverket møtes hver sjette uke og utfordringer med å ivareta klima- og miljøhensyn i anskaffelser har vært tema i nettverket.

Informantene fra seksjonen forteller dessuten at de hver måned har møte med kompetanseavdelingen. Det er også kontakt med samferdselsavdelingen. Informantene forteller at de blant annet jobber ut mot de videregående skolene og gir informasjon om at anskaffelsesseksjonen skal bistå ved innkjøp med verdi over 100.000 kroner. Anskaffelsesseksjonen er på den enkelte skole annet hvert år for å informere om reglene. Her opplyses det at det i noe grad er fokus på ombruk og

anskaffelse av brukt utstyr og at klima og miljø er relevant i de enkelte kjøp som skolene gjør. Anskaffelsesseksjonen evaluerer også innkjøpsprosjekter.

Innenfor seksjon for kollektivtransport opplyses det at Kontraktskomiteen og Materiell- og miljøkomiteen i den nasjonale bransjeorganisasjonen Kollektivtrafikkforeningen, er viktige arenaer og nettverk for utveksling av kompetanse og erfaringer innen fagområdet.

7.11.3 Anskaffelsenes bidrag til oppnåelse av fylkeskommunale klimamål

Som nevnt i avsnitt 7.10, er et **klimavennlig kollektivtilbud** et sentralt delmål for å nå hovedmålet om reduserte klimagassutslipp.

I Innlandet er totalt er 100 busser (av 586) utslippsfrie (elektriske) per 1.1.2026. Videre er 22 prosent av alle kjørte kilometer gjennomført med elektrisk buss. Samlet utgjør elektriske busser og busser som benytter biodrivstoff 75 prosent av ruteproduksjonen i Innlandet. Fylkeskommunen har elektriske bybusser i Hamar, Lillehammer og Elverum. Kongsvinger får elektriske bybusser i 2027 og Gjøvik i 2029. Østerdalen har bare elektriske busser fra 1.7.2025 med unntak av to minibusser av totalt 65 busser, opplyser seksjonssjef for kollektivtrafikk.

I begrunnelsen for bruken av klimakrav i anskaffelser av kollektivtransporttjenester (persontransport) for henholdsvis Glåmdalen og Valdres-Land fremgår det at fylkeskommunen vurderer at den største «*klimadrivere* i kollektivtjenestekontrakten er forbrenning av drivstoff» (Innlandet fylkeskommune, 2025i, s. 22). Balansen mellom pris og klimahensyn være krevende i kollektivanskaffelser, beskriver samferdselssjefen. En sentral utfordring er dessuten at det er ikke er utbygd ladeinfrastruktur i hele Innlandet.

Det er ikke kun ladeinfrastruktur og pris som kan medføre at fylkeskommunen må prioritere andre løsninger enn el-busser. Fylkeskommunedirektøren forklarer i intervju at det kan være usikkerhet knyttet til strømtilgang, og det er derfor risiko knyttet til å ha en fullstendig elektrifisert busspark. Det kan derfor være hensiktsmessig med en blandet portefølje.

Også samferdselssjefen peker på dette dilemmaet:

«Hva om tilgangen til kraft reduseres eller faller bort? Transporten er sårbar ved slike hendelser. Kraftkrisen er et tilbakevendende tema og trusselbildet er annerledes i disse dager»... «Nå skal vi ut med nye tilbud hvor vi må hensynta dagens trusselbilde og kraftsituasjonen i Innlandet. Skal vi da sette krav om en

andel dieselbusser? Man kan jo bruke biodrivstoff, men det er fortsatt for usikkert både når det gjelder tilgang og pris. Vi må ha busstransport. Innlandssamfunnet er basert på det. Vi må også kunne iverksette en evakuering, hvis det blir nødvendig. Vi kan ikke komme i en situasjon der vi må lade bussene, og ikke klarer å gjennomføre samfunnsoppdraget i en krisesituasjon. Det er vi som har ansvaret for sivilt transportberedskap».

Reduksjon av klimagassutslipp fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesveinettet er et annet delmål for å oppnå fylkeskommunens hovedmål om reduksjon av klimagassutslipp.

Gjennomgangen av utvalgte anskaffelser viser hvordan fylkeskommunen ivaretar klimahensyn gjennom bruk av både krav og kontraktstyper. Samferdselssjefen forklarer følgende:

«Det er viktig for oss å bidra til mindre klimagassutslipp. Transport står for størstedelen av utslippene. Her har vi gjort en del, men det er et forbedringspotensial. Vi setter krav i drift- og anleggskontraktene, men pris er til syvende og sist det avgjørende. Da kan tilbydere egentlig tape anbudet selv om klimatiltaket er best, fordi prisen er for høy».

Samferdselssjefen forteller videre at fylkeskommunen trolig har lyktes best med å ivareta klimahensyn gjennom asfaltkontraktene. Det er få aktører innenfor asfalt og de er gode til å levere på klimakrav, forteller informanten.

Også i vurderingen av om det skal bygges nye veger eller om man kan forbedre eksisterende veger, blir klimahensynet vurdert: *«Det er sjelden et godt klimatiltak å bygge nytt. Vi bygger nytt når vi må og forbedrer når vi kan»*, forteller samferdselssjefen.

Samferdselssjefen forteller at avdelingen har flere prosjekter der man nå utbedrer i stedet for å bygge nytt. Dette er gode klimatiltak, men det er også kostnadsbesparende, sier informaten. Fylkeskommunedirektøren opplyser at fylkeskommunen skal bruke nesten 3,5 milliarder kroner i løpet av de neste fire årene for å oppgradere veier. *«Det er isolert sett ikke bra for utslippene, men gjøres for å sørge for trygg framkommelighet i Innlandet»*, forklarer fylkeskommunedirektøren.

Fylkeskommunen har også jobbet systematisk med å gå over til led-lys. Det gir mindre strømbruk noe som både er en klimafordel og en økonomisk fordel. *«Fylkeskommunen har 11500 lyspunkter langs fylkesvei og av de er 9700 allerede skiftet til led-teknologi»*, sier samferdselssjefen.

Det er også et delmål **at klimaavtrykket i fylkeskommunens egen virksomhet** skal være lavt.

Fylkeskommunedirektøren fremhever eiendomsavdelingen i beskrivelsen av hvordan fylkeskommunen jobber for å redusere klimapåvirkning. Fylkeskommunedirektøren opplever at eiendomsavdelingen er flinke til å beregne og vurdere klimakonsekvenser. Et eksempel er at det ble gjort grundige klima- og ressursberegninger da fylkeshuset på Hamar skulle endres. Da var det tydelig at det var bedre, i et klimaperspektiv, å rehabilitere eksisterende bygg enn å bygge nytt. Økonomisk sett var det også den beste løsningen. «Vi har doblet antall ansatte per kvadratmeter og vi utnytter arealene bedre. Vi la oss på en norm om 70 prosent kontorplassdekning, og vi valgte gjøre en del bruktkjøp av møbler. Det fungerer bra. Når vi skal rehabilitere fylkeshus 2, så samlokaliserer vi en del tannklinikker. Det er arealeffektivt», forteller fylkeskommunedirektøren. «Det handler om hvor mange kvadratmeter vi har, hvor mye vi skal varme opp og materialbruk. Når vi reduserer antall kvadratmeter, så blir neste utfordring hvordan vi bruker minst mulig strøm på de kvadratmeterne, vi trenger», forteller fylkeskommunedirektøren. Det legges til at fylkeskommunen har jobbet målrettet med å utnytte tak på fylkeskommunale eiendommer til solenergiproduksjon.

Eiendomssjefen beskriver at eiendomsavdelingens seksjon for utbygging har vedtatt og tatt i bruk et miljøprogram for større prosjekter. Programmet er strukturert etter miljøområdene i EUs taksonomi¹³. Det engasjeres miljørådgiver som fastsetter ambisjonsnivået for hvert enkelt prosjekt basert på føringer om blant annet klimagassutslippsberegning, klimabudsjett, gjennomføre ombruks- og miljøkartlegging og vurdere arealeffektivitet. Med utgangspunkt i disse styringsmessige forholdene utarbeider miljørådgiver en miljøoppfølgingsplan og et klimabudsjett som følges opp gjennom hele prosjektets levetid, beskriver eiendomssjefen.

---

¹³ EUs taksonomi er et klassifiseringssystem som definerer hvilke økonomiske aktiviteter som regnes som bærekraftige. Den bygger på seks klima- og miljømål. For å bli klassifisert som bærekraftig må en aktivitet bidra til minst ett mål, uten å ha vesentlig negativ påvirkning på de andre, og samtidig oppfylle grunnleggende krav til sosiale forhold og god styring. Taksonomien skal bidra til å fremme mer bærekraftige investeringer og omstilling (Miljødirektoratet, 2025).

7.12 Revisjonens vurderinger

7.12.1 Vurdering av kriterium: Fylkeskommunen skal stille relevante klima- og miljøkriterier eller krav i anskaffelser som kan bidra til oppnåelse av fylkeskommunale klimamål.

Revisjonen har gjennomgått dokumentasjon i seks av fylkeskommunens største anskaffelser. Vår undersøkelse viser at fylkeskommunen i de fleste av disse bruker krav for å ivareta klima- og miljøhensyn i anskaffelser. Dette er begrunnet i anskaffelsesdokumentene.

Gjennomgangen av de utvalgte anskaffelsene viser at fylkeskommunen setter mange ulike krav for å ivareta klima- og miljøhensyn. Det gjelder både kvalifikasjonskrav, kontraktsbestemmelser, klimakrav til materialvalg og krav om klimaregnskap. Vi har også sett eksempel på at det ble stilt forventninger til leverandørene om at de skal holde seg oppdatert på forskning og utvikling innenfor klima- og miljø og fremme løsninger som bedrer klima- og miljøprofilen i kontraktene.

I noen tilfeller har fylkeskommunen gjennom innledende analyser og markedsdialog skaffet seg innsikt i hvilke muligheter markedet har for å levere løsninger som minimerer den negative klimapåvirkningen ved anskaffelsen. Kunnskapsinnhenting i forberedelsen av anskaffelsen bidrar til at anskaffelsene rettes inn mot klima- og miljøhensyn som har relevans for hvert enkelt innkjøp.

Vår undersøkelse viser at fylkeskommunen på ulike måter følger opp målsettingene om et klimavennlig kollektivtilbud, reduksjon av klimagassutslipp fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesveinettet og lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet gjennom anskaffelsene sine.

Revisjonen vurderer at fylkeskommunen har gjort flere tiltak for å oppnå et mer klimavennlig kollektivtilbud, som for eksempel gjennom å sette krav til drivstofftyper i anskaffelsene. Innenfor drift og vedlikehold av fylkesveinettet jobbes det med å ivareta klimahensyn også i utforming av kontrakter. Fylkeskommunen mener selv å ha lyktes spesielt godt med å ivareta klima- og miljøhensyn i asfaltkontraktene. Det gjøres dessuten vurderinger av når man kan forbedre eksisterende veier fremfor å bygge nye. Revisjonen vurderer at det er høy bevissthet knyttet til å bruke mulighetsrommet i anskaffelsesregelverket til å redusere klimautslipp fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesveinettet.

Når det gjelder hvordan fylkeskommunen gjennom anskaffelser bidrar til et lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet, har vi sett eksempel på hvordan de beskriver at de

jobber strukturert med beregning og vurdering av klimakonsekvenser og miljøprogram for større eiendomsprosjekter.

Revisjonen kan ikke faglig overprøve de konkrete kravene som er satt i anskaffelsene vi har gjennomgått, men oppfatter dem som relevante. Revisjonen vurderer at de bidrar til å oppfylle fylkeskommunale klimamål. Vi understreker at selv om vi kun sett på fylkeskommunens seks største anskaffelser, underbygger intervjumaterialet likevel at fylkeskommunen har stort fokus på dette generelt, og at de har lagt til rette for at det stilles relevante krav ved anskaffelser. Flere ansatte har likevel uttrykt et behov for kunnskapsheving når det gjelder hvordan klima- og miljøhensyn kan ivaretas i anskaffelser. Revisjonen synes derfor det er positivt at det nå skal ansettes en bærekraftsrådgiver og at det gjennom fagnettverket er en arena for faglige drøftinger innenfor anskaffelsesområdet.

8 Konklusjon

På bakgrunn av vurderingene skal revisor konkludere på problemstillingene. Dersom revisor finner vesentlige avvik, skal dette komme tydelig til uttrykk i forvaltningsrevisjonsrapporten.

8.1 Hovedproblemstilling 1

Konklusjonene gis med bakgrunn i revisjonens vurderinger i kapittel 6 og besvarer følgende problemstilling:

1. Har fylkeskommunen organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning?

På bakgrunn av datamaterialet i denne forvaltningsrevisjonen konkluderer revisjonen med at Innlandet fylkeskommune i ganske høy grad har organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til klimagassutslipp og klimatilpasning.

Ansvars-, rolle- og oppgavefordelingen i fylkeskommunens klimaarbeid vurderes i all hovedsak som avklart og kjent blant ansatte. Organiseringen legger til rette for samarbeid både på tvers i fylkesadministrasjonen og med eksterne samarbeidspartnere. Klimabudsjett og klimaregnskap bidrar til å konkretisere, effektberegne og følge opp klimatiltak, særlig tiltak rettet mot egen virksomhet.

Det er vedtatt tiltak som skal bidra til å følge opp både fylkeskommunale mål og mål i regionale planer, og plan- og styringssystemet har strukturer for å synliggjøre sammenhengen mellom mål, tiltak, finansiering av tiltak og rapportering.

Et risikomoment i organiseringen av klimaarbeidet er at strukturene som følger opp målene i stor grad er knyttet til enkelttiltak, fremfor til en helhetlig integrering av klimahensyn. Samtidig tyder våre funn på at klimaarbeidet i økende grad integreres i ordinær drift.

Manglende tydelighet i prioritering av klimaarbeidet, både på ledernivå og i avdelingene, er også et moment som utfordrer oppfølgingen av klimamålene.

8.1.1 Utdyping av konklusjonen

Revisjonens undersøkelser viser at fylkeskommunen har organisert klimaarbeidet med et tydelig skille mellom klimainnsatsen i egen organisasjon og klimainnsatsen i Innlandssamfunnet som helhet. Skillet gjenspeiles både i organiseringen av oppgaver og i oppfølging og finansiering av tiltak.

Fylkeskommunen har dessuten organisert klimaarbeidet slik at det blant annet er tverrsektorielle grupper som følger opp klimaarbeidet både i egen virksomhet og i Innlandssamfunnet som helhet. Organiseringen legger til rette for bred forankring av klimaarbeidet både internt i fylkeskommunen og blant eksterne samarbeidspartnere.

Likevel viser vår undersøkelse at deltakernes ansvar i klimaressursgruppen kan oppleves som vanskelig å følge opp blant annet på grunn av usikkerhet knyttet til forventninger til deltakelsen.

Datamaterialet tyder på at både toppledelsen og ledergruppen i større grad kunne ha sikret forankring av og vist retning i arbeidet med oppfølging av klimamålene i fylkeskommunen.

Det er bred enighet i organisasjonen om at klimabudsjett og klimaregnskap har bidratt til å systematisere klimatiltak og synliggjøre effekter. Samtidig er det krevende å beregne effekten av flere tiltak.

Fylkeskommunen har fastsatt klimamål både for egen virksomhet og i regional plan for klima, energi og miljø. Målene dekker fylkeskommunens oppgaver bredt, og ambisjonene om utslippsreduksjoner innen 2030 og 2050 er i tråd med nasjonale utslippsmål.

Fylkeskommunen har lagt til rette for bruk av relevant og oppdatert kunnskap i klimaarbeidet, og revisjonen vurderer at klimaarbeidet kan beskrives som kunnskapsbasert.

Til både fylkeskommunale mål og til mål fra regionale planer er det vedtatte tiltak til oppfølging av målene, og plan- og styringssystemet har strukturer for å synliggjøre sammenhengen mellom mål, tiltak, finansiering av tiltak og rapportering. De enkelte avdelingene rapporterer på oppfølgingen av fylkeskommunale mål i tertial- og årsrapport.

Fylkeskommunen bruker virksomhetsstyringssystemet Framsikt hvor oppgaver, oppfølgingsansvar og rapportering koordineres. Vår undersøkelse peker på at

tydeligere operasjonalisering av klimamålene vil kunne bidra til at avdelingene i fylkeskommunen kan jobbe mer målrettet i klimaarbeidet.

8.2 Hovedproblemstilling 2

Konklusjonene gis med bakgrunn i revisjonens vurderinger i kapittel 7 og besvarer følgende problemstilling med tilhørende underproblemstillinger:

2. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp mål og vedtak i klimaarbeidet?
  - a. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp regional plan som forutsatt i årshjulet?
  - b. I hvilken grad knyttes vedtatte mål for reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan?
  - c. I hvilken grad følger fylkeskommunen opp klima- og miljøhensyn, samt egne vedtatte klimamål, i sine anskaffelser?

På bakgrunn av datamaterialet i denne forvaltningsrevisjonen konkluderer revisjonen med at Innlandet fylkeskommune i høy grad følger opp vedtatte mål og vedtak i klimaarbeidet.

Innlandet fylkeskommune følger i høy grad opp *Det grønne Innlandet- regional plan for klima, energi og miljø* som forutsatt i årshjulet. Fylkeskommunen har utarbeidet og rullert handlingsprogrammet til den regionale planen, og det jobbes med tiltakoppfølging gjennom året. Fylkeskommunen har lagt til rette for at kommuner, frivillige organisasjoner og næringsliv kan bidra til oppnåelse av den regionale planens mål gjennom blant annet tilskuddsordninger for klimaprosjekter.

Innlandet fylkeskommune knytter i ganske høy grad vedtatte mål for klimagassreduksjon og klimatilpasning til arbeidet med økonomiplan og årsbudsjett. Det gjelder spesielt for de fylkeskommunale klimamål, og i noe mindre grad for mål fra regional plan for klima, energi og miljø. Klimabudsjettet inngår som et eget kapittel i økonomiplan og årsbudsjett, og synliggjør hvordan arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp i egen virksomhet følges opp, finansieres og hvilken klimaeffekt de kvantifiserbare tiltak forventes å ha. Datamaterialet viser i tillegg at fylkeskommunen jobber med å videreutvikle klimabudsjettet ved å inkludere tiltak rettet mot innlandssamfunnet som helhet. Revisjonen vurderer at dette kan bidra til å styrke økonomiplanens samlede synliggjøring av hvordan både fylkeskommunale klimamål og klimamål fra regional plan gis økonomisk prioritering.

Revisjonens undersøkelser tyder på at fylkeskommunen i høy grad har innarbeidet klima- og miljøhensyn samt fulgt opp egne vedtatte klimamål i sine anskaffelser. Fylkeskommunen vurderer i de analyserte anskaffelsene på hvilken måte anskaffelsen kan innrettes for at klima- og miljøhensyn ivaretas på den beste måten innenfor rammene som er gitt. Anskaffelsene bidrar til fylkeskommunens arbeid for mer klimavennlig kollektivtransport, reduserte utslipp fra utvikling, drift og vedlikehold av fylkesveier og lavere klimaavtrykk fra egen virksomhet. Måloppnåelsen utfordres blant annet av mangel på ladeinfrastruktur i deler av Innlandet, høye priser på de mest klimavennlige tilbudene og beredskapshensyn.

8.2.1 Utdyping av konklusjonen

Underproblemstilling a

Fylkeskommunen har utarbeidet handlingsprogram til regional plan for klima, energi og miljø. Første program ble vedtatt i 2023, og et revidert program i 2025. Det pekes på at utarbeidelse av handlingsprogrammet på våren kunne ha gitt et bedre grunnlag for innspill til budsjettprosessen og muliggjort vedtak sammen med budsjett og økonomiplan.

Flere tiltak i handlingsprogrammene er igangsatt og følges opp i samarbeid med aktører i Innlandssamfunnet. Tiltakene finansieres gjennom fond og årsbudsjett, og det rapporteres på status for tiltaksoppfølgingen.

Det er ikke utviklet indikatorer for måloppnåelse i handlingsprogrammet. Revisjonen vurderer at slike indikatorer kan styrke oppfølgingen av planen.

Fylkeskommunen har lagt til rette for oppfølging gjennom tilskuddsordning til kommuner og frivillige organisasjoner. Det er også relevante tilskuddsordningen som retter seg mot næringslivet, ikke minst formidler fylkeskommunen forventninger om at Innovasjon Norge Innlandet og SIVA følger opp regional plan i sitt arbeid ut mot næringslivet.

Fylkeskommunen setter i noen grad fokus på regional plan i etablerte samarbeidsarenaer. Spesielt tydelig er oppfølgingen gjennom tilskuddsordninger og føringer for næringsutviklingen i Innlandet. Undersøkelsen tyder på at koblingen mellom regional plan og tilbakemeldinger i Regionalt planforum kan tydeliggjøres.

Underproblemstilling b

Klimarelevante satsingsområder, hovedmål og delmål omtales i økonomiplan 2025–2028 og årsbudsjett 2025.

Økonomiplanen viser hvordan fylkeskommunale mål følges opp gjennom tiltak, finansiering og ansvarlige rammeområder. Oppfølgingen av mål fra regional plan for klima, energi og miljø fremstår mindre tydelig i økonomiplanen.

Klimabudsjettet inngår i økonomiplan og årsbudsjett og synliggjør tiltak, finansiering, oppfølgingsansvar og forventet klimaeffekt. Budsjettet viser også behovet for utslippsreduksjoner i økonomiplanperioden og referansebaner for utslipp, i tråd med anbefalinger for innhold i klimabudsjettet.

Vår undersøkelse viser at fylkeskommunen jobber med å videreutvikle klimabudsjettet til også å omfatte tiltak rettet mot Innlandssamfunnet. Revisjonen vurderer at dette kan styrke den samlede synliggjøringen av hvordan både fylkeskommunale og regionale klimamål prioriteres økonomisk.

Underproblemstilling c

Fylkeskommunen ivaretar i de fleste anskaffelsene klima- og miljøhensyn gjennom krav i konkurransegrunnlaget, og begrunner dette i anskaffelsesdokumentene. Gjennomgangen viser at det brukes ulike typer krav, blant annet kvalifikasjonskrav, kontraktsbestemmelser, klimakrav til materialvalg og krav om klimaregnskap.

I noen tilfeller har fylkeskommunen gjennom innledende analyser og markedsdialog skaffet seg innsikt i hvilke muligheter markedet har for å levere løsninger som minimerer den negative klimapåvirkningen ved anskaffelsen. Kunnskapsinnhenting i forberedelsen av anskaffelsen bidrar til at anskaffelsene rettes inn mot klima- og miljøhensyn som har relevans for hvert enkelt innkjøp.

Anskaffelser brukes aktivt for å følge opp mål om klimavennlig kollektivtransport, reduserte utslipp fra drift og vedlikehold av fylkesveier og lavere klimaavtrykk fra egen virksomhet.

Innen kollektivtransport er manglende ladeinfrastruktur en utfordring, men elektriske busser og busser på biodrivstoff utgjør om lag 75 prosent av ruteproduksjonen. Elektriske bybusser er innført i flere byer, og flere planlegges. Samtidig kan det oppstå dilemmaer mellom hensynet til beredskap ved redusert strømtilgang og målet om lavest mulig utslipp.

I drift og vedlikehold av fylkesveinettet ivaretas klimahensyn gjennom kontraktskrav, blant annet i asfaltkontrakter. Det vurderes også når eksisterende veier kan forbedres fremfor å bygge nye, samtidig som veianlegg tilpasses et mer krevende klima. Innen

eiendom arbeides det strukturert med vurdering av klimakonsekvenser og miljøprogram i større prosjekter, blant annet gjennom rehabilitering og ombruk.

Det er behov for økt kompetanse om klima- og miljøhensyn i anskaffelser. Det er igangsatt flere tiltak som vurderes å bidra til kompetanseheving. Fylkeskommunen har blant annet ansatt bærekraftsrådgiver, etablert fagnettverk og benytter eksterne fagarenaer.

9 Anbefalinger

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner, har revisjonen utformet følgende anbefalinger til Innlandet fylkeskommune:

- Innlandet fylkeskommune bør sørge for at organiseringen av klimaarbeidet gir god samhandling både vertikalt og horisontalt. Dette innebærer blant annet:
  - å formalisere forventningene til deltakelsen i klimaressursgruppen og sikre rom for prioritering av denne oppgaven i avdelingene.
  - å vurdere om arbeidet med handlingsprogram til regional plan bør flyttes til våren slik at det kan inngå som innspill til arbeidet med budsjett og økonomiplan.
- Innlandet fylkeskommune bør synliggjøre det helhetlige klimaarbeidet både internt i virksomheten og i innlandssamfunnet. En utvidelse av klimabudsjettet til også å inneholde tiltak rettet mot innlandssamfunnet som helhet kan være en del av dette arbeidet.
- Innlandet fylkeskommune bør operasjonalisere forventninger til utslippsreduksjoner av klimagass og, når det vurderes som relevant, gi avdelingsvis oppfølgingsansvar for de forventede utslippskutt. Utvikling av resultatindikatorer bør være en del av dette arbeidet.
- Innlandet fylkeskommune bør opprettholde oppmerksomheten rettet kompetanseheving innenfor ivaretagelse av klimahensyn i anskaffelser.

Referanser

- Asplan Viak. (2024). *Klimaregnskap, klimabudsjett og tiltaksberegninger for Innlande*. Hentet fra https://innlandetfylke.no/_f/p1/ia7897beb-c7b1-402c-b76f-96486a6d797c/utslippsbudsjett-innlandet-fylke-2030-nettversjon.pdf
- DFØ. (2023). *Anskaffelser.no. Avklare behov og forberede konkurranse*. Hentet fra <https://www.anskaffelser.no/anskaffelsesprosess/anskaffelsesprosessen-steg-steg/avklare-behov-og-forberede-konkurransen/lage-konkurransestrategi/kartlegging-og-dialog-med-markedet/dialog-med-markedet>
- DFØ. (2025a). *Anskaffelser.no. Fagsider om offentlige anskaffelser*. Hentet fra Statistikk om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser: <https://www.anskaffelser.no/6-klima-og-miljokrav-i-kravspesifikasjonen>
- DFØ. (2025b). *Veileder til regler om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser*. Hentet fra <https://www.anskaffelser.no/verktoy/veiledere/veileder-til-regler-om-klima-og-miljohensyn-i-offentlige-anskaffelser>
- Eiendomsavdelingen. (2026). *Notat 8.1.2026. Forvaltningsrevisjon om Innlandet fylkeskommunes klimaarbeid*.
- Innlandet fylkeskommune. (2023). *Klimatilpasningsnettverk i Innlandet*. Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/klima-energi-og-miljo/klima/klimatilpasningsnettverk-i-innlandet/>
- Innlandet fylkeskommune. (2024a). *Eiendomsstrategi 2024-2035*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/Documents/ShowDocument/1e19ac68-b074-44df-9273-d74cf116eb4e/879277/1529949>
- Innlandet fylkeskommune. (2024b). *Forsterkning Innlandet 2024 - konkurransegrunnlag*.
- Innlandet fylkeskommune. (2024c). *Møteprotokoll sak 124/2024, Innlandet fylkesutvalg 15.10.2024*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/Documents/ShowDmbHandlingDocument/1e19ac68-b074-44df-9273-d74cf116eb4e/9153/Protokoll>
- Innlandet fylkeskommune. (2024d). *Klimaressursgruppe - kompetansegruppe for klimaarbeidet i fylkeskommunen*.
- Innlandet fylkeskommune. (2024e). *Kunnskapsgrunnlag for Innlandsstrategien 2024-2028*. Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/innlandsstrategien/kunnskapsgrunnlag-for-innlandsstrategien-2024-2028/3-miljomessig-barekraft/>
- Innlandet fylkeskommune. (2024f). *Mål og regionale planer*. Hentet fra Økonomiplan 2025-2028. Årsbudsjett 2025. Fylkestingets vedtak: https://pub.framsikt.net/2025/ifk/bm-2025-vedtak_%C3%B8konomiplan_2025-2028#/generic/summary/introduction/a4661d42-3980-471b-94ef-758e1091f422-cn?scrollTo=t-3
- Innlandet fylkeskommune. (2024g). *Oppdragsbrev 2024 SIVA - Næringshage- og inkubasjonsprogram fra Innlandet fylkeskommune*.
- Innlandet fylkeskommune. (2024h). *Oppdragsbrev fra Innlandet fylkeskommune til Innovasjon Norge Innlandet for 2024*.
- Innlandet fylkeskommune. (2024i). *Plan- og styringssystem for Innlandet fylkeskommune. Oppdatert per januar 2024*.

- Innlandet fylkeskommune. (2024j). *PS 13/2024: Fordeling av fondsmidler 2024 (nye regionale planer)*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/920717152/DmbMeeting/990>
- Innlandet fylkeskommune. (2024k). *PS 49/2024: Status og samordnet oppfølging av regionale planer for Inkludering, Samfunnssikkerhet og Klima, energi og miljø*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/Documents/ShowDmbHandlingDocument/1e19ac68-b074-44df-9273-d74cf116eb4e/8494/CasesFremlegg>
- Innlandet fylkeskommune. (2024l). *Vedlegg 1 til PS 13/2024: Tiltak som prioriteres med avsatte fondsmidler i 2024 (Regional plan for klima, energi og miljø og Regional plan for samfunnstryggleik)*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/920717152/DmbMeeting/990>
- Innlandet fylkeskommune. (2024m). *Vedlegg 1 til PS 49/2024: Oversikt over tiltak i Regional plan for klima, energi og miljø og Regional plan for samfunnstryggleik. Status per mai 2024*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/Documents/ShowDocument/1e19ac68-b074-44df-9273-d74cf116eb4e/987033/1677976>
- Innlandet fylkeskommune. (2024n). *Vedlegg 2 til PS 13/2024 Fordeling av fondsmidler 2024 (nye regionale planer)*.
- Innlandet fylkeskommune. (2024o). *Økonomiplan 2025-2028. Årsbudsjett 2025. Fylkestingets vedtak*. Hentet fra https://pub.framsikt.net/2025/ifk/bm-2025-vedtak_%C3%B8konomiplan_2025-2028#/
- Innlandet fylkeskommune. (2024p). *Årsberetning og årsregnskap*. Hentet fra https://pub.framsikt.net/2024/ifk/mr-202412-aarsberetning_og_aarsregnskap_2024#/
- Innlandet fylkeskommune. (2025-2026). *Regionalt planforum*. Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionalt-planforum/>
- Innlandet fylkeskommune. (2025a). *2025/16736 - Anskaffelse av dentale forbruksvarer. Åpen anbudskonkurranse Del III. Konkurransgrunnlag*.
- Innlandet fylkeskommune. (2025b). *Driftskontrakt veg for 3404 Søndre Hedmarken 2026-2032. A-kontraktsinformasjon*.
- Innlandet fylkeskommune. (2025c). *Driftskontrakt veg for 3404 Søndre Hedmarken 2026-2032. E - sverdokumenter*.
- Innlandet fylkeskommune. (2025d). *Handlingsplan for fylkesveger 2026-2029*. Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/veg-og-trafikk/fylkesveger/handlingsprogram-for-fylkesveger-2026-2029/>
- Innlandet fylkeskommune. (2025e). *Klima- og miljø - begrunnelse iht Foa §7-9 (4). Driftskontrakt veg - 3404 Søndre Hedmarken 2026-2032*.
- Innlandet fylkeskommune. (2025f). *Møteprotokoll sak 41/2025, Innlandet fylkesutvalgets 02.04.2025*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/Documents/ShowDmbHandlingDocument/1e19ac68-b074-44df-9273-d74cf116eb4e/10303/Protokoll>
- Innlandet fylkeskommune. (2025g). *Oppdragsbrev fra Innlandet fylkeskommune til Innovasjon Norge Innlandet for 2025*.
- Innlandet fylkeskommune. (2025h). *Oppdragsbrev 2025 SIVA - Næringshage- og inkubasjonsprogram frå Innlandet fylkeskommune*.

- Innlandet fylkeskommune. (2025i). *Prosedyreregler. Kollektivtjenester 2026. Glåmdalen, Valdres-Land og Opsjon Gran.*
- Innlandet fylkeskommune. (2025j). *Prosjektnavn STS, Ombygging ved Sentrum vgs, Påbygg plan 2 og 3 fløy B. Teknisk funksjonsbeskrivelse.*
- Innlandet fylkeskommune. (2025k). *Prosjektnavn: Utvidelse verksted Jønsberg vgs. Teknisk funksjonsbeskrivelse.*
- Innlandet fylkeskommune. (2025l). *PS 25/2025: Handlingsprogram 2025 - Regionale planer vedtatt i 2023.*
- Innlandet fylkeskommune. (2025m). *PS 4/2025: Kollektivtjenester 2026 - kostnadsutvikling og kostnadsreducerende tiltak.*. Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/920717152/DmbMeeting/1281>
- Innlandet fylkeskommune. (2025n). *Regional plan for klima, energi og miljø.* Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionale-planer-og-strategier/regional-plan-for-klima-energi-og-miljo/>
- Innlandet fylkeskommune. (2025o). *Regional plan for klima, energi og miljø. Handlingsprogram.* Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionale-planer-og-strategier/regional-plan-for-klima-energi-og-miljo/5-handlingsprogram/#faqsporsmal-5405>
- Innlandet fylkeskommune. (2025p). *Økonomisk status og måloppnåelse 2. tertial 2025.* Hentet fra https://pub.framsikt.net/2025/ifk/mr-202508-rapportering_2_tertial_2025_vedtak#/home
- Innlandet fylkeskommune. (2026). *Regionalt planforum.* Hentet fra <https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionalt-planforum/#faqsporsmal-1630>
- Innlandet revisjon. (2025). *Forvaltningsrevisjonsrapport 1/2025. Ivaretagelse av samfunnsansvar i anskaffelser.*
- Innlandsstatistikk. (2025). *Klima.* Hentet fra <https://www.innlandsstatistikk.no/klima-energi-og-miljo/klima/>
- Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet. (2024). *Plan for forvaltningsrevisjon 2024-2027.* Hentet fra https://www.kontrollinnlandet.no/_f/p38/i1fd63362-55e0-4975-a163-824489ac4038/plan-for-forvaltningsrevisjon-2024-2027-ifk-vedtatt-av-ku-og-ft.pdf
- Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet. (2025). *PS 12/2025: Prosjektplan "Fylkeskommunens klimaarbeid".* Hentet fra <https://prod01.elementscloud.no/publikum/920717152/DmbMeeting/1369>
- KS. (2025). *Veileder til klimabudsjett som styringsverktøy.* Hentet fra <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/veileder-for-klimabudsjett/>
- Miljødirektoratet. (2019). *Kommuneveilederen. Veileder Klima- og energiplanlegging. Hvordan fordele roller og ansvar?* Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klima-og-energiplanlegging/hvordan-fordele-roller-og-ansvar/>
- Miljødirektoratet. (2022). *Hovedfunn om konsekvenser og klimatilpasning.* Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-andre-del-sjette-hovedrapport/>
- Miljødirektoratet. (2024). *Dagens og framtidens klima for Norge.* Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for->

myndigheter/klimatilpasning/klimatilpasning-krever-kunnskap/dagens-og-framtidens-klima/

Miljødirektoratet. (2025). *Veileder: Bærekraftsrapportering for næringslivet. EUs taksonomi*. Hentet fra

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/barekraft/barekraftsrapportering-for-naringslivet/eus-taksonomi/>

Miljødirektoratet. (2026). *Utslipp av klimagasser i kommuner og fylker*. Hentet fra

<https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=10047&sector=-2>

Norsk klimaservicesenter. (2025a). *Klimaprofil Innlandet*. Hentet fra

<https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/innlandet>

Norsk klimaservicesenter. (2025b). *Klimatilpasning*. Hentet fra

<https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/om>

Oslo kommunerevisjon. (2024). *Forvaltningsrevisjonsrapport 3/2024. Grønne anskaffelser - klima og miljøkrav*.

Regjeringen. (2021). *Internasjonale klimaforhandlinger*. Hentet fra Klima:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/innsiktsartikler-klima/de-internasjonale-klimaforhandlingene/id2741333/?expand=factbox2741345>

Regjeringen. (2025). *Meld. St. 25 (2024–2025): Klimamelding 2035 – på vei mot*

lavutslippssamfunnet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-25-20242025/id3095592/?ch=1>

Riksrevisjonen. (2024). *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes styring og samordning for å nå Stortingets vedtatte klimamål. Dokument 3:15*. Hentet fra

<https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2023-2024/myndighetenes-styring-og-samordning-for-a-na-stortingets-vedtatte-klimamal/>

Vedlegg 1: Hovedmål, delmål og resultatindikatorer i virksomhetsstyringssystemet

Hovedmål	Delmål	Resultatindikator (fritekstfelt)	Beskrivelse av indikator
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Kjemikaliebruk Renhold	Volum (liter)
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Andel el-biler i bilpool	Andel eide biler
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Energibærere (fjernvarme/bioenergi, VP, strøm)	Andel av porteføljen
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Grønne lån	Antall prosjekter
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Energiforbruk eide bygg	kWh/m2
8_Bærekraftig_naturforvaltning_redus	8.3 Lavt klimaavtrykk fra egen virksomhet	Andel energiforbruk dekket av egen solcelleproduksjon	Prosent
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Forvaltningsutgifter (kr/m2)	kr/m2 (KOSTRA)
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Andel eide lokaler	Totalt BTA
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Vektet tilstandsgrad	<1,2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.3 God sikkerhetsstyring i virksomheten	Antall hardt skadde eller drepte på byggeplass iht BHF	Nullvisjon
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Vedlikeholdsbehov i eid bygningsmasse	Kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall FDVU skolebygg	kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall 2 Forvaltning	kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall 3 Drift og vedlikehold skolebygg	kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall 4 Utsifting og utvikling skolebygg	kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall 5 Forsyning skolebygg	kr/m2
9_En_effektiv_tillitsskapende_og_utvil	9.7 Robust, effektiv og bærekraftig eiendomsforvaltning	Nøkkeltall 6 Renhold skolebygg	kr/m2

Utklipp fra Framsikt som viser strukturen med hovedmål, delmål, resultatindikator og beskrivelse av indikator fra eiendomsavdelingen. Dette er fortsatt under arbeid (bilde delt i intervju med sjef for eiendomsavdelingen) (Eiendomsavdelingen, 2026)

Vedlegg 2: Driftstiltak i klimabudsjettet 2025-2028

Tiltak (tall i 1000 kr)	Rammeområde	2025	2026	2027	2028	Finansiering
Miljøfyrtårnsertifisering	Samfunn, plan og miljø	300	300	300	300	Ordinære driftsmidler
Nettverk for klimatilpasning i Innlandet	Samfunn, plan og miljø	100	100	100	100	Ordinære driftsmidler
Klimapartnere Innlandet	Samfunn, plan og miljø	200	200	200	200	Ordinære driftsmidler
Kompetanseheving for klimagassreduksjoner i kommuner*	Samfunn, plan og miljø	100	100	100	100	Ordinære driftsmidler
Asfaltkontrakter med klimafokus	Fylkesveger	2 000	2 000	2 000	2 000	Ordinære driftsmidler
Klimaregnskap fylkeskommunal virksomhet	Samfunn, plan og miljø	200	200	200	200	Ordinære driftsmidler
Natur- og klimakonferansen i Innlandet	Samfunn, plan og miljø	200	200	200	200	Ordinære driftsmidler
Sirkulær (undervisningsopplegg vgs)	Samfunn, plan og miljø	200	200	200	200	Ordinære driftsmidler
FT 101/23 - Tiltak for øke andelen kollektivreisende mellom bopel og arbeidsplass	Kollektivtransport	2 000				Klimafond
Utvikling av areal- og naturregnskap for Innlandet	Samfunn, plan og miljø	175	175			Klimasatmidler og ordinære driftsmidler
Elektrisk lastebil til sjåfør opplæring (Solør vgs)	Kompetanse	729				Klimasatmidler og ordinære driftsmidler
Kompetanseutviklingsprosjekt for landbruksskoler	Kompetanse	320				Klimasatmidler og ordinære driftsmidler
Forprosjekt: Rankekomposteringsanlegg Storsteigen vgs	Kompetanse	300				Ordinære driftsmidler
Sum driftstiltak		6 824	3 475	3 300	3 300	

Driftstiltak i klimabudsjettet for Innlandet fylkeskommune, økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025 (Innlandet fylkeskommune, 2024o)

Vedlegg 3: Investeringstiltak i klimabudsjettet 2025-2028

Investeringstiltak

Tiltak (tall i 1000 kr)	Rammeområde	2025	2026	2027	2028	Finansiering
Ladestasjoner/el-biler	Kompetanse	1 139	322			Investering
Grønt skifte - solcelleanlegg vgskoler (Hedmark)	Kompetanse	5 276	1 743			Investering
Rehabilitering Anders Sandvigs gate 30, Lillehammer vgs avd. Sør	Kompetanse	5 175	2 684			Investering
Klima og bærekraft	Administrasjon og fellestjenester	16 814	8 534	8 756	3 359	Investering
Smartstyring av LED-lysene langs fylkesvegnettet	Fylkesveg	5 175				Investering
Sum investeringstiltak		33 579	13 283	8 756	3 359	

Investeringstiltak i klimabudsjettet for Innlandet fylkeskommune, økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025 (Innlandet fylkeskommune, 2024o)

Vedlegg 4: Reduksjon i direkte utslipp fra tiltak i klimabudsjettet 2025-2028

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2025	Totalkostnad 2025-2028	Sektor	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon 2027	Reduksjon 2028
Klima og bærekraft	16 814	37 463	Energiforsyning	0,0	0,0	0,0	0,0
Grønt skifte - solcelleanlegg vgskoler (Hedmark)	5 276	7 019	Oppvarming	220,0	220,0	220,0	220,0
Rehabilitering Anders Sandvigsgt. 30, Lillehammer vgs avd. Sør	5 175	7 859	Oppvarming	0,0	0,0	0,0	0,0
Elbil-ladere på videregående skoler	1 139	1 461	Veitrafikk	82,0	82,0	82,0	82,0
Elektrisk lastebil til sjåføropplæring (Solør vgs)	729	729	Veitrafikk	54,0	54,0	54,0	54,0
Sum	29 133	54 531		356,0	356,0	356,0	356,0

Reduksjon i direkte utslipp fra tiltak i klimabudsjettet for Innlandet fylkeskommune, økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett 2025 (Innlandet fylkeskommune, 2024o) ki

Vedlegg 5: Fylkeskommunedirektørens uttalelse

Innlandet
fylkeskommune

Samfunnsutvikling - Klima, miljø og naturmangfold

Line Marie Tholstrup

Deres ref:

Vår ref:
2025/10820-3
Kristin Stavnem

Dato:
23.03.2026

Fylkeskommunedirektørens høringssvar - Forvaltningsrevisjonsrapport om fylkeskommunens klimaarbeid

Fylkeskommunedirektøren er positiv til at det er gjennomført en revisjon av fylkeskommunens klimaarbeid. Denne uttalelsen gir en kort og samlet vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger og vurderer revisjonsrapportens grad av nytte for organisasjonen.

Revisjonen konkluderer med at Innlandet fylkeskommune i ganske høy grad har organisert sitt klimaarbeid på en måte som er egnet til å nå vedtatte mål knyttet til klimagassutslipp og klimatilpasning, og at fylkeskommunen har lagt relevant og oppdatert kunnskap til grunn for klimaarbeidet.

Rapporten konkluderer videre at det er etablert strukturer som skal følge opp målene, men at manglende tydelighet i prioriteringene av klimaarbeidet – både på ledernivå og i avdelingene – utfordrer oppfølgingen av klimaarbeidet.

Datamaterialet tyder på at både toppledelse og ledergruppe i større grad kunne ha sikret forankring av, og vist strategisk retning med oppfølging av klimamålene i fylkeskommunen og at en tydeligere operasjonalisering av klimamålene vil kunne bidra til at avdelingene kan jobbe mer målrettet i klimaarbeidet.

Fylkeskommunedirektøren mener at revisjonsrapporten gir et godt bilde av dagens situasjon, og at rapportens anbefalinger er relevante.

Enkelte av anbefalingene (utvidelse av klimabudsjettet til også inneholde tiltak rettet mot innlandssamfunnet som helhet, utvikling av resultatindikatorer og kompetanseheving innenfor ivaretagelse av klimahensyn i anskaffelser) er allerede i prosess.

Postadresse:
Postboks 4404
Bedriftssenteret
2325 Hamar

Besøksadresse:
Innlandet fylkeskommune
Parkgata 64
Hamar

Telefon: +47 62 00 08 80
E-post: post@innlandetfylke.no
Internett: www.innlandetfylke.no
Org.nr.: 920717152

Et hovedpoeng som fylkeskommunedirektøren tar med seg videre, er at det er etablert samhandling på rådgivernivå, men at manglende helhetlig lederforankring og strategisk retning, gjør organisasjonens klimaarbeid mindre effektivt og målrettet enn det kunne ha vært.

Fylkestinget «eier» klimamålene. Derfor mener fylkeskommunedirektøren at det kunne ha vært en fordel at også fylkespolitikere hadde blitt intervjuet om i hvilken grad de føler eierskap til klimamålene, hva de vet om, og mener om, organiseringen av organisasjonens klimaarbeid og om i hvilken grad arbeidet klarer å følge opp målene fylkestinget har vedtatt.

Med vennlig hilsen

Tron Ole Bamrud
Fylkeskommunedirektør

Wibeke Børresen Gropen
Avdelingssjef for
samfunnsutviklingsavdelingen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.